राजस्थान पुरातन ग्रन्थमाला

राजस्थान राज्यद्वारा प्रकाशित

सामान्यतः अखिल भारतीय तथा विशेषतः राजस्थान प्रदेशीय पुरातनकालीन
संस्कृत, प्राकृत, अपभ्रंश, राजस्थानी, हिन्दी आदि भाषानिबद्ध
विविध वाङ्मय प्रकाशिनी विशिष्ट ग्रन्थावली

प्रधान संपादक

पुरातत्त्वाचार्य, जिनविजय मुनि

(ऑनररी मेंबर ऑफ जर्मन ओरिएन्टल सोसाइटी, जर्मनी)

सम्मान्य सदस्य – भाण्डारकर प्राच्यविद्या संशोधन मन्दिर, पूना; गुजरात साहित्य सभा, अहमदाबाद; विश्वेश्वरानन्द वैदिक शोधसंस्थान, होशियारपुर, पंजाब; निवृत्त सम्मान्यनियामक – (ऑनररी डायरेक्टर) भारतीय विद्याभवन बंबई; प्रधान संपादक – गुजरात पुरातत्त्व मन्दिर ग्रन्थावली; भारतीय विद्या ग्रन्थावली; सिंघी जैन ग्रन्थमाला, जैन साहित्यसंशोधक ग्रन्थावली; – इत्यादि, इत्यादि।

संकलित ग्रन्थाङ्क ३६

प्राचीन गूर्जर-राजस्थानी भाषानिबद्ध

वसन्त विलास फागु

प्रकाशक

राजस्थान राज्याज्ञानुसार

संचालक, राजस्थान प्राच्यविद्या प्रतिष्ठान

(राजस्थान ओरिएन्टल रीसर्च इन्स्टीट्यूट)

जोधपुर (राजस्थान)

विक्रमाब्द २०१६
खिस्ताब्द १९६०

राष्ट्रीय
शकाब्द १८८०

प्राचीन गूर्जर-राजस्थानी भाषानिबद्ध

वसन्त विलास फागु

[लघु-बृहद् वाचना, विविधपाठभेद, विस्तृतप्रस्तावना,
बहुविधपरिशिष्टादि समन्वित, प्रथमवार प्रकाशित]

संपादनकर्ता

मधुसूदन चिमनलाल मोदी, एम्. ए. एल्एल्. बी.

[अपभ्रंशपाठावलि, समराइच्चकहा आदि विविध ग्रन्थ संपादक]

प्रकाशनकर्ता

राजस्थान राज्याज्ञानुसार

संचालक, राजस्थान प्राच्यविद्या प्रतिष्ठान

(राजस्थान ओरिएन्टल रीसर्च इन्स्टीटयूट)

जोधपुर (राजस्थान)

विक्रमाब्द २०१६ }
खिस्ताब्द १९६० }

५) रु० ५० न० पै०

{ राष्ट्रीय
{ शकाब्द १८८०

प्रकाशक—गोपालनारायण बहुरा, राजस्थान प्राच्यविद्या प्रतिष्ठान, जोधपुर.

मुद्रक—जयंति दलाल, वसंत प्रिन्टिंग प्रेस, घीकांटा रोड, अहमदाबाद.

वसन्त विलास फागु

विषयानुक्रम

General Editor's Note

Since its first publication by late Prof. K.H. Dhruva in 1892, the *Vasanta Vilāsa Phāgu* has aroused accelerating degree of interest and attention among all students of Old Western Rājasthani literature and art. Since then several editions at the hands of different scholars have appeared[1] and continuous discoveries of fresh materials, valuable for its textual or formal study, have maintained lively interest in the subject.

The present edition utilizes all the known codices of V.V. and gives the collated text of both the recensions, keeping in tact the verse order. Prof. Modi has fully described his critical apparatus, has contributed few fresh points to the discussion of the Phāgu-form (even though the literature on the subject is now swelling) and has, above all, systematically tackled the tangled problem of the orthographic variants in OWR manuscripts by explaining their nature and by classifying them under different heads. This supplements the earlier efforts of Jacobi, Alsdorf, myself and others to tackle Apabhram'sa and OWR orthographies.[2] One important consequence of the orthographical analysis is that Prof. Modi could correctly identify the metre of *Vasantavilāsa*, which has proved a stumbling block to most of the editors.

Even though the Phāgus were composed by dozens in early Gujarati-Rajasthani literature and many of them are published,[3] V.V. still maintains its unique position due to its secular character, its

---

1 The latest to appear is the very sumptuously published American Oriental Series edition (1962) prepared by Prof. Norman Brown which, besides giving the text of both the recensions, all the variants, English translation and vocabulary, describes and reproduces all the preserved paintings from the scroll MS.

2 Cf. Jacobi in the introductions to his editions of the *Bhavisatta Kaha* and *Sanatkumāracarita*; Alsdorf, *Der Kumārapālapratibodha*, pp. 52-53, 209-211; *Harivams'apurāṇa*, *Introduction*; *Bharates'vara Bāhubali Rāsa*, Introduction, *Saṁdes'arāsaka*, Introduction, pp. 2-7; *Paumacariu*, I, Introduction, pp. 52-56.

3 See especially *Prācīna Phāgu Saṁgraha*, ed. by B. J. Sandesarā and S. Parekh, Baroda, 1960.

surpassing poetic qualities and its earlier age. Very few of the other Phāgus could emulate its excellence in sonorous but effortless phrasing, its lilting verse movement and its rapid succession of chiselled images.

The problems of the authorship and date of V. V., I have already touched upon in my foreword to Prof. K.B. Vyas' 1943 edition. There I have stated, "I would like to place the work in the Vastupāla era (Circa V.S. 1300), although there is no positive evidence bearing on this point." Regarding the authorship I suggested that possibly the word *Muñja* in the compound *Muñjavayaṇa* in the concluding stanza punningly suggests the name of the author. Thereafter several scholars have discussed this matter, but no fresh evidence or argument has emerged, such as can compel a change of view on my part.

Besides the introduction and the text, Prof. Modi has provided a glossarial index and notes, which are rich in historical and comparative information and are bound to prove useful for the linguistic study of OWR.

The *Rājasthān Purātana Granthamāla* is grateful to Prof. Modi for preparing this standard edition of a deservedly famous OWR poem, and we may well proclaim with the author of V.V. that

धनु धनु ते गुणवंत वसंतविलासु जि गाइं ।

—MUNI JINAVIJAYA

Rajasthan Oriental Research Institute,
Branch : Chittoḍgaḍh (Rajasthan)
28-2-'63.

Introduction

Vasanta–Vilāsa Phāgu has attracted the attention of scholars to a considerable degree. It has been edited thrice by the late Prof. K. H. Dhruva. It has been even edited thrice over again by Prof. K. B. Vyāsa. It has been worked upon as a document of great importance from the viewpoint of Old Gujarātī pictorial art of the 15th century V. S. and from that viewpoint, it has been studied by Mr. N. C. Mehta. His articles have appeared at about three places.[1] The scroll Ms. of Vasanta-Vilāsa is at present with the Freer Gallery of Art, Washington U. S. A.[2] and I have heard from Prof. Brown of Pennsylvania University U. S. A. that it is being edited over again from the angle of pictorial art exhibited by the scroll. In spite of all these editions and studies, I have also to bring forth this edition for the reasons of my own.

The edited material stands as under:

The late Prof. K. H. Dhurva's editions are as under:

(1) Gujarāta Śālāpatra, April–August 1892.

The edition is based upon the scroll, and does not contain the first six verses.

(2) Hājī Mohammad Smāraka Grantha 1923.

In editing the V. V. again Prof. Dhruva has utilized one more Ms. from the Bhandārkar Oriental Research Institute Poona, termed Ms. B. by Prof. Vyāsa and क Ms. in our edition.

(3) Prācīna Gurjara Kāvya : a collection of the 15th century G. Poems.

The editing is uncritical and neither the readings from the Ms. materials utilized nor the omissions from and emendations of the utilised Ms. material are explicitly mentioned.

I need not dwell upon the uncritical nature of the above editions about which much has been written by Prof. K. B. Vyāsa.[3] The re-editing

1. N. C. Mehta : (i) Rūpam : April – July : 1925 Nos. 22–23 : Indian Painting in the 15th Century, an Illuminated Manuscript. (ii) Studies in Indian Painting Chapter II; (iii) Gujarātī Painting in the 15th century; A further essay on Vasanta–Vilāsa (1921). Prof. Dhruva; 'प्राचीन गुर्जरकाव्य,' has two photo-prints of the paintings of V. V. Picture-scroll.
2. Sārābhai Nawāb : Jain-Citra-Kalpadruma P. 44–48 for discussion; see P. 48 end.
3. K. B. Vyāsa : V. V. (Tripāthi Ed.) Intro, P, V.–VIII,

of this interesting poem was a desirability felt by a few students of Old Gujarātī and Prof. K. B. Vyāsa fortunately took up the work. The study of Old Gujarātī was then in a stage of infancy and his edition also suffered very much in the beginning. The editions of Prof. K. B. Vyāsa are as under :—

(1) Vasanta-Vilāsa : An Old Gujarātī Phāgu : Published : N. M. Tripathi & Co., Bombay-2 : 1942 A. D.

Prof. Vyāsa has utilized one more Ms. from the Bhandārkar Oriental Research Institute which he calls Ms. A. over and above Ms. B. from the same Institute utilized by Prof. Dhruva. He has given the photo-prints of the first page and the last page of Ms. A. and also those of the Ms. B. Later he came across the Pātaṇa Ms. through Acārya Shrī Jinvijayajī which he calls Ms. C. He has noted readings separately at the end of his edition and has also given the photo-print of the First Page of this Ms. C. also. His efforts in preparing his edition are genuine and scientific. In utilising his Ms. material he has remained strictly faithful. His edition also suffered in the point of interpretation. It was critically reviewed by Profs. L. D. Barnett, H. D. Valenkar. D. R. Mānkaḍa and B. J. Sanḍesarā in various journals.[4] Taking advantage of these reviews and also of some work done by Prof. A. Master, he reinterpreted and translated the poem with notes without giving the text.

(2) Vasanta-Vilāsa Phāgu—a Further Study : Journal of the University of Bombay 1946. Vol. XV. Part II September. P. 119-152.

This translation suggests a really commendable interpretaion of some knotty points and proper understanding of the text. The introduction also sheds further light on the problems concerning the poem. It shows really good advance over the previous interpretation of the text.

(3) Vasanta-Vilāsa : The Revised Collated Text. Published Bhartīya Vidyā : February 1947 P. 25-39.

---

4. H. D. Velanker : Review of V. V. : Annals of the Bhandarkar Orientel Research Institute : XXIV. 3-4. 1943 P. 268.
B. J. Sānḍesarā's Review of V. V. : Budhiprakās'a (Gujarati) July-Sept. 1943 P. 168.
D. R. Mānkaḍ : Review of V. V. : Journal of the Gujarāt Research Society, V. 3. July 1943 P. 159.
L. D. Barnett; Review of V. V. : Bulletin of the School of Oriental & African Studies : London University 1944.

This is an attempt to give the text—revised and collated from the Ms. material which he already possessed while he edited the poem in 1942. A. D. He utilizes Pāṭaṇa Text and Śālāpatra Edition by Prof. K. H. Dhruva. It is a very painstaking and critical attempt in presenting a collated text.

What is then the object in bringing out this edition ?

(1) The Ms. of the smaller version (लघुवाचना) came to my hands. It showed an entirely different set of inset Sk. and Pk. Subhāṣitas. The photo-prints of its first and last pages are given in the beginning of this edition.

(2) I obtained one more Ms. of the current larger version (बृहद्वाचना) from Devas'ā-Pāḍā Bhaṇḍāra, Ahmedabad. Thus the text given by me has the further advantage of the collation of four instead of the three Mss. utilized by Prof. Vyāsa.[5]

(3) The Sk. and Pk. stanzas placed by the side of the Og. stanzas form the integral part of the text, one mutually helping the other aesthetically. The text should therefore be edited according to the formal intention of the poet in order to have better understanding and enjoyment of the poem.

(4) There were still some textual and interpretative points which needed elucidation and proper presentation. I have avoided the repetition of the points already touched upon and properly given by Prof K. B. Vyāsa.

Before I discuss the new Ms. material which I have used, I would point out certain peculiarities of the Śālāpatra Edition of Dhruva as it is based upon the scroll Ms. which is not available to me.

The following points are noticeable in the Ś. Text by the side of the P. T. (Printed Text) given by me :

(1) The scroll does not possess first six verses.

(2) The first part of St. 8. is not properly readable.

(3) The order of St. 12 and St. 13. is changed, being St. 13 and St. 12 respectively in the P. T.

5. One more Ms. is found in Devas'ā Pādā Bhaṇḍāra. I knew the existence of two Mss. in that Bhaṇḍāra but could trace only one. Mahārāja-Śri-Puṇyavijayaji who is making the detailed study of the Mss. of that Bhaṇḍāra has come across it and I give the Ms. readings at the end with my introductory note.

(4) St. 21 is unreadable according to Ś. Text, as also a part of St. 19.

(5) St. 29. घुमइं मधुप etc. repeated as St. 36.

(6) P. T. St. 41. = Ś. St. 41 reads सखि दीह दूख अनीठउ.

(7) The Ś. St. 51, 53 & 54. (cf P. T. 51, St. 54, St. 55.) read as under :

रंगि रमइं अबला वनि लावनिमय जसु रंग ।
सहजि सलील मदालस आलसियां तांहां अंग ॥ (Ś. St. 51.)

खुप भर्या शिर केतकि सेत किया शिणगार ।
मिलिय ते मंडन सारीअ नारीअ सूं भरतार ॥ (Ś. St. 54.)

सहज सलील मदालस आलसियां तेह अंग ।
रास रमइं अबला वनि लावनि सइर सुरंग ॥ (Ś. St. 55.)

(8) Ś. 56b & Ś. 58b. repeat.

राखडी जडीअ कि माणिकि जाणि कि फणिमणि चंग.

(9) Ś. 61. (= St. 60 P. T.) differs in the second line.

बाण कि नयण कडाखला नाक रच्यां नलीआर.

While घ Text. reads :

वाण कि नयण कडांप रे नाकु रची नलीयार.

The Og. line agrees with the corresponding Sk. St. quoted from नैषध.

(10) Ś. St. 62. not found in any extant version :

पल्लवपेशल पाणि रे जाणि कुसुम सुकुमाल ।
सरल तरल भुजदंड रे दंड कमलिनी नाल ॥

(11) Ś. St. 66 (P. T. St. 55) line 1. reads :

अमीमय कुचकलशा पणि थापणि तणीअ अनंग.

resembles घ text.

अमीमय कुचकला पुणि थांपणि तणीअ अनंग.

(12) Ś. 68. not found in any extant version :

उन्नत कुच किरि हिमगिरि शिखरि ते मघ पईठ ।
हार नीझरण प्रवाह रे नाहु मइं झीलतु दीठ ॥

(13) Ś. 72 (= P. T. St. 70)

एक दिइं उपालंभ रे वालंभ रहइं सुविचार ।
बोलवइं एकि मद्दूअर वहू अ रचइं झणकार ॥

The last line is not found in any extant version.

(14) Ś. 85 :

दमणए गुण मदि मातउ रातउ रूपिहिं भृंग ।
कुंद कुसुम रंमाडए छांडए पारधिगंछ ॥

This St. is given in P. T. as St. 85. It is found only in ग Ms. The smaller version also contains this St.

These points of the analysis of Ś. version as represented by Dhruva on the basis of the scroll-text point out the following conclusions.

The Ś text represents the version as found in क. ख. and ग. Mss. but again is influenced by another version as it has verses [See points 10 and 12.] which are not found in any extant Mss. It is also influenced by घ version [See points above 9 and 11.] and also ग version [See point 14.] Thus the Ś. text Ms. is the composite version of the extant versions of available Mss. and also a version for which a Ms. is not available. More light on this version can be thrown about the nature of this text, only when the scroll is published.

I do not desire to enter into a discussion of Mss. ख, क, घ = A, B. (B. O. R. Institute Mss.) and घ (Pāṭaṇa Ms.) which have already been described and discussed by Prof. Vyāsa and I agree with him in the conclusion of the theory of two versions of the बृहद्वाचना, one represented by क, ख, (and also the Ms. ग obtained by me) and the other represented by घ (i. e. Pāṭaṇa Ms.). The Ś version as analysed above points out the possibility of a third version. The fourth version which has been here brought to light, is the smaller version (लघुवाचना) which is equally old as its Ms. is dated 1574 V. S.

The smaller version (लघुवाचना) has a history of its own. It was cursorily examined by Maṇilāl Bakorbhāī Vyāsa who was interested in the studies of Og. texts in the early days of this century. He found the Ms. of V. V. at the exhibition of old Mss. held at Surat. He copied out the Og. verses and sent them to the late Prof. K. H. Dhruva[6] who had edited the work in Śālāpatra. I came across the foolscape sheet written

6. Dhruva : प्राचीन गुर्जरकाव्य : Intro P. 13 " आ वे प्रतो उपरांत सुरतनी साहित्य-परिषदना प्रदर्शनमां रजू थयेली एक जैन हाथपोथीमांथी वसंतविलासनी केटलीक गूजराती कडीओ जूना गूजरातीना रसिया सद्गत मणिलाल बकोरभाई व्यासे मारा ऊपर ऊतारीने मोकली हती, तेनो पण में संशोधनमां उपयोग कर्यो छे."

in M. B. Vyāsa's hands in the papers of Prof. Dhruva. Prof. Dhruva understood these verses as the stray verses copied out by some scribe in the Ms. and has referred to these in his final edition in 'पंदरमा शतकनां प्राचीन गुर्जर काव्य' The notes on वसंतविलास based upon the Surat Exhibition Text which is no other than our present smaller version are used by K. M. Munshi while he wrote his articles on the Old Gujarātī poetry in Forbes Sabhā Journal.[7] Only Mr. M. B. Vyāsa saw the Ms. of लघुवाचना which by a cursory examination seemed to him containing a few stray verses of वसंतविलास with one Sk. and Pk. verse alternated by a third Og. verse.[8] Obviously this is wrong, and he not only did not grasp the nature of the poem but also failed to understand that the Ms. he examined was altogether a different version with different Sk. and Pk. verses. While I was collecting वसंतविलास Mss. for my own study, my friend Pandit Ambālāl Premcand Shah got for me from Āgrā this Ms. To my astonishment, I found that the Ms. possessed a different version, which I have styled लघुवाचना. After I returned the same Ms. to him, its trace again was lost and it has now come in the hands of Muni Shri Jinvijayaji who showed it to me and to my surprise, it was the same Ms. which I have used here for my Smaller Version Text. The Ms. is dated V. S. 1574 and is written by one Puṇyarāja.

I may say here something about the ग. Ms. of Devas'ā Pāḍā of which the photo-prints of the first and the last page are given by me in the beginning of the text. The Ms. is at present in my possession. It is not characteristically very different from the क and ख Mss. The points of difference in the text have been noted by me in the readings which are given below the printed text. It is different from the version given by घ Ms. text. The बृहद्वाचना text has benefitted by the text of this ग Ms.

It may be noted here that the existence of many versions with variants and also a drastic version like the लघुवाचना offered here shows the popularity of the poem. It is on account of V. V.'s popularity that the imitation of this form, i. e. the form with an Og. verse alternated by Sk.

---

7. K. M. Munshi : 'नरसिंहयुगना कविओ' Forbes Gujarātī Sabhā Traimāsika; Vol. I. Jan.-March 1937. 4th issue; P. 430 - 437. Mr. Munshī has edited the notes of the late Mr. M. B. Vyāsa there; and the Ms. utilised for quotations in these notes is the लघुवाचना Ms.
8. See the above-mentioned Article by Munshī P. 432. l. 34 where this erroneous idea is given.

or Pk. verse is found in Ratnamaṇḍana-gaṇī's नारीनिरासफाग [9] In the नारीनिरास फाग Sk. verses are the compositions of the writer himself, while in V. V. the alternating Sk. and Pk. Stanzas are the सुभाषितs culled by the author from the works of eminent Sk. and Pk. poets who flourished before him. Another point of contrast is that while V. V. is entirely secular and erotic in tone, the नारीनिरासफाग is given deliberately a religious and ascetic turn. This last point is important in the controversy about the Jaina or the non-Jaina authorship of the poem. It is argued that the poem is of non-Jaina authorship as it has no religious bias and it is so highly erotic that it cannot be the composition of a Jaina monk-poet. Of course, almost all the Mss. of the poem are found in the book-collections of Jaina monasteries. Moreover, it has been shown that the Jaina poets have taken interest in this poem, and have quoted and imitated its phraseology in the Phāgu compositions which they have written.[10] The only point in which they differ is that they have always given this form a religious turn by making it a vehicle for describing Nemīnātha-Rajīmatī legend or the Sthūlibhadra-Kos'ā legend, just as the Jaina writers did with बृहत्कथा stories in works like वसुदेवहिंडी [11] Moreover, the Sk. and Pk. verses quoted are all, so far as they are known, from non-Jaina writers although the author could have quoted from the then existing numerous poems of Jaina origin. Again as regards the authorship of the poem, one cannot agree with Mr. K. M. Munshi, that one नतर्षि

9. Śri Jaina-Satya-Prakās'a : Vol. 12., Combined 5th & 6th issues; P. 165-173. : Pt. Ambālāl Premcand Śāha : फागुबंध काव्यनुं स्वरूप अने नारी निरासफागना कर्ता. He has also edited the text. Also Sāndesarā : प्राचीन फागु-संग्रह P. 69-75. See also Intro. P. 17 where the editer has expressed the idea that the Phāgu is deliberately given a religious and ascetic turn.

10. Sārābhāi Nawāb : Review of V. V. : Jain Satyā Prakās'a Vol. 2-3. P. 114-118; also quoted in Forbes Gujaratī Sabhā Journal Vol. I. IV. Jan-March 1937. P. 442-447 रत्नमंदिरगणी : उपदेशतरंगिणी : Yas'ovijaya Granth Mālā Benaras : 1911 A. D. : P. 168.

वसन्तविलासेऽपि—

अलियुग चरण न चांपाए, चांपाए अतिहि सुगन्ध
रूडए दोहग लागए आंगए एह निबन्ध ॥५॥

Also see K. B. Vyāsa : V. V. (Pub. Tripathi) Intro. P. XXIX. foot-note. 40.

11. Vasudeva-Hiṇḍī (Guj. Trans.) B. J. Sāṇḍesara : Intro. P. 8. foot-note No. 5

is the author of this poem[12] or मुंज, as is argued from the last verse of the poem which refers to मुंजवयण which is the Og. variant of मंजुवयण.[13] The question of authorship of this very popular Phāgu-poem is shrouded in mystery, though the chances are more favourable for its being of non-Jaina origin.

The anthology-value of the poem is equally important. All the Sk. and Pk. stanzas are the सुभाषितs from the eminent Sk. and Pk. poets. It appears that the writer has first constructed an anthology on the basis of which he constructed Og. stanzas. Wherever he did not find it suitable for the sake of the coherence of the poem, the construction of the Og. stanza to follow Sk. or Pk. verse, he left the alternating Sk. or Pk. verse as it was and constructed an independent Og. stanza. Thus the Og. poem in some of its stanzas follows the Sk. and Pk. verses in purport while some of its Og. stanzas are independent of Sk. or Pk. verses. The Og. poem, independently, has an organic harmony and at the same time owes its inspiration to the anthology purposefully prepared by the author. Much work has been done by Dhruva and later by Prof. Vyāsa in tracing these Sk. and Pk. verses to their origins.[14] I have preserved the Ms. order of the Og. stanzas and Sk. and Pk. verses as it is organically so intended. In some of the Mss. they are serially numbered.[15] To assess the anthological value of these verses is a subject by itself.

---

12. Forbes Gujarāti Traimāsika; Vol. I. IV. P. 433. (January–March 1937 A. D.) cf. K. B. Vyāsa V. V. Intro. P. XXVI.

13. For example see P. T. P. 28; a reading-note on 48. It is without doubt that Sk. line मञ्जु गुजन् मधुव्रतः । is correct; in Ms. ग. it is written as मुंजगुंजनमधुव्रताः; so also in घ. मुंजगुंजनमधुव्रताः. This shows that scribes wrote मुंज for मञ्जु cf. the view of Acārya Śri Jinavijayajī: K. B. Vyāsa; V. V. (Tripathi Ed.) Foreword : "I would rather suggest that the word मुंज in मुंजवयण in the same stanza perhaps indicates the author's name." This view is obviously doubtful.

14. See Dhruva : प्राचीनगुर्जरकाव्य : Appendix P. 145–158; K. B. Vyāsa : V. V. (Tripāthī Ed.) Appendix II. P. 55–65; also. K. B. Vyāsa; V. V. Phāgu–A Further study. P. 128 ff. Section VII.

15. For example, the Sk. verses and Og. verses are serially numbered in the लघुवाचना Ms. घ Ms. writes giving the same no. to Sk. & Og. verses. ग. Ms. gives continuous enumeration of Sk. & Og. verses. This points out that the text bears a formal continuity.

This poem is an Og. Phāgu.[16] A Phāgu is a poem light and amorous in tone describing the beauties of spring and amours of youthful lovers. Hemacandra in his Des'ināmamālā explains it as : फग्गु महुच्छणे (Varga VI St. 82) 'Phaggu means the festival of spring.' Thus Phāgu is an Og. poem describing the festival of spring. फल्गु in Sk. also means 'light'; and the poem is light inasmuch as it describes the light joys of youthful couples in spring. The Phāgu poems at times are so lascivious in tone that they discard the bonds of common civility. That is why in Mg. when a thing is openly incivil in tone ' it is said 'उघाडं फग' i. e. 'as open as a matter described in a फाग.' Such Phāgus have been taken notice of e. g. गणपतिफागु which is so licentious in tone that it could not be included in प्राचीनफागुसंग्रह.[17] Some of the parts in मोहिनीफागु. विरहदेसाउरीफागु are objectionable in tone.[18] The Phāgu form, being much prevalent especially in Holī festival amongst people and being very popular, was adopted by Jaina poets who gave it a religious turn, for the same purpose.[19] The poem was sung in accompaniment with light music and dance. That is why it is described as 'फागु रमंसे' 'फागु रमीजइ' 'खेलइ फागु' etc.[20] This poem वसंतविलास is of the same genre and in fact is so described in the opening stanza of लघुवाचना and the घ Ms. of बृहद्‌वाचना and the colophon of the ख Ms. of बृहद्‌वाचना

Let us try to understand the metrical form of Phāgu. It is described as हवई दूआलूं ।[21] and दू०[22] an abbreviation for दूहा in the beginning of

16. H. R. Kāpadīā : आपणां फागुकाव्यो (Śrī Jaina Satya-Prakās'a : Vol. XI. Issue No. 6. 15-3-46 P. 169-184. Also Pt. L. B. Gandhi : 'आपणां काव्यो' संबंधमां थोडी सूचना Op. Cit. Issue No. 7. 15-4-46. P. 211 ff; also Sāndesarā : प्राचीनफागुसंग्रह. Intro. P. 51.

17. Prācīna-Gujara-Granthamālā; No. 3 : (Baroda University Publication, Baroda.) प्राचीनफागुसंग्रह : P. 23. Introduction.

18. Op. Cit : P. 23 Introduction; P. 46, Intro. Text P. 233-240. मोहिनीफागु Text : P. 101-107.

19. Op. Cit : Intro. P. 55-56.

20. लघुवाचना and St. of घ Ms. फाग पयडपयबंधिहि etc; and colophon ख. Ms. श्री वसंतविलासः फागु समाप्त ।

21. P. T. Reading note 3. घ. Ms. has हवइं दूआलूं and the Og. verse begins thereafter.

22. P. T. reading-note on St. 7 (बृहद्वाचना).

almost all the Og. Stanzas in some Mss. This means that the metrical form of the stanza was believed as that of दूहा. दूहा has 13+11 मात्राs in a normal course. It is obvious that a slight change is made in the metrical structure to suit the interlinking Yamaka which is the characteristic of the Phāgu stanza. The structure becomes : 12+11, the final syllable of the first part being always short in order that the link between the Yamaka-syllables should turn out quite quick and close. In order to understand this structure we should take into consideration the metrical form of the carefully composed फागु e. g. मेरुनन्दन's जीरापल्लीपार्श्वनाथ फागु or कृष्णर्षीय जयसिंहसूरि's द्वितीय नेमिनाथफागु or जयशेखर's first नेमिनाथफागु or the second नेमिनाथफागु. If we examine the structure, we always find 12+11 दूहा form in almost all the stanzas with the interlinking Yamaka. The stanza form of वसंतविलास is also of this type. But the मात्रा-strictness has become loose on account of following reasons :

(1) The poem was meant to be sung and was very popular. Naturally the poem has suffered not only from dictional but also from metrical irregularity. Thus it is difficult to reckon and fix regular मात्राs from the P. T.

(2) The musical particles रे and ए are added at the point of a caesura so that the musical effect may be accelarated. Also अहो is added in the beginning of an Og. St. in Ms. ख. in case of some Og. verses. This shows that the primary aim of the poem was that it was meant to be sung and the dictional मात्राs were only secondary.

(3) The stanzas therefore are not in many cases the metrically regular stanzas but are in the way of फागुनी चाल i. e. they are so written as to be sung in the way of a Phāgu-form. They need not be metrically exact and scribes while copying also thought that way.

(4) By about the 15th century the phonological structure of the broader language termed Old Western Rājasthānī by Tessitori was fast changing. Gujarātī was becoming a separate and integrated language as distinguished from Mārwārī and Rājasthānī dialects. Gujarātī, as a language gained its gradually standardised form from the group of dialects of the Gujaratī group. The vowels, therefore in the body of a word, a grammatical form and of a sentence, changed so as to conform to the pronunciations of spoken dialects. Thus not only the hesitation in

---

23. For the discussion of the stanzaic form; See. K. B. Vyasa : V. V. (Tripāṭhī Edition) Intro. P. 3 ff and also in Vasanta Vilāsa Phāgu— A Further Study : P. 125 ff. Section VI. Prof. A. Master's view of V, V. Stanza 12+11 is rather correct P. 127 (of Vyāsa's Art.)

spellings but also in forms came into being, destroying the stereotyped structure of a written language, like Apabhrms'a. This is the reason why the दुहा of classical Mātrā form could not strictly work. There came into being only a mode to sing दुहा or in other words दुहानी चाल or ढाळ. The metrical form of V. V. is only the दुहानी चाल and not a strict दुहा.

The last point leads us into the examination of the phonological condition of the language represented by V. V. The vowel-structure of a word or a form changed internally, that is, in the body of a word and at the end, by the disappearance or the shortening of a final vowel, at times leaving only, when spoken, a phonic vestige. In a poem, it changed in its usual linguistic course as well as in its metrical recitational form; Thus the examination of the word-form falls into two broad divisions : [A] The change and the disappearance of the ending vowels. (1) Metrical rhyming. (2) Terminational. [B] In the body of a word itself.

[A] 1. Metrical rhyming : Metrical rhyming of different endings in writing in the Mss, go to point out that though thcre is the hesitation in the endings, for example उ and अ, इ and अ etc., rhyming the end of verse-lines in Mss, the rhyming could be made possible only because the endings though written differently, were while reciting, phonically only slightly different.

(2) Terminational change : The terminations of the grammatical forms were already disappearing as early as in Ap. stage; but that disappearance was much prominent, in the Og. stage. The cases of nouns that retained any semblance of syntactic terminations were the instrumental, the oblique-genetive aud locative cases. Otherwise the case-forms were always represented by postpositions. This state of language began to appear from the Ap. stage itself; but it became universal in the Og. stage. The same was the condition of verb-forms as well as the participles.

The disappearance of the terminations may be accounted for due to the way of pronouncing vowels in the body of a word taken as a whole, a word taken as a unit by itself or as a part of a sentence-unit.

This note is necessary to point out the difference between the written standardised language and its actual dialectal pronunciation, the latter always asserting over the former and changing it. This is the reason why Og. under the process of being a standard literary langugage has in the Mss. hesitation and alternatives in spellings.

[A] 1. Metrical rhyming : A few examples may be cited of the hesitation of spellings in rhyming, ultimately ending in the disappearance as a rule in the Mg. forms.

(i) उ rhymed with अ:

विलासु – भास (I. 1.); मानु – युवान (I. 6.); सुविसालु – वरमाल (I. 22.); दीतु (दीठु) – मजीठ (I. 23); अणंग – भुजंगु (I. 26.) तरंगु – चंग (I. 28)

मानु – पराण (II. 7.); अंगारु – मनोहार (II. 40); संतापु – पाप (II. 42) अनंग – भुअंगु (II· 65.)

(ii) इ rhymed with अ:

सोवनवानि – समान (I. 13.); सूंठि – मजीठ (I. 125.) भालि – विशाल (II. 55).

[A] 2. Terminational :

(i) Hesitation between उ and अ. in Direct case. This hesitation is found in Ap. stage also. In text for example,

विमल कपोल – सुविसालु (I. 22.)
अंग (I. 20a) – अंगु (I. 34 b; 43a)
अनंग (II. 65a) – अनंगु (II 16b; 60,a) etc.

(ii) Hesitation between final आ and अ in Direct case pl. This is also found in Ap. Stage:

मुहरिया; कुहरिया – सहकार (II. 5b.)
पिका (II. 7b.) – गुण (II. 7a); गहगह्या (II. 7a)
थ्या – अंत (II. 3b.)

(ii) Hesitation between आ and अ in the आ ending sk. fem. nouns. The case is the case of shortening a final vowel. Similarly, ई (fem. ending) is shortened to इ and the final इ at times disappears.

(a) As a further change the अ-ending thus arrived < sk. आ-ending fem. is again generalised by the addition of इ e. g. वीणि (II. 1.b.); दिसि (II. 1b. 2) जांघडी (to be pronounced as जांघडि) (II. 46a; 68a).

आ and अ hesitation in case of fem. आ-ending skt. nouns.

भास < skt. भाषा (I. 1b.); माल < sk. माला (I. 4a.); आण < sk. अण्णा – sk. आज्ञा (I. 8a.) etc. by the side of अवला (I. 20b.)—अवल (I. 34a.) वाहुलता (I. 25a.); कला (II. 42a.); सांकल < sk. शृङ्खला (II. 10b.) The more usual is the shortening of sk· आ to अ. The tendency is normal also in Ap. stage.

Again आ to अ in the case of a particle म< SK. मा (II. 24a etc. See Index).

(c) Similarly the shortening of fem. ending ई to इ is more normal while ई-ending is preserved but is pronounced as short इ.

सरसत्ति< sk. सरस्वती (I. 1a.); मांजर (II. 33a.) मांजरि < sk. मञ्जरी Cf. Mg. मांजर (I. 11a.) विरहिणि < sk. विरहिणी (I. 16a.) वावि < sk. Cf. Mg. वाव (II 9a.) etc.

The cases where the written final ई is metrically pronounced as इ (short) in fem. ending.

मानिनी (II. 6a.) (II, 7a.); पद्मिनी (II. 5a.); कामिनी (II. 22a.); वियोगिनी (II. 26b.), विरहिणी (II. 28a.) कली (II. 34a.) वातडी – रातडी (II. 45a.) etc.

(iv) Hesitation between इ and अ. The hesitation as has been pointed out in the cases of metrical rhyming for which the illustrations have been cited. But the same can be otherwise pointed out.

(1) Particles : ज (I. 38b. II. 34b; 48b; 79b.) along with जि (I. 8a; 18b; 37b.; II. 56b.)

(2) Imprt. 2nd pers. sg. मर (II. 81b; I 51b.); कर (II. 42a); करि (II. 23b.; I. 9b; 29b.); वास (I 31a; II. 77a.) वासि (II. 97a.) etc.

(V) Hesitation between ए (short) and इ सालए, चालए (II. 60a.) against सालइ (II 28a.) चालइ (II. 28a; 75a.) etc.

Moreover the tendency of eliding final consecutive vowels is also in evidence as against also the tendency of strengthening the final vowel to stop the elision taking all at once e. g. in Present. 3rd per. pl; and loc. sg.; and inst. sg. e. g. अलविहिं (II. 69a.) कपूरिहिं (II. 9a.). दोलिहिं (II. 69a.); पूरिहिं (II. 69a.) करहिं (I. 3b.); रंगिहि (I. 7b.) जलिहिं (I 9 a.)

The spelling of अवगाहीय, नाहीय (II. 13a.) जोतीय, मोतीय (I. 24a). निरोपीय (II. 14a) etc. has ई (long) but is prounounced short; it is due to the influence of the following य. Such uncertain method of spelling only points out that the spellings were all in a hesitational stage and followed the metrical exigency, a dialectal pronunciation or a scribal vagary.

[B] In the body of a word : I quote some words where the internal vowel structure is either changed or disturbed, without discussing their analytical merit : सरसति (I. 1a.); सिवरति (I 2a.); रति (I 2a = (ऋतु); वंदुरवाल (I. 12b.); वणसइ (I. 6a.); सहिय (I. 10a.) [=

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

लघुवाचना तथा बृहद्वाचना समन्वित

वसन्त विलास फागु

The Devasā Pādā, Ahmedabad Ms. ग Leaf 1 a (Beginning)

The Devasā Pādā, Ahmedabad Ms. ग Leaf 5 b (end)

Āgrā Ms of लघुवाचना Leaf 1 a (Beginning)

Āgrā Ms of लघुवाचना Leaf 3 b (end)

वसंतविलास

[लघुवाचना]

द्रुहिणवदनपद्मे राजहंसीव शुभ्रा
सकलकलुषवल्लीकन्दकुद्दालकल्पा ।
अमरशतनताङ्घ्रिः कामधेनुः कवीनां
दहतु कमलहस्ता भारती कष्मलं नः ॥ १

मालिनी छन्दः ॥

[१] पहिलउ सरसति अरचिसु रचिसु वसंतविलासु ।
फाग पयडपयबंधिहिं संधियमक भलभास ॥ २ (१)

विंबोट्ठे बहलं ण दिंति मयणं णो गंधतिल्लाविला
वेणीओ विरयंति लिंति ण तहा अंगम्मि कुप्पासयं ।
जं बाला मुहकुंकुमम्मि वि घणे वट्टंति ढिल्लायरा
तं मण्णे सिसिरं विणिज्जिय बला पत्तो वसंतूसवो ॥ ३

सट्टाबन्धः ॥

The Ms. begins with ॥ ई० ॥ and the Sk. verse. The order is that the Sk. verses are followed by the OG. verses. The Sk. verses and OG. verses are serially numbered in the Ms. and so in the text. Thus in all, the present recension has 118 verses, OG. verses being 52 in number and the residual Sk. & Pk. verses 66 in number. The Ms. as is pointed out begins with a Sk. verse. The number represents the verses serially and a, b, c, d represent lines. For example 1. c. means verse 1, line 3.

1. c. नुताध्रि for नतांघ्रि; सारति for भारती The nasal following a vowel forming the conjunct in th bodye of a word in Sk. verses is represented in the Ms. by an अनुस्वार on the previous vowel. In the text I have represented it by a nasal-conjunct. In OG. verses the अनुस्वार is preserved throughout as usual.

3. a. बिंबुट्टे; दिति; c. व for वि; वला for बला. In the Ms. ब is many a time represented as व and at times व as ब.

[२] पहुतिय समरवि सिवरति हिव रति तणीय वसंत ।
पसरइं दह दिसि परिमल निरमल थ्या दिसि अंत ॥ ४ (२)

आम्राङ्कुरास्वादकषायकण्ठः पुंस्कोकिलोऽयं मधुरं चुकूज ।
मनस्विनीमानविघातदक्षं तदेव जातं वचनं स्मरस्य ॥ ५

उपजातिः ॥

[३] वसंत तणा गुण गहगह्या महमह्या सवि सहकार ।
त्रिभुवनि जयजयकार पिका रवु करहिं अपार ॥ ६ (४)

रम्याणि तानि कदलीसदनानि कान्तं
कान्तारभूमिषु लुठन्ति वरालकान्ताः ।
कान्ताः प्रसूनमयमण्डलमण्डपेषु
सिन्दूरपूरितसिचः पुरुषाश्चरन्ति ॥ ७

मधुमाधवीछन्दः ॥

[४] वनि विरचिय कदलीहर दीहर मंडप माल ।
तलिया तोरण सुंदर चंदुरवाल विसाल ॥ ८ (८)

दिव्यस्त्रीणां सचरणलाक्षारागाः
रागापाते निपतति पुष्पापीडाः ।
पीडाभाजः कुसुमचिताः साशंसं
शंसन्त्यस्मिन् सुरतविशेषं शय्याः ॥ ९

वातोर्मिछन्दः ॥

[५] वनि विलसइ सवि कामुक यामुक हृदय च रंगि ।
काम जिसा अलवेसर वेस रचइ वर अंगि ॥ १० (११)

छुल्लंति दंतरयणाइं गदे तुसारे
ईसीसि चंदणरसंमि मणं कुणंति ।
इण्हि सुवंति घरमज्झिमसालियासु
पायंति पुंजियपडं मिहुणाइं पिच्छ ॥ ११

वसंततिलकाछन्दः ॥

---

6. b. पिकारवु. 7. b. कांतारस्थानेषु for भूमिषु. 8. a. विनि विरचिय.
9. b. पुष्पापीडा; c. साशंशं; d. शंशंत्यस्मिन्; वातोर्म्मीछंदः ।
10. b. वेसस्चरइ अंगि.

[६] जिम जिम विहसइ वणसइ विणसइ मानिनिमानु।
यौवनमदिहिं उदंप ति दंपति थाहिं युवान ॥ १२ (२७)

उत्तुङ्गपीवरकुचद्वयपीडिताङ्ग-
मालिङ्गितः पुलकितेन भुजेन रत्या।
श्रीमाञ्जगन्ति मदयन् नयनाभिरामः
कामोऽयमेति मदघूर्णितनेत्रपद्मः ॥ १३

वसन्ततिलका ॥

[७] रितुपति राउ प्रधानु उद्यानु ते नयनसुरंगु।
राजु करइ नवभंगिहिं रंगिहिं राउ अणंगु ॥ १४ (१६)

शम्भुस्वयंभुहरयो हरिणेक्षणानां
येनाक्रियन्त सततं गृहकुम्भदासाः।
वाचामगोचरचरित्रपवित्रिताय
तस्मै नमो भगवते कुसुमायुधाय ॥ १५

वसन्ततिलका ॥

[८] मयणु जि वयणु निरोपइ लोपइ कोइ न आण।
किसलयमिसि असि ताकइ हाकइ माणिणिमाण ॥१६ (२१)

आम्रशिखामारूढाः कोकिलतरुणा वदन्ति नारीणाम्।
गच्छत रमणं शरणं मदनोऽस्ति महाततायीव ॥ १७

आर्या ॥

[९] कोइल आंबुलाडालिइ आलिहिं करइ निनादु।
काम तणउ करि आइसु आइसु पाडइ सादु ॥ १८ (२३)

---

12. b. उदंप reads in Ms. like जुदंप.

14. a. राउ reads in Ms. like राजु; probably the peculiar stylistic way of writing उ.

15. a. रहणक्षणानां for हरिणेक्षणानां. c. पवित्रताय.

17. a. शिषामारूढाः; ष is written for ख, the general characteristic of the Mss. of these times; b. महाततांईव 18. a. आवुलाडालिहि

त्यजत मानमलं बत विग्रहैर्न पुनरेति गतं चतुरं वयः ।
परभृताभिरिदं समुदीरिते स्मरमते रमते स्म वधूजनः ॥ १९
द्रुतविलम्बितछन्दः ॥

[१०] नाहु म छींछि रि गामटि सामटि माणु अयाणि ।
मयणु महाभड्ड न सहियइ सहिय हियइ हणइ वाणि ॥२० (२५)

रायविरुद्धं नु कहं पहिओ पहियस्स [I. A·] साहइ ससंको ।
जत्तो अंबाण दलं तत्तो दरनिग्गयं किंपि ॥ २१
गाथा ॥

अपहरन् सरसीरुहसौरभं मधुकरैर्मुखरैरनुधावितः ।
मलयगन्धवहो हरिणीदृशां सुरभिषु श्वसितेषु निलीयते ॥ २२
द्रुतविलम्बितछन्दः॥

[११] आंबुलइ मांजरि लागइ जागइ मधुकरमाल ।
मूकइ मारु कि विरहिय हियइ कि घूमवराल ॥ २३ (३३)

क्वचिन्मल्लीवल्लीतरलमुकुलोद्भासितवनाः
क्वचित् पुष्पामोदभ्रमदलिकुलाबद्धवलयाः ।
क्वचिन्मत्तक्रीडत्परभृतवधूध्वानसुभगाः
क्वचित् कूजत्पारापतविततिलीलासुललिताः ॥ २४
शिखरिणी छन्दः ॥

[१२] घूमइ मधुप सकेसर केसरकुसुमि असंख ।
चालतइ रितुपति सूरइं पूरइं सुभट कि संख ॥२५ (२९)

चम्पक यत् तव कुसुममिदं गन्धं रूपं बिभर्ति ।
सौभाग्योपरिमञ्जरिका तदियं परिनरिनर्ति ॥ २६

---

20. a. गामटि written again in the Ms. but scratched out. b. महावड्ड for महाभड्ड. 20. b. वाणि for बाणि.
21. b. अंवाण for अंबाण. 22. b. स्वसितेषु for श्वसितेषु
23. b. हिय for हियइ. 24. b. –दलिकुलावद्धवलयाः d. शिखरणी.
26. a. गंधं रूप बिभर्ति । The metre is not mentioned at the end of the verse 26, though it is दोधक (दोहरो). b. परिनरिनत्ति.

[१३] चांपुला तरुवर नी कली नीकली सोवनवानि ।
मार मारग उदीपक दीपक कलिय समान ॥ २७ (३१)

सुरभिसङ्गमजं वनमालया नवपलाशमधार्यत भङ्गुरम् ।
रमणदत्तमिवार्द्रनखक्षतं प्रमदया मदयापितलज्जया ॥ २८

द्रुतविलम्बितम् ॥

[१४] केसुय कलिय ति वांकुडी आंकुडी मयण ची जाणि ।
विरहिय ना इणि कालि ज कालिज काढइ ताणि ॥ २९ (३४)

चञ्चञ्चन्द्रमरीचयो मधुलिहः स्निग्धत्सुहृत्सङ्गमः
श्रीखण्डं मलयानिलं पिकवधूसोत्कण्ठकण्ठध्वनिः ।
उन्मीलन्नवपाटलीपरिमलः प्रेयस्विनीविभ्रमा
अष्टौ तत् खलु हर्षवर्षविषयः श्लाघ्याः सुराणामपि ॥ ३०

शार्दूलविक्रीडितम् ॥

[१५] यांधइ कामु ति करकसु तरकसु पाडलफूल ।
माहिं रच्या कि रि केसर ते सरनिकर निसूल ॥ ३१ (३२)

क्षिप्तेषु पञ्चविशिखेषु नखावलीषु
कामेन चञ्चलतराणि वधूमनांसि ।
खण्डयन्त एव कथमद्भुतवेल्लितश्च
किङ्किल्लिपल्लवगणो न भवेत् कृपाणः ॥ ३२

वसन्ततिलका ॥

[१६] वीर सुभट कुसुमायुध आयुधशाल अशोक ।
किसल जिसा असि झलकइं झबकइं विरहिणिलोक ॥ ३३ (३५)

उत्कृत्तदन्तदशनद्युतिसत्प्ररोहद्-
गन्धाश्रितभ्रमरराजिविराजिमध्यम् ।
आभाति केतकदलं त्रिजगद् विजित्य
प्रोत्तम्भितं विजयपत्रमिव स्मरेण ॥ ३४

वसन्ततिलका ॥

---

27. a. सोवनवनि.　28. b. नषक्षतं.　29. a. कायइ for काढइ.
30. b. श्रीवंड.　31. a. वाधइ कामु ति　32. a. पंचविशिषेषु.
33. a. कुमायुध for कुसुमायुध.　33. b. झवकइं.

[१७] पथिक भयंकर केतु कि केतुकिदल सुकमाल ।
अवर लि विरहविदारण दारुण करवतधार ॥ ३५ (३६)

बल्लहसंगे सुहियाण सुहियसुहिओ स एस महुमासो ।
पुणविओगविहुराण स उण मरणं विसेसेइ ॥ ३६
गाथा ॥

[१८] इम देखिउ बन संपइ कंपइ विरहिणिसाथ ।
हरखु धरइं हंसगामिणि कामिणि छइं जिस्स नाथ ॥ ३७ (३७)

धन्यास्ताः सखि योषितः प्रियतमे सर्वाङ्गलग्नेऽपि याः
प्रागल्भ्यं प्रथयन्ति मोहनविधौ व्यालम्ब्य धैर्यं महत् ।
अस्माकं तु तदीयपाणिकमलेनोन्मोचयत्यंशुकं
कोऽयं का वयमत्र किं च सुरतं नैषा स्मृतिर्जायते ॥ ३८
शार्दूलविक्रीडितम् ॥

[१९[रासु रमइं मन सरसिय सरसिय निज भरतार ।
दीसइं ते गयगमणी य नमणीय कुचभर तार ॥ ३९ (५१)

वक्त्रं पूर्णशशी सुधाधरलता दन्ता मणिश्रेणयः
कान्तिः श्रीर्गमनं गजः परिमलस्ते पारिजातद्रुमाः ।
वाणी काम[1. B.]दुघा कटाक्षलहरी सा कालकूटच्छटा
तत् किं चन्द्रमुखि तदर्थममरैरामन्थि दुग्धोदधिः ॥ ४०
शार्दूलविक्रीडितम् ॥

[२०] सहजि सलील मदालस आलसिया तहिं अंग ।
रंगि रमहिं अबला वनि लावनि सयरि सुरंग ॥ ४१ (५४)

द्रुततरमपरस्या जालमार्गं गताया
ललितलुलितवेणिः पीवरश्रीरुरोजः ।
शतमखमुत कायच्छायचौर्यापवादाद्
अभजत घटसर्पो मन्मथस्यैव दिव्यम् ॥ ४२
मालिनीछन्दः ॥

---

36. b. न उण for स उण. 37. a. देषिउ. 37. b. हरपु. 38. a. या for याः
38. c. उन्मोचयत्यं° for नोन्मोचयत्यं°. 38. d. के वयमत्र for का वयमत्र; किं वि.
40. c. कालकूटछटा. 42. a. मपरम्या जालमार्गे. 42. d. घटसर्प्पो.

[२१] वेणि भणउं कि भुजंगम जंगम जम्मणतरंग।
राखडी जडिय ति माणिक जाणि कि फणिमणि चंग।।४३ (५५-५८)

कर्णे वल्लभवाचिकं मृगदृशः प्रख्यापयन्त्यो निशि
श्यामेशे प्रतिबिम्बिते रदमये तत्कुण्डले चोज्ज्वले।
तस्मिन् कुञ्जरपञ्चकस्य घटनां दृष्ट्वेति संलक्ष्यते
लग्नाः पञ्च गजाः कपोलफलके तन्व्याः शशाङ्कद्वयम्।। ४४
शार्दूलविक्रीडितम्।।

बद्ध्वा नयनबाणान्तं न स्यातां परहृद्भिदे।
यदेतौ कृपतौ नैव भ्रूचापौ गुणशालिनौ।। ४५

[२२] झलकइ विमल कपोल कि सोल कला सुविसालु।
भमुहि कि मनमथ धणुहिय गुण हियडइ वरमाल।। ४६ (६१)

सर्वेन्द्रियेषु नियतं चक्षुषश्चक्रवर्तिता।
यदस्य भ्रूलतां छत्रं नासादण्डो विराजते।। ४७

यथा यथास्याः कुचयोः समुन्नतिस्तथा तथा लोचनमेति वक्रताम्।
अहो सहन्ते बत नोऽपरोदयं निसर्गतोऽन्तर्मलिना मनागपि।।४८
वंशस्थछन्दः।।

मृदुभुजलतिकाभ्यां शोणिमानं दधत्या
चरणकमलभासा चारुणा चाननेन।
बिसकिसलयपद्मात् प्राप्तलक्ष्मीणि मन्ये
विरहविपदि वैरात् तन्वते तापमङ्गे।। ४९

[२३] तिलकुसुमोपमु नाकु रे लांकु रे लोचन दीतु।
किशलय कोमल पाणि कि जाणि कि चोल मजीठ।। ५० (६३)

दृशा दग्धं मनसिजं जीवयन्ति दृशैव या।
विरूपाक्षस्य जयिनीः संस्तुवे मृगलोचनाः।। ५१

---

43. b. राषडी; मणि चंग is not in the Ms.
47. b. नाशादण्डो.　48. d. निसार्गतो...
49. a. लतिकास्यां for लतिकाभ्यां.　49. c. विश for बिस.
51. b. जयिनीः and मृगलोचनाः

अधरे यदि जानीयुः सुधा वसति योषिताम् ।
समुद्रमथनारम्भं न कुर्युरमरास्तदा ॥ ५२

[२४] हरिण हरावइ जोतीय झोतीय ना सिरि जाल ।
रंगु निरूपमु अधर रे अधर किया ति प्रवाल ॥ ५३ (६२)

सुतनु वितनु वाचं मुञ्च वाचंयमत्वं
प्रणयिनि मयि मानं किङ्करे किं करोषि ।
अथ यदि तव चित्ते सापराधोऽस्मि तस्मान्-
निजभुजयुगवल्लीपाशबन्धे विधेहि ॥ ५४

सरसीः परिशीलितुं मयागमि कम्पीकृतनैकनीवृता ।
अतिथित्वमनायि सा दृशोः सदसत्संशयगोचरोदरी ॥ ५५

हृतसारमिवेन्दुमण्डलं दमयन्तीवदनाय वेधसा ।
कृतमध्यबिलं विलोक्यते धृतगम्भीरखनी खनीलिमा ॥ ५६

[२५] बाहुलता अतिकोमल कमल मृणालसमान ।
जीपइ उदरि पंचानन कालन नही उपमान ॥ ५७ (६४)

कसिणकलिओ पहोलइ वेणीदंडो थणाण मज्झम्मि ।
तुह सुंदरि पुरय महानिहाणरक्खाभुयंगो व्व ॥ ५८

[२६] अमिय कलश कुच तापणि थापणि तणीय अणंग ।
तिह नउ राखणहारु रे हारु कि धवल भुयंगु ॥ ५९ (६५)

मृद्वङ्गि कठिनौ तन्वि पीनौ सुमुखि दुर्मुखौ ।
अत एव बहिर्यातौ हृदयात् ते पयोधरौ ॥ ६०

स्वकीयमुदरं भित्त्वा निर्गतौ च पयोधरौ ।
परकीयशरीरस्य भेदने का कृपालुता ॥ ६१

आभाति रो[2. A.]मराजिश्चलदलिकुलकोमला विशालाक्ष्याः ।
नाभिविवरान्तनिर्गतमदनानलधूमलेखेव ॥ ६२

---

58. b. भुयंगु व्व. 60. a. दुर्म्मुखौं. 60. b. वहिर्यातौ.
62. a. सुरति संमामि 62. b. समाहु for सन्नाहु.

[२७] नमणि न कलहि पयोधर योध रे सुरतसंग्रामि ।
कंचुकु तिजहि सन्नाहु रे नाहु महाभड पामि ॥६२॥ (६६)

धन्यास्त एव चटुलायतलोचनानां
कन्दर्पदर्पघनपीनपयोधराणाम् ।
क्षामोदरोपरिलसत्त्रिवलीलतानां
दृष्ट्वाकृतिं विकृतिमेति मनो न येषाम् ॥ ६४

विविधवचनजालैर्भासयन्तो निजास्यं
श्रुतमधिकमजस्रं पण्डिता मण्डयन्तु ।
जघनमरुणरत्नग्रन्थिकाञ्चीकलापं
कुवलयनयनानां को विहातुं समर्थः ॥ ६५

पुष्पार्थं प्रहिते भुजे निजचलन्नीलाङ्गिकाविष्कृतः
सल्लावण्यलसत्प्रभापरिधिभिर्दोर्मूलकूलंकषः ।
ईषन्मेघविमुक्तविस्फुरदुरुज्योत्स्नाभरभ्राजितो
व्योमाभोगमृगाङ्कमण्डलकलां रोहत्यमुष्याः स्तनः॥ ६६

[२८] नाभि गंभीर सरोवरु अवरु रे त्रिवलि तरंगु ।
जघन समेखल पीवर चीवर पहिरणि चंग ॥ ६७ (६७)

वृत्तानुपूर्वे च न चातिदीर्घे जङ्घे शुभे सृष्टवतस्तदीये ।
शेषाङ्गनिर्माणविधौ विधातुर्लावण्यमुत्पाद्य इवास यत्नः ॥ ६८

दोषैर्मुक्तं गुणैर्युक्तमपि येनेप्सितं वचः ।
स्त्रीरूपमिव नो भाति तं ब्रुवेऽलंक्रियोच्चयम् ॥ ६९

[२९] निषिधिपणइ विधाता घडी जाघडी कहणु न जाइ ।
करि कंकण पइ नेउर केउर बांहडियाइं ॥ ७० (६८)

---

62. This OG. verse is misplaced here. Its proper place is before Sk. आभाति... verse (Printed Text Page. 8), whose No. is should be 63 62. a सुरति संग्रामि 62. b. समाहु for सन्नाहु.

64. b. कन्दर्पदर्प्पं. 65. b. मजस्रं for मजं- . 66. d. मंडलकलं रोहत्यमुष्यास्ततेः

68. a. सुमे सृष्टिवतः for शुभे सृष्टवत-. 69. b. येनोप्सितं for येनेप्सितं.

70. b. बांहडियाइं for बांहिडयाइ.

महु उवरि च्चिय बाणा निहिआ पंचा वि पंचसर तुमए ।
अण्णाओ गयगईओ जइ मारसि चावलट्ठीए ॥ ७१

[३०] जे किमइ गजगति चालइ सालइ विरहिणि अंगि ।
बोलइ विरहि करालिय बालिय ते बहुभंगि ॥ ७२ (२८)

दे रूहह रूइ गमिज्जइ पणईण विणा अणेगमुहएण ।
उम्मत्तपरहुयवहूमुहलिज्जंतो महूमासो ॥ ७३

[३१] रहि रहि तोरिय जो इलि कोइलि स्यउं बहु वास ।
नाहलउ अजिय न आवइ भावइ मू न विलास ॥ ७४ (३९)

परं जुन्हा उन्हा गरलसरिसो चंदणरसो
खरं खारो हारो हिययतवणा देहदमणा ।
मुणाली बाणाली जलयदिजलद्दा तणुलदा
निविट्ठा जं दिट्ठा कमलवयणा सा सुनयणा ॥ ७५

[३२] उर वरि हारू ति भारू मू सयरि सिंगारु अंगारु ।
चीतु रहइ नवि चंदनि चंदू नहीं सुझ सारु ॥ ७६ (४०)

निद्दाभंगो अइपंडुरत्तणं दीहराइं नीसासा ।
जायंते जस्स विरहे तेण समं केरिसं माणं ॥ ७७

[३३] हल सखि दूखु दुनीठउ दीठउ गमइ न चीरु ।
भोजनु आजु उबोठउ मीठउ सहिय न नीरु ॥ ७८ (४१)

अयि विधुं परिपृच्छ गुरोः कुतः
स्फुटमशिक्ष्यत दाहवदान्यता ।
ग्लपितशंभुगलाद् गरलाच्च किं
किमुदधौ जड वा वडवानलात् ॥ ७९

---

71. a. उवरिं for उवरि; चिय for चिय; b. अन्नाउ गयवईउ.
72. b. वालिय for बालिय.
74. a. वोरिय for तोरिय. 75. b. हिहय for हियय.
75. c. वागाली for बाणाली. 79. b. अशिष्यत for अशिक्ष्यत.

[३४] सकल कला तूं निशाकर स्या करइ अयरि संतापु ।
अबल म मारि कलंकिय संकियइ स्यां हिय पाप ॥ ८० (४२)

सो णिक्कुवो जुवाणो जडाण सहिओ सुदारुणो दाहो ।
दुट्ठासओ अणंगो न याणिमो म किं होही ॥ ८१

[३५] वहिनूए रहइ न मनमथ मन मथतउ दीहराति ।
अंगु अनोपमु शोषइ पोषइ वयरु अराति ॥ ८२ (४४)

वामेतरजङ्घायां संजातं स्फुरितमेक्ष्य हरिणाक्षी ।
प्रियपुरुषस्यागमनं तदा च सुलभं मनसि मेने ॥ ८३

[३६] सखि मुझ फुरकइ जाघडी तो घडी बिहु लगइ आजु ।
दूख सवे हिव वासिसु पामिसु प्रिय केरउ राजु ॥८४ (४६)

गतोऽस्तं घर्मांशुर्व्रज सहचरीनीडमधुना
सुखं सुप्याद् भ्रातः स्वजनचरितं वा[2.B.]यसकृतम् ।
मयि स्नेहाद् बाष्पस्थगितनयनायां गतघृणो
रुदत्यां यो याति त्वयि स विलपत्येष्यति कथम् ॥ ८५

[३७] विरह्न हियइ तिह भागलउ कागुलउ कुरलंतु पेखि ।
वायस ना गुण वरणइं अरणइं तिह जि विशेषि ॥ ८६ (४७)

किं केकीव शिखण्डमण्डिततनुः किं कीरवत् पाठकः
किं पुंस्कोकिलवत् स्वरेण मधुरः किं हंसवत् सद्गतिः ।
किं सामान्यविहङ्गपोतक इव क्रीडाविनोदाकरः
काकः केन गुणेन काञ्चनमये व्यापारितः पञ्जरे ॥ ८७

[३८] धनु धनु वायस तुव सरु हउ सरवसु तुय देसु ।
भोजनि कूर करंबुलउ आवुलउ ज रि हू लहेसु ॥ ८८ (४८)

---

80. b. अवल for अबल.
83 a सांयांत for संजात; मोक्ष for मेक्ष्य 84. b. वानिसु for वासिसु
85. a -र्भ्रज for र्व्रज 85. d. -त्येषति for त्येष्यति.
86. a. पेखि for पेखि; just note that पेषि is rhymed with विशेषि;
86. b. वरनइं for वरणइं and विशेपि for विशेषि.
87. b. मधुरवः for मधुरः

अत्रस्थः सखि लक्षयोजनगतस्यापि प्रियस्यागमं
वेत्त्याख्याति च धिक् शुकादय इमे सर्वे पठन्तः शठाः ।
मत्कान्तस्य वियोगदुःखदहनज्वालावलीचन्दनः
काकस्तेन गुणेन काञ्चनमये व्यापाश्रितः पञ्जरे ॥ ८९

[३९] देसु कपूरिहिं वासि रे वासि रे बलिय विशेसु ।
सोवनचांचु निरूपम रूपस पांखुडी देसु ॥ ९० (४९)

येनागच्छन् समाख्यातो येन नीतश्च मे पतिः ।
प्रथमं सखि कः पूज्यः काकः किं वा क्रमेलकः ॥ ९१

[४०] सकुनविचारु संलाविय आविय तिह वालंभु ।
रलभरि ते प्रिउ निरखि तु हरखिय देइ परिरंभु ॥ ९२ (५०)

चिरविरहखिन्नहियया ण दूरुक्कंठियमणाणं मिहुणाणं ।
न तहा सुरयपसंगो कहापसंगो जहा होइ ॥ ९३

[४१] कामिणि पामइ जे सुख ते मुखि कहण न जाइं ।
पामिय नइं प्रियसंगमु अंगि मनोरथ थाइं ॥ ९४ (५२)

वाले नाथ विमुञ्च मानिनि रुषं रोषान्मया किं कृतं
खेदोऽस्मासु न मेऽपराध्यति भवान् सर्वेऽपराधा मयि ।
तत् किं रोदिषि गद्गदेन वचसा कस्याग्रतो रुद्यते
न त्वेतन्मम का तवास्मि दयिता नास्मीत्यतः खिद्यते ॥ ९५

किं ता न कया अह नो करेसि काहिसि न सुहअ इत्ताहे ।
अवहारेण अलज्जिर साहसु कयरे खमिज्जन्ति ॥ ९६

[४२] बोलावइ तउ मधुयर वधुयर भंगि भतार ।
एक दियइ ति उपालंभ वालंभ सुखि सुवि बार ॥ ९७ (७०)

---

90. a. पांपुडी for पांखुडी.

92. b. निरपि for निरखि; हरपिय for हरखिय.

93. a. दूरउक्कंठिमाण for दूरुक्कंठियमणाणं; मियाणं for मिहुणाणं.

96. a. करेमि for करेसि. b. कयरि for कयरे. 97. a. बोलावइ

सुभाषितेन गीतेन युवतीनां च लीलया ।
मनो न भिद्यते यस्य स योगी अथवा पशुः ॥ ९८

[४३] मुरुकुलइ मुखु मचकोडइ मोडइ ललवलउ अंगु ।
वदनमयंकु विखोडइ लोडइ मधु वन रंगु ॥ ९९ (७१)

वंकच्छिपिच्छरीणं वंकुल्लविरीण वंकहसिरीणं ।
वंकभमिरीण पुत्तय पुन्नेहिं जणो पिओ होइ ॥ १००

[४४] बोलइ ते ललवलती य वलति य उत्तरवाणि ।
वचन कि किरण निशाकर साकर परतइ जाणि ॥ १०१ ( )

मन्दाक्रान्ताधरकिसलया पाणिपद्मं दधाना
गाढाश्लेषप्रणयशिथिला वेपमानाङ्गयष्टिः ।
स्विद्यद्वक्त्रा पुलकिततनुः किंचिदुन्मीलिताक्षी
चेतःप्रीतिं जनयति भृशं नूतनोढा विवोढुः ॥ १०२

[४५] पाडल छइ अतिकूंवली तूं अली अलि म धंधोलि ।
तूं गुणि वीधु ति साचउ काचउ मही म विरोलि ॥ १०३ (७३)

निरानन्दः कुन्दे मधुनि विधुरो बालबकुले
न शाले सालम्बो लवमपि लवङ्गे न कुरुते ।
प्रियङ्गौ नासङ्गं रचयति न चूतेषु रमते
स्मरन् लक्ष्मीलीलाकमलमधुपानं मधुकरः ॥ १०४

महुमासं मत्तेणं मुक्का जाईय तं च भमरेणं ।
छड्डियसयलविवेओ पाविय णं तेण सो कसिणो ॥ १०५

[४६] विउलसिरी मदभिंभल ईभल पणु अलिराज ।
संपति विण सुकुमा[3A]लती मालति विसरी आजु ॥ १०६ (७४)

---

98. b. स जोगी अथवा पशु　　99. b. विलोडइ for विखोडइ
100. b. पिउ in the Ms. for पिओ.
101. घ Ms. of Patan reads this verse after OG. v. 71 of बृहद्वाचना.
101. a. वोल ते for बोलइ ते
102. a. °किशलया for किसलया

भ्रमन् वनान्ते वनमञ्जरीषु
न षट्पदो गन्धफलीमजिघ्रत् ।
सा किं न रम्या स च किं न रन्ता
बलीयसी केवलमिश्वरेच्छा ॥ १०७

[४७] सखि अलि चरणि न चांपइ चापइ लेइ न गंध ।
रूडइ दोहगु लागइ आगइ इसउ निबंध ॥ १०८ (७८)

भमिऊण सग्गलोयं गंधं गहिऊण पारिजायस्स ।
भमर किं न लज्जसि चुंबंतो इयरवणराई ॥ १०९

[४८] छाजइ नेहपरायणु जाणु भलउ सखि भृंगु ।
अलग थकउ रसु विमणइ दमगइ लीइ रसु रंगु ॥११० (७९)

परिहरिय पत्तनियरं जडाण गंधं तुमं समप्पंतो ।
सहसुंमूलणदुक्खं वालय वालो सि किं भणिमो ॥ १११

[४९] वालइ विलसिवा विवरु न भमरु निहालइ मागु ।
आवरिया जिण निय गुण नीगुण स्यउ तूय लागु॥ ११२ (७६)

नो वाह्यरागेण विनापि कार्यं
संसिद्धिमायाति भुजङ्गलोपम् ।
रोहीतके दाडिमके च भृङ्गा
रूपेण रक्ता रतिमाप्नुवन्ति ॥ ११३

[५०] दसुणइं गुणमहिमा तउ रातउ रूपिहिं भंगु ।
कुंदकुसुमरसु छोडइ माडइ पारधिरंगु ॥ ११४ ( )

दृष्ट्वैकासनसंस्थिते प्रियतमे पश्चादुपेत्यादराद्
एकस्या नयने निमील्य विहितक्रीडानुबन्धच्छलः ।

---

107. b. °मजीघ्रत् 108. b. निवंध for निबंध

111. b. Ms. has सहसंमूलण 113. a. नावाह्य-

114. ब Ms. of Patan reads this verse between OG. v. 83-84 of बृहद्वाचना.

114 a. नसुतणइं for दसुणइं

तिर्यग्वक्रितकन्धरः सपुलकाश्लेषोल्लसन्मन्मथ-
मन्तर्हासिरसप्ररूढपुलकां धूर्तोऽपरां चुम्बति ॥　　　　११५

[५१] इक थुडि करुणी न वेउल बेउ लता नवि भेउ ।
भमर विचालि किसा मर पामर विलसिन बेउ॥११६ (८१)

साधारणासु स्पृहयालुवित्ता-
हरासु नाभ्यन्तररागिणीषु ।
नैकत्र गेहे स्थिरतारतासु
सारीषु नारीषु च रज्यते कः ॥　　　　११७

[५२] इणि परि नाहु ति रीझवी सीझवी आणइं थाइं ।
धनु धनु ते गुणवंत वसंतविलासु जि गाइं ॥ ११८ (८४)

इति वसंतविलासः समाप्तः । संवत् १५७४ वर्षे फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे षष्ठ्यां तिथौ सोमवारे लिलिखे पुण्यराजेन ॥ शुभं स्यात् ॥

---

115. d. चुम्त्रति for चुम्बति.　116. a. वेउलरता for वेउल बेउ लता.
116. b. Ms. has गर for मर, म वेउ for—न बेउ.
117. d. Ms. has न for च.
Colophon : षष्ठ्यां तिथौ for षष्ठ्यां तिथौ.

वसंतविलास

[बृहद्वाचना]

[१] पहिलउं सरसति अरचिसु रचिसु वसंतविलासु ।
वीणि धरइ करि दाहिणि वाहणि हांसलु जासु ॥ १

या कुन्देन्दुतुषारहारधवला या श्वेतपद्मासना
या वीणावरदण्डमण्डितकरा या शुभ्रवस्त्रावृता ।
या ब्रह्माच्युतशङ्करप्रभृतिभिर्देवैः सदा वन्दिता
सा नः पातु सरस्वती भगवती निःशेषजाड्यापहा ॥ २

[२] पहुतीय शिवरति समरति हव रितु तणीय वसंत ।
दह दिसि पसरइं परिमल निरमल थ्या दिसि अंत ॥ ३

The Ms. क begins with ॥र्द ॥ ॐ नमो विघ्नवल्लीकुठाराय: ॥ श्रीगुणेशाय नमः ॥; ख begins with ॥र्द०॥ ॐ नमो गणेशाय ॥; ग. begins with ॥र्द०॥ श्रीसर्वज्ञाय नमः; घ beginning with ॥र्द०॥

1. a. क, ग., घ., वसंतविलास; b. क. डाहुणि; ख. वीणु...दाहिणि...हंसुलउ; ग. वीण...डाहुणि । वाहुणि हंसलु...॥१॥ घ reads entirely a different line : फागु पयडपयबंधिहिं संधियमक भलभास.

2. The क Ms. has on the previous vowel in the body of a word before the conjunct with its first member a nasal consonant; e. g. कुंद for कुन्द. In the printed text we have कुन्द representing the nasal consonant proper. Again व is found in the place of ब; e. g. व्रह्मा for ब्रह्मा and vice versa. At some places there are errors of language and spellings. They have been corrected; e. g. पदमासना (Ms.) पद्मासना (printed text). These remarks also apply to ख and also ग Ms. as to क. and घ. घ Ms. writes Sk. verse first and then OG. verse giving them the same number.

d. क. सा नः पातु; ख. मां for नः; ग. वः for नः

3. a. क. हवइ for हव; ख. पुहतीय सिवरति समरती हिव; ग. पहुतीअ शवरति... हव ऋतु तणीअ वसंत; घ. After the Sk. verse, घ Ms. has हवइ दूआलूं । and the OG. verse begins thereafter. घ. हव रितु तगड वसंत. b. ख. दिशि; ग. निरमल थ्यां दिशि अंत; घ. थ्यां दिशि अंत.

ईदृग्वसन्तविभवेन यथा यथामी
प्रौढिं क्रमेण दिवसाः परिदर्शयन्ति ।
शङ्के त्रपापरिमलेन तथा तथैताः
श्यामा नवीनवनिता इव संकुचन्ति ॥ ४

[३] वहिनूए गयइ हिमवंति वसंति लयउ अवतार ।
अलि मकरंदिहिं मुहरिया कुहरिया सवि सहकार ॥ ५

बिंबोट्ठे बहुलं न देंति मयणं णो गंधतेल्लाविला
वेणीओ विरयंति लेंति न तहा अंगम्मि कुप्पासयं ।
जं बाला मुहकुंकुमम्मि व घणे विज्जंति ढिल्लायरा
तं मण्णे शिशिरं विणिज्जिय बला पत्तो वसंतूसवो ॥ ६

[४] वसंत तणा गुण गहगह्या महमह्या सवि सहकार ।
त्रिभुवनि जयजयकार पिका रव करइं अपार ॥ ७

श्रीमद्वसन्तऋतुराजविलासभूमि-
र्भातिर्विभाति सहकारमहीरुहोऽयम् ।
तानमदायिषु षडङ्घ्रिषु कोकिलोऽय-
मत्र प्रपञ्चयति कंचन पञ्चमं यत् ॥ ८

---

4. घ gives श्रीमद्वसन्त etc (घ. Sk. St 2) which is verse 8 in क, ख, ग. b. प्रौढक्रमेण for प्रौढिं क्रमेण in क and ख.

5. a. क. गउ and लिउ; ख. वहिन हे...अवतारु; ग. वहिनुं ए गयु हिमवंत... लयु... This verse is not at all found in घ; thus its stanza enumeration becomes less by one. b. क. मुरिया कहुरिया...सहिकार; ग. अलि मुकरंदिहिं मुउरिआ कुहुरया सवि सहिकार

6. क, ख and ग contain this Pk. stanza. There are certain scribal irregularities which have been corrected. Sometimes e. g. in ख and ग, ओ and ए before conjuncts are represented by उ and इ : बिंवुट्ठे, दिंति, लिंति etc.

7. a. क. गहिगह्या...महिमह्या and सहिकार; ख. घणसार for सहकार; ग. गहिगह्या. b. क. पकारव करइ; ग पाकारव for पिकारव obvious scribal error. In घ every new OG. stanza begins with ॥ दूं. It is घ OG. St. 3.

8. The stanza is different in घ :

[५] पद्मिनी परिमल बहिकइं लहकइ मलयसमीर ।
मयण जिहां परिपंथीय पंथीय धाइं अधीर ॥ ९

भिन्दन्तश्चन्दनालीं कमलमुकुलजां धूलिमुद्धूलयन्त-
श्चुम्बन्तश्चतवीथीं परिमलबहलांश्चम्पकान् कम्पयन्तः ।
आरादारामसीमातटघटितघटीयन्त्रनिर्मुक्तवारां
धारामाराधयन्तः श्रमजलरिपवो वान्त्यमी गन्धवाहाः ॥ १०

[६] मानिनीजनमनक्षोभन शोभन वाउला वाइं ।
निधुवनकेलिकलामीय कामीय अंगि सुहाइं ॥ ११

कावेरीतीरभूमीरुहभुजगवधूभुक्तमुक्तावशिष्टः
कर्णाटीचीनपीनस्तनवसनदशान्दोलनस्पन्दमन्दः ।
लोलल्लाटीललाटालकलुलितलतालास्यलीलाविलोलः
कष्टं भो दाक्षिणात्यः प्रसरति पवनः पान्थकान्ताकृतान्तः॥ १२

[७] मुनिजन नां मन भेदए छेदए मानिनीमानु ।
कामीय मनह आनंदए कंदए पथिकपराण ॥ १३

मार्गे मार्गे नूतनं चूतखण्डं खण्डे खण्डे कोकिलानां विरावः ।
रावे रावे मानिनीमानभङ्गो भङ्गे भङ्गे मान्मथी कापि लक्ष्मीः ॥ (घ. Sk. St. 3.)

In ख, ग. b. स्थानप्रदायिषु for तानप्रदायिषु.

9. a. क. बहिकइ लहिकइं...मलइ...ख. पदमिनि. घ does not possess this stanza. Thus St. 5 and 9, two OG. stanzas, are not found in घ. b. क. परिपंथीअ; ख. मयणु; ग. परिपंथीअ पंथीअ धांइं.

10. This stanza is also not found in घ; while क, ख, ग have this stanza.

11. a. क, ख. मानिनि...वांइं; ग. माननी...वांइ. b. क. क पामीअ कामीअ ...सोहाइ; ख. क पामीय कामीय; ग. कलामीअ कामीअ; घ. कलामीय कामीय अंगि सुहाइं. (घ. OG. St. 4.)

12. घ has this Sk. stanza numbered 4. It gives the same number to the Sk. stanza that follows as it does for the OG. St. e. g. St. 11 or OG. St. 6. is St. 4 in घ. So this Sk. stanza is also numbered 4 in घ. b. क, ख. दशालोलन; ग. दिशां लोलनः; घ दशांदोलन—

13. a. क. भेदइं छेदइ; ग. मांनिनी मांन; घ. भेदइ छेदइ. b. क कामीअ... कंदइ; ग. कामीअ मनि आनंदए; घ. पिराण for पराण (घ. OG. St. 5.)

रक्तोत्पलप्रचितकुञ्चितकुञ्चिकाभि-
रुत्फुल्लकिंशुकलताकुसुमैरमीभिः ।
उद्घाटय किंचिदपि मानमयं कपाटं
कामो विवेश हृदि संप्रति दम्पतीनाम् ॥ १४

[८] वनि विरच्यां कदलीहर दाहर मंडपमाल ।
तलीया तोरण सुंदर चंदरवालि विशाल ॥ १५

दीर्घा वन्दनमालिका विरचिता नेत्रैरिवेन्दीवरैः
पुष्पाणां प्रकरः स्मितेन रचितो नो कुन्दजात्यादिभिः ।
दत्तः स्वेदमुचा पयोधरभरेणार्घो न कुम्भाम्भसा
स्वैरेवावयवैः प्रियस्य विशतस्तन्व्या कृतं मङ्गलम् ॥ १६

[९] खेलन वावि सुखालीय जालीय गुखि विश्राम ।
मृगमदपूरि कपूरिहिं पूरिहिं जल अभिराम ॥ १७

सुदतीजनमज्जनार्पितैर्घुसृणैर्यत्र कषायिताशया ।
न निशाखिलयापि वापिका प्रससाद ग्रहिलेव मानिनी ॥ १८

---

14. a. ख and ग have प्रथित for प्रचित; ग. कुञ्चिकाभि: with रुत्फुल्ल... in b, evidently a misreading of the scribe; ग. c. किंचिकंपिमनमयं etc. d. क यदि for हृदि; while ग. विवेशि and at the end कामिनीनां दंपतीनां. घ has this as श्लो. ५.

15 a. क. विनि विरच्या; ग. घनि वरच्यां. b. ख. चंदुरवाल; ग, घ. तलीआ. घ has this दू., numbered 6.

16. ग has this verse with a number of scribal errors as usual. क, ख have also this verse. घ has the following verse, श्लो. ६ :

विलासवापीतटवीचिवादनात् पिकालिगीते शिखिलास्यलाघवात् ।
वनेऽपि तूर्यत्रिकमाराध तं क्व भोगमाप्नोति न भाग्यभाग्जनः ॥

17. a. क. बालीय for जालीय; ख. गुउषि विश्रामु; ग. खेलइं वावि सुखालीअ बाळीअ गुषि विश्राम; घ. गुष. b. क पूरिहि for पूरिहिं; ख. जलि; ग. पूरया for पूरिहिं; घ. पूरिय for पूरिहिं. घ has this as दू० ७.

18. क, ख, ग, घ all have this verse. घ has this as श्लो. ७.

[१०] रंगभूमी सज कारीय झारीय कुंकुम घोल ।
सोव्रन सांकल सांधीय बांधीय चंपक दोल ॥ १९

दोलागतागतविनोदरसेन गीतं
प्रापञ्चयन्त सुदृशः श्रितपञ्चमं यत् ।
तस्य प्रतिध्वनिरिवोपवनाश्रयाणा-
मश्रावि कण्ठकुहरेषु कुहूकरीणाम् ॥ २०

[११] तिहां विलसइं सवि कामुक जामुक हृदय चइ रंगि ।
काम जिस्या अलवेसर वेस रचइं वर अंगि ॥ २१

हृष्टस्मराणि भृशमुत्सुकताग्रहीत-
वासोविपर्ययविलोलमृदुस्मितानि ।
व्रीडाविकुञ्चितविलोलविलोचनानि
यूनां रतान्तललितानि महोत्सवोऽभूत् ॥ २२

[१२] अभिनव परि सिणगारीय नारीय मिलइं विसेसि ।
चंदनि भरइं कचोलीय चोलीय मंडन रेसि ॥ २३

19. a. क. कारीअ झारीअ कुंकुमि; ग. कारीआ कारीअ कुंकुम. b. क. सांधिअ बाधीअ; ख. चंपकि; ग. सोव्रनसांकल सांधीअ बांधीअ चंपकडोलि; घ. सोवन. घ has this दू०...८.

20. क, ख, ग have this verse common. क. d. कुहुंकरीणाम्; as usual. ग has this verse very corruptly written. घ has दीर्घा वन्दन-मालिका etc., which is Sk. verse 7 in the printed text. घ has दीर्घा वन्दन. etc verse as श्लो०...८.

21. a. क. कामुक जामक हृदय चअ; ग. तिहां विसलसइ शवि; घ. वनि विलसइं... हृदयन्तइं रंगि. b. क. कामु जिसा; ख. वेसु रचइ; घ. काम जिसा. घ has दू...No 9.

22 क, ख, ग have this verse in common. क. a. हृष्टः स्मरामि; घ also has this verse with readings: c. विलोकमुहुःस्मितेन. क. d. रतान्त-ललितानि च तानि तानि. घ has श्लो०...No. 9.

23 a. क. अभिनवि...शिणगारीय ..मिलीय विवेशि; ख. अभिनव; ग. शणगारीअ नारिअ मिलइं विशेशि. This verse is found in घ as दू १२. b. क चंदन...चोलीय; ग. चंदन भरइ कचोलीअ घ has चंदन वन अवगाहीअ etc as OG St 10; see reading-note on St. 25.

उपरि नाभिसरः परिपातिता पटकुटीव मनोभवभूपतेः ।
विजयिनस्त्रिपुरारिजिगीषया तत्र विराजति भामिनि कञ्चुकी ॥ २४

[१३] चंदनवन अवगाहीय नाहीय सरवर नीर ।
मंद सुरभि हिमलक्षण दक्षण वाइं समीर ॥ २५

मन्दं मन्दमुपैति दक्षिणवधूताटङ्कतालीदल-
ज्योत्स्नासीकरनिर्झरव्यतिकरक्लिन्नो वसन्तानिलः ।
संभोगान्तनितान्ततान्तवनितापीनस्तनमोल्लसन्
मुक्ताहारलताभ्रमश्रमपयोविन्दुस्रजां तस्करः ॥ २६

[१४] नयरु निरोपीय ती वनु जीवनु तणउं युवान ।
वासभुवनि तिहां विलसइं जलसइं अलिअल आण ॥२७

---

24. क, ख, ग have this verse in common. Just as the above verse 23 is as दू० 12 in घ, in the same way this verse is as श्लो...12. in घ. ख. b. भामिनि for कामिनि. घ has Sk. St. 10: मन्दं मन्दमुपैति etc. (Printed St. 26.)

25. a. क. नाहीम सरोवर; ख. न्हाईय सरवरि; ग. अवगाहीअ नाहीअ सरोवरि नारि; घ. सरोवर नीरि. b. क. has सुमीर for समीर; ख. दक्षिण for दक्षण; ग. वायइ समीर. In घ the verse is numbered दू०...11. See reading-note on St. 23. घ has OG. St. 12: अभिनव परि etc. OG. St. 12.

26. क, ख, ग have this verse in common. a. क. ताडंकतालीदल...; ख. ताडंकताली. d. क. श्रमजुषो for श्रमपयो. घ has this verse श्लो० No. 10.

27. a. क. नयर निरोपम ती वन जीवन तणूअ युवान; ख. ते for ती; ग. नयर निरोपिय ती वन जीवन तणउ युवान; घ has an additional verse before this verse, i. e. between OG. verse 13 and OG. verse 14. viz.

चंदनवन अवगाहीय नाहीय सरोवरनीरि ।
तीण वनि दीधु प्रदक्षण दक्षण तणइ समीरि ॥

The above verse is numbered 11 in घ. The verse is similar to that of OG verse 13 = serially verse 25 घ has upto now the deficiency of 2 verses. It is now lessened to one verse. Thus the OG. 14th verse in the text is the OG. 13th verse in घ Ms. घ. a. तौं for ती. b. क अलीअल; ख. तहिं विहसइ जलसय; ग. वासभुवन तिहां विलसइं जलसइं ए अलिअल आण; घ. वासभुवनि तिह विलसइ जण सयला अली याण,

उपरि निपतितानां स्रस्तधम्मिल्लकानां
मुकुलितनयनानां किञ्चिदुन्मीलितानाम् ।
उपरि सुरतखेदक्लान्तनिद्रां गताना-
मधरमधु वधूनां भाग्यवन्तः पिबन्ति ॥ २८

[१५] नव यौवन अभिराम ति रामति करइं सुरंगि ।
स्वर्गि जिस्या सुर भासुर रासु रमइं वरअंगि ॥ २९

स्निग्धं दृष्टिपथं विभूषितवपुः कर्णस्य कण्डूयनं
केशानां च मुहुर्मुहुर्विवरणं वार्ता च सख्या सह ।
नाभेर्दर्शनमग्रतश्च गमनं बालस्य चालिङ्गनं
कुर्युः प्रीतिवशात् स्त्रियः समदना दृष्ट्वा नरं वाञ्छितम् ॥ ३०

---

28. क c सुरतनितसखेद for उपरिसुरतखेद–; ख. निद्रां गतानां; क, ख. d. मधुरमधु; ग. a. श्रस्तधमल्लिकानां. c. सुरजनतखेद. घ has after the additional OG. verse noted under the reading-note of verse 27–

कावेरीवेल्लहरिपरिकरक्रीडनक्रीतसीताः स्फीताः श्रीखंडखंडभ्रमणभरभवप्राप्तसौरभ्यसभ्याः ।
चालक्षीचोलचेलांचलचलनक्रांतकांतास्तनांता वांति प्रायो वियोगातुरतरुणीवैरिणोऽमी समीराः ॥

I have quoted the above verse in the same corrupt condition as is found in the Ms. The verse is numbered 11 in घ Ms. The OG. St. 12 and Sk. St. 12 in घ are in the text, serially verse 23 and 24. Thus the Sk. verse following the verse 28:

मत्तेभकुम्भपरिणाहिनि कुंकुमार्द्रे कांतापयोधरतटे रतिखेदखिन्नः ।
वक्षो निधाय भुजपञ्जरमध्यवर्ती धन्यः क्षपां क्षपयति क्षणलब्धनिद्रः ॥

29. a. क. करइ सुरंगु; ख. a. करइ; ग. योवन...सुरंग; घ. करइ. b. क. जस्या in the place of जिस्या. ग has a different line: पहिरणि नवरंग फालीअ वालीअ चोलीअ चंग.; घ. has मनरंगि in the place of वर अंगि. घ. OG. St. No. 14.

30. ख. c. अग्रतश्च गमनं for उत्पथं च गमनं. ख. d. कुर्युः प्रीतिवशाः। ग. a. विमुंचति वपुः for विभूषितवपुः. c. सख्या समं. The घ has the Sk. verse 14:

एकस्मिन् शयने पराङ्मुखतया वीतोत्तरं ताम्यतोरन्योन्यं हृदयस्थितोऽप्यनुनयः संरक्षतोर्गौरवम् ।
दम्पत्योः शनकैरपाङ्गवलनान्मिश्रीभवच्चक्षुषोर्भग्नो मानकलिः सहासरभसव्यावृत्तकण्ठग्रहः ॥

[१६] कामुकजन मन जीवनु ती वनु नगर सुरंगु ।
राजु करइ अवभंगिहिं रंगिहिं राउ अनंगु ॥ ३१

विश्वत्रयं विजयते मकरध्वजोऽय-
मस्त्रीकृतेन मम कोमलकूजितेन ।
एनं तथापि कुसुमास्त्रमुशन्ति लोकाः
पुंस्कोकिलोऽरुणितदृष्टिरिति क्रुधेव ॥ ३२

[१७] अलिजन वसइं अनंत वसंत तिहां परधान ।
तरुअर वासनिकेतन केतन किशलसंतान ॥ ३३

अथ सुललितयोपिद्भ्रूलताचारुशृङ्गं
रतिवलयपदाङ्के चापमासज्य कण्ठे ।
सहचरमधुहस्तन्यस्तचूताङ्कुरास्त्रः
शतमखमुपतस्थे प्राञ्जलिः पुष्पधन्वा ॥ ३४

[१८] वनि विलसइ श्रीय नंदन चंदन चंद चउ मीतु ।
रति अनइं प्रीति सिउं सोहए मोहए त्रिभुवन चीतु ॥ ३५

---

31. a. क. जीवन ती वन नगर सुरंगु; ख. सुरंग; ग. कामकजनमनजीवन ती वन नगर सुरंग. घ does not possess this verse entirely. In its place it has–

राजु करइ नव भंगिहिं रंगिहिं रांउ अनंग ।
मधु माधव आमायत राय तणउं प्रति अंग ॥

This OG. verse is numbered St. 15 in the घ Ms.

b क. अवभंगिहि रंगिहिइं; ख. अवभंगिहि रंगिहिं; ग. राज करइ अविभंगिहिं रंगिहिं राउ अनंग.

32. क, ख, ग have the same Sk. verse; but घ has श्लो० 15 अथ सुललितयोषिद् etc., which we have as verse 34.

33. This OG. verse is entirely absent in घ Ms. ख. a अनंत रे वसंतु तिहां परधान; ग. a. प्रधान. ग. b. तरुअर वास नकेतन चेतन किशलसंतान.

34. क. d. शतमुख for शतमख. ग. has this verse very corruptly written It has been pointed out that घ has this verse as verse 32.

35 a. क. वनि विरचइं श्रीअ नदनु चंदन चंद नु मीत; ख. विरचइ; ग. वनि विलसइ श्रीय नंदन चंदन चंद चु मीत; घ वनि विलसइं श्रीअ नंदन चंदन चंद चु मींतु. b. क. रति अनि अनइ प्रीति स्यूं सोहए त्रिभुवन चीतु. घ. चींतु in the place of चीतु. घ. OG. St. 16.

उत्तुङ्गपीवरकुचद्वयपीडिताङ्ग-
मालिङ्गितः पुलकितेन भुजेन रत्या ।
श्रीमाञ् जगन्ति मदयन्नयनाभिरामः
कामोऽयमेति मदघूर्णितनेत्रपद्मः ॥ ३६

[१९] गरूउ मदन महीपति दीपति सहण न जाइ ।
करइ नवी कइ जुगति रे जगति प्रतापु न माइ ॥ ३७

तव कुसुमशरत्वं शीतरश्मित्वमिन्दो-
र्द्वयमिदमयथार्थं दृश्यतेऽस्मद्विधेषु ।
विसृजति हिमगर्भैरग्निमिन्दुर्मयूखै-
स्त्वमपि मदन बाणान् वज्रसारीकरोषि ॥ ३८

[२०] कुसुम तणूं करि धणुह रे गुणह रे भमरला माल ।
लख लाघवि नवि चूकइ मूकइ बार सुकुमाल ॥ ३९

कुसुमकार्मुककार्मुकसंहितद्रुतशिलीमुखखण्डितविग्रहाः ।
मरणमप्यपराः प्रतिपेदिरे किमु मुहुर्मुमुहुर्गतभर्तृकाः ॥ ४०

[२१] मयणु जी वयण निरोपए लोपए कोइ न आण ।
मानिनीजन मन हाकए ताकए किशलकृपाण ॥ ४१

---

36. a. क. उत्तंग; ग. उत्तंग. घ has also this verse numbered 16. घ. d. नेत्रयुग्मः for नेत्रपद्मः.

37. a. क. गिरूउ. b. क कामु करइ नवी उगति रे; though above यु is written over उ. ख. जांइ for माइ; ग. करइ नवी परि जगति रे युगति प्रताप न माइ; घ. करइं नवी कइं जुगति रे जगति प्रताप न माइ घ. OG. St. 17.

38. क, ख, ग and even घ have this verse. घ has this verse no. 17. घ. d. त्वमपि कुसुमबाणान् वज्रसारान् करोषि ।

39. a. ख. तणुं...भ्रमरला; ग. कुसम तणुं करि धणह रे गणह रे भमरला माल. b. क. चूकइं मूकइं सुकमाल; ख लखु for लख; probably it may be लघु; ग. लघ लाघव नवि चूकइं मुंकइ बार सुकमाल. घ. OG. St. 18.

40. क, ख, ग have this verse, while घ has Sk. St 18.
अपूर्वोऽयं धनुर्वेदो मन्मथस्य महात्मनः । शरीरमक्षतं कृत्वा भिनत्त्यन्तर्गतं मनः ॥ (Printed Text St. 50).

41. a. क. मयण जी; ख. मयणु जि; ग. मयण जी...आंण; घ. जीं for जि. b. क. हाकइं ताकइं किशलसंतान; ग. कामिनीजन मन हाकए. घ. OG. St. 19.

वसन्ते वासन्तीद्रुमकुसुमसौरभ्यलहरी-
भ्रमद्भृङ्गीभृङ्गीरचितबहुलारावमुखरे ।
प्रियां स्मृत्वानाथां विरहविधुरो मन्मथवशा-
द्हा हाहा हाहा हरिहरि मृतः कोऽपि पथिकः ॥ ४२

[२२] इम देखी रिधि काम नी कामिनी किंनरकंठि ।
नेहगहेलीय मानिनी मान नी मूकइ गंठि ॥ ४३

किंशुकाः कुसुमिताः कलकण्ठीकूजितैर्मुखरिताः सहकाराः ।
नागतः प्रियतमः सखि हा मे का गतिर्मधुरुपागत एव ॥ ४४

[२३] कोइलि आंबुला डालिहिं आलिहिं करइ निनादु ।
काम तणूं करि आयसु आइसु पाडए सादु ॥ ४५

वसन्तप्रारम्भे चिरविरहखिन्ना सहचरी
यदि प्राणान्मुञ्चेत्तदिह वधभागी भवति कः ।
वयो वा स्नेहो वा कुसुमविशिखो वेति विमृशं-
स्तु-हि-वेति व्यक्तं पिकनिकरझङ्कारमशृणोत् ॥ ४६

---

42. ख. b. बहुलाराव for मधुराराव and भृङ्गीरङ्गैरचित-for भृङ्गैरङ्गे रचित etc. ख c. हृदयविलसन्-for विरहविधुरो ग. b. भ्रमद्भृङ्गीभृङ्गैः रचितमुखराराव‌मुखरे. ग. c. सपदि-विलसन्मन्मथवशां; ग. d. begins with हाहां etc. घ. has Sk. verse: विश्वत्रयं विजयते मकरध्वजोऽयं etc. which in the printed text comes between OG. verses 16 and 17. i. e. serially verse. 33. Here in घ. it is verse. No. 20. घ. Sk. St. 19 विश्वत्रयं विजयते etc.

43. a. क. रुधि for रिधि and कामिनी for काम नी; ख. किन्नरकंठि ग. इमि देखो ऋधि कामिनी; घ. ऋद्धि. b. क मानिनी मानिनी मूकइ गंठि. ख. नेहगहेल्ली; मूकइ; ग. नेह-गहेली कामिनी मानिनी मूकए गंठि; घ. गहीलीय; मूंकइ. घ. OG. St. 20.

44 घ. has कुसुमकार्मुक etc. as the Sk. verse No. 20, which is also found in क, ख, ग. as printed Sk. verse. No 40. क a. कूजितैर्मुकुरिताः ग. a. कूजितैर्मुखरिताः ग. b. नागतः though. क, ख. both have आगतः

45. a. क. डालिइं आलिहिइं करइ निनाद; ग. आंबलाडालिहि. b. क. आयस आयसु पाडइं सादु; ख. तणुं करि आइसि आइसि पाडए सादु. ग. काम तणूं करि आयस आयस पाडइं साद. घ. काम तणूं करउ आयसु आइसु पाडए सादु.

46. घ has the same Sk. verse (No. 22.) in common with क, ख, ग mss. . क. प्रियविरह- for चिरविरह. b. क. भवति for भवतु. क. d. विक्तं

[२४] थंभण थिय न पयोहर मोह्नु रचउ म गमारि ।
मान रचउ किस्या कारण तारुण दीह विच्यारि ॥ ४७

माणं मुंचथ देह वल्लहजणे दिट्ठिं तरंगुत्तरं
तारुण्णं दियहाइं पंच दह वा पीणत्थणत्थंभणं ।
इत्थं कोइलमंजुसिंजणमिसा देअस्स पंचेसुणो
दिण्णा चित्तमहूसवेण सहसा आण व्व सव्वंकसा ॥ ४८

[२५] नाहु निछींछि म गामटि सामटि मइल्लु अजाणि ।
मयणु महाभडु न सहीइ सही इ न चूकए वाणि ॥ ४९

अपूर्वोऽयं धनुर्वेदो मन्मथस्य दुरात्मनः ।
शरीरमक्षयं कृत्वा भिनत्त्यन्तर्गतं मनः ॥ ५०

[२६] इणि परि कोइलि कूजइ पूजइ जुवति मणोर ।
विधुरवियोगिनी धूजइं कूजइ मयण किशोर ॥ ५१

---

for व्यक्तं; ख. c विषमविशिखो for कुसुमविशिखो; ख. d विमृशस्तिहीवेति व्यक्तं. ग. a. प्रियविरह; b. भवतु; c. विषमविशिषो; तुहैवेति व्यक्तं; घ. a प्रियविरह; c. विषमविशिषो वेत्यविमृशन्. d. तुहीवेति व्यक्तं.

47. a. क. जंभण थिह ण पयोहर चउ म गमारि; there is no मोहुर-; ग. जंभण घणह पयोहर मोह रचु म गमारि; घ. थंभण रहिं न पयोहर मोह रचुं मं गमारि. b. क मान रचु किशा; तारुणु; ग. मान रचु किशा कारणि तारण दीह विच्यारि; घ. मान करउ किसा.

48. क, ख, ग, घ all have the same verse. क b. तारुण्यं दिन होइ; d. आणत्थ सव्वंकसा; ख. a. मुंचथ देहि; c. देवस्य. ग. a. देहि...दिहत्तरंगुत्तरं; b. तारुणं दिहियाइ पंचदह वा; c कोइलि मुजुसंजिणिमिमा देवस्स; d दिण्हा...महोसवेण. घ. a देहि; b. दिवहाइं मुंजसज्जणमिसा देवस्स.

49. a. क. निच्छींच्छि; मयरव in the place of मइलु; नाहुं for नाहु. ख. निंछीछि; ग. नाह निछिछि...मइलु जाणि; घ. नाहु निंछींछि म गामटि सामटि मयलु अजाणि. b. क. मयण महाभड न सहीय सही न चूकए वाणि; ग. मयण महाभडि सहीअ सहीअ हिइ हणइ / वाणि; घ. सहीइ सहीअ हईइ हणइ वाणि.

50. घ has after this No. 24, मुग्धे मानं न ते युक्तं etc., which is the printed text verse No. 54. coming between OG. verses 27–28. क, ख, ग have अपूर्वोऽयं धनुर्वेदो. क b. अक्षतं for अक्षयं ख. a. महात्मनः for दुरात्मन; ग. a. महात्मनः.

51. a. क. ईणइ; ख. कूजइं पूजइं; ग. मणोरथ for मणोर. घ. इणं परि कोइल कूजए पूजए मयण किशोर. b. क. वियोगिणी; ख. कूजइं; ग. धूसजइ कूजइ मयण किसोर; घ. विधुर बियोगिनी धूजइं पूजइं युवतिमणोर.

मधुरया मधुबोधितमाधवीमधुसमृद्धिसमेधितमेधया ।
मधुकराङ्गनया मुहुरुन्मदध्वनिभृता निभृताक्षरमुज्जगे ॥ ५२

[२७] जिम जिम विहसइ विणसइ विणसइ मानिनी मान ।
यौवनमदिहिं ऊदंप ती दंपती थाइं युवान ॥ ५३

मुग्धे मानं न ते युक्तं कर्तुं प्राणाधिके प्रिये ।
धत्ते मत्स्यी कियत्कालं जीवितं वारिणा विना ॥ ५४

[२८] जे किमइ गजगति चालइ सालइ विरहिणी अंगु ।
बोलइ विरह करालीय वालीय ते बहु भंगु ॥ ५५

यान्ती महेभवदनङ्गमहे सहेलं
हेरम्बकुम्भसुहृदा स्तनमण्डलेन ।
काचिद् युवानमथ राजपथावतंस-
मंसस्थले सुभगमानिनमाजघान ॥ ५६

---

52. घ. has the printed text No. 44, viz. किंशुकाः कुसुमिताः etc. as No. 25. क, ख, ग have मधुरया मधुबोधित etc. ख. b. मधुकराङ्गनया मधुपावलिध्वनिरगाभिरगान्मधुपावलीः । After giving this reading the reading of the printed text is given with a note ॥ पाठांतरं ॥ ग b. is corrupted where there is यमक.—हंसमद्वनिभृतानिभृताक्षरमुज्जगे ।

53. a. क. विहसइ; जिम २. ख. जिम २ वणसइ विहसइ वणसइ विणसइ मानिनीमानु; ग. जिम २ विहसइं विणसइं विणसइं मानिनीमांन; घ. जिम जिम विहसए वणसइ विणसइ etc. b. क. यौवनमदिहइं; ति for ती; दंपति थाइ. ख. उदंचति दंपति थाइ युवान; ग. यौवनमादिहिंइ ऊदंप ती दंपती थांइ युवान; घ. काम चइं मदिहिं ऊदंप ती दंपती मिलइं युवान.

54. क, ख, ग. contain this verse. क. a. मुखे for मुग्धे; क, ख, ग. b. मत्सी for मत्स्यी. घ. contains ईदृग्वसंतविभवेन, which in the printed text between OG. verse. 2 and 3.

55. a. क. जे किमइ जगति चालइं सालइं विरहणी अंगु; ख. जइ for जे. ग. चालइ ए सालए विरहणी अंग. The OG. verse 28 = verse 55 : is not found in Ms. घ. b. क. विरहकराळी वालीय etc. ख. बोलइ विरहि करालीय वालीय चोलीय अंगु; ग. बोलइं; भंग for भंगु.

56. क, ख, ग have this verse. घ does not possess this verse. क a याती for यांती; ख. a. यांती महेभवदनं गगनं सहेलं; ग. a. यांती गृहेभवदनंगममहे सलीलं. etc.

[२९] घुमइं मधुप सकेसर केसरमुकुलि असंख ।
चालतइं रतिपति सूरइं पूरइं सुभट कि संख ॥ ५७

मालतीमुकुले भाति मञ्जु गुञ्जन् मधुव्रतः ।
प्रयाणे पञ्चबाणस्य शङ्खमापूरयन्निव ॥ ५८

[३०] बउलि विलूधला महुअर बहूअ रचइं झणकार ।
मयण रहइं कि रि आणंदिण वंदिण करइं कइवार ॥ ५९

रतिपतिप्रहितेव कृतक्रुधः प्रियतमेषु वधूरनुनायिका ।
बकुलपुष्परसासवपेशलध्वनिरगान्निरगान्मधुपावलिः ॥ ६०

[३१] चांपुला तरुअर नी कली नीकली सोव्रनवानि ।
मार मारग ऊदीपक दीपक कलीय समान ॥ ६१

विचिन्वतीः पान्थपतङ्गहिंसनैरपुण्यकर्माण्यलिकज्जलच्छलात् ।
व्यलोकयच्चम्पककोरकावलीः स शम्बरारेर्बलिदीपिका इव ॥ ६२

---

57. घ. OG. verse 28 = printed text OG. verse 29 (i. e. verse 57); while घ OG. verse 27 = printed text OG. verse 30 (i. e. verse 59). a. क, ख. मुकुल. ग. धूपइ for घुमइं; मुंकलि for मुकुलि. b. क. सुभट कि शख; ख. चालइ for चालतइं; सुभटि for सुभट; ग. चालतइ रतिपति सूरइ पूरइ सुभट कि शख.

58. क, ख, ग have this Sk. verse in common. ग. a. मुंजगुजन-मधुव्रताः । घ has this verse Sk. 28. घ. a. मुंजगुंजनमधुव्रताः ।

59. घ. OG. verse : 27 = printed text OG. verse : 30. a. क. बुलि for बउलि; महूअर ख. विलूला in the place of विलूधला; ग. वउलि...महूअर बहूअ रचइं; घ बुलि विलूधला महूअर; b. क. मयण रहइं करइं आणंदिण...कियवार; ख. मयण रहि किरि अणुदिण; ग. मयण रहि करइ अणन्दिण वंदिण करइ कइवार; घ. मयणहं करइ आणंदिण बंदिण जयजयकार.

60. क, ख, ग possess this Sk. verse in common. घ has this Sk verse numbered 27. a क, ख, ग, घ.-रनुनायकाः; ग. c. पेसलो.

61. a. क. नी कुली नीकुली; ख. चांपला तरुयर; ग. चांपला तरुअर नी कुली नीकुली सोव्रनवानि. घ. सोवनवान. b. क. मारु मारुग ऊदीपक दीपक कुलीय समान; ग. कुलीअ. घ has this OG. verse; 29.

62 क, ख, ग all have this verse in common. घ also has the Sk verse : 29. ख, ग a. विहंग for पतंग ख. a. विचिन्वती; हंसनैः; क, ख, ग b. दीपका इव. घ a विचिन्वती.

[३२] बांधइ कामु कि करकसु तरकसु पाडल फूल।
माहिं रच्यां कि रि केसर ते सरनिकर अमूल ॥ ६३

युवद्वयीचित्तनिमज्जनोचित-
प्रसूनशून्येतरगर्भगह्वरम्।
स्मरेषुधीकृत्य धिया भयान्धया
स पाटलायाः स्तबकं प्रकम्पितः ॥ ६४

[३३] आंबुलइ मांजर लागीय जागीय मधुकरमाल।
मूंकइ मारू कि विरहीय हिअइ स धूमविराल ॥ ६५

रसालसालः समदृश्यतामुना स्फुरद्द्विरेफारवरोषहुंकृतिः।
समीरलोलैर्मुकुलैर्वियोगिने जनाय दित्सन्निव तर्जनाभियम् ॥ ६६

[३४] केसूय कली अति वांकुडी आंकुडी मयण ची जाणि।
विरहिणी नां इणि कालि ज कालिज काढए ताणि ॥ ६७

---

63. a. क. कामिनी बाधइ तरकस तरकस पाडलफूल; ग. वाधए कामिनी करकसु तरकस पाडलफूल; घ. बांधए कामनि करकसु. b. क. माहि रच्यां करि केसर के सरमुकुल असंख; ग. माहि घ. माहि; घ. has this OG. verse : 30.

64. क, ख, ग have this verse in common. घ also has this verse as Sk. verse : 30. घ. d प्रकंपिरे for प्रकम्पितः।

65. a. क आंबुले ..लागीअ जागीअ; ख. मांजरि; ग. आंबुले मांजरि लागीय जागीय मधुकरमाल. b. क. मूंकइ...हीइ; ख. विरहिय...वराल; ग. मूकइ मार कि विरहीय हैअडइ स धूमविराल. घ. मूंकइ मार कि विरहीय हईइ स धूमविराल. घ has this verse OG. verse : No. 31.

66. क, ख, ग have this verse in common. घ also has this Sk. verse : No. 31. ख. a. रसार्द्र for रसाल.

67. a. क केसूअ कुली...आकुडी; about three letters are rubbed out. ग. केसूआ कुलि अति वांकडी आंकडी मयण ची जाणि । घ. केसूअ. b. क. विरहणीनां ईणइ कालि जि कालिजु; ख. काढइ; ग. विरहणीना ईणइ कालिज etc घ. ईण कालि ज कालिज. etc. घ has this OG verse : No. 32

स्मरार्धचन्द्रेपुनिभे कृशीयसां
स्फुटं पलाशेऽध्वजुषां पलाशनात् ।
स वृन्तमालोकत खण्डमन्वितं
वियोगिहृत्खण्डिनि कालखण्डजम् ॥ ६८

[३५] वीर सुभट कुसुमायुध आयुध शाल अशोक ।
किशल जिस्यां असि झबकइं झबकइं विरहिणी लोक ॥ ६९

अशोकमर्थान्वितनामताशया
गतान् शरण्यं गृहशोचिनोऽध्वगान् ।
अमन्यतावन्तमिवैष पल्लवैः
प्रतीष्टकामज्वलदस्त्रजालकम् ॥ ७०

[३६] पथिक भयंकर केतु कि केतुकिदल सुकुमार ।
अवर ति विरहविदारण दारुण करवत धार ॥ ७१

त्वदग्रसूच्या सचिवेन कामिनो-
र्मनोभवः सीव्यति दुर्यशःपटौ ।
स्फुटं च पत्रैः करपत्रमूर्तिभि-
र्वियोगिहृद्दारुणि दारुणायते ॥ ७२

---

68. क, ख, ग have this verse in common; while घ. also gives this as Sk. verse : No. 32.

69. a. ग. कुसुमायुध आयुधसाथ अशोक. b. क जिशां झलकइं २ विरहणी लोक; ख झबकइं झगकइं; ग किशल यशां असि झलक झलकइ विरहणी लोक; घ. जिस्यां असि झबकइं झबकइं विरहीय लोक. घ. has this OG. verse : No. 33.

70. क, ख, ग have the same verse; while घ has this Sk. verse. : No. 33.

71 a. क सकुमार; ग. केत कि केतकि दिल. सकुमारि; घ. केतकिदल सुकुमार. b. क. बिदारुण. ख. ते for ति; ग. ते for ति; विदारण दारण. घ has this OG. verse ; No. 34.

72. क, ख, ग have this Sk. verse in common. घ has the last two lines written in the margin. घ. has this Sk. verse : No. 34.

[३७] इम देखीय वनसंपइ कंपइ विरहिणीसाथु ।
आंसूए नयण निशां भरइं सांभरइं जिम जिम नाथु ॥ ७३

अङ्गानि निर्दहतु नाम वियोगवह्निः
संरक्ष्यतां प्रियतमो हृदयस्थितो मे ।
इत्याशया शशिमुखी गलदश्रुवारि-
धाराभिरार्द्रमनिशं कुरुते कुचाग्रम् ॥ ७४

[३८] विरहि करालीय बालीय फालीय चोलीय चंगु ।
विषय गणइ तृण तोलइ बोलइ ते बहु भंगु ॥ ७५

पीयूषं विषवद् बिसं विशिखवत् पङ्केरुहं शङ्कुवद्
वेश्मान्तर्वनवत् सदैव मनुते शृङ्गारमङ्गारवत् ।
किं चान्यत् सुभग त्वदीयविरहे न क्वापि धत्ते धृतिं
पर्यङ्केऽपि न भूतलेऽपि न गृहारामेऽपि न प्रेयसी ॥ ७६

[३९] रहि रहि तोरीय जो इलि कोइलि सिउं वास ।
नाहुलउ अजीय न आवइ भावइ मूं न विलास ॥ ७७

73. a. क. देषी अम वन संपए कंपए विरहणी साथ; ख विरहिणि; ग. देषीअ इम वनसंपइ ए कंपइं ए विरहणी साथ. घ. देषी; साथ b. क. निशा; सांभरइं जिम २ नाथ; ख. आंसूअ; ग आंसूए नयण निशां भरइ सांभर जिम २ नाथ. घ भरि for भरइं; सांभरइं जिम जिम नाथ घ has OG verse : No. 35.

74. क, ख, ग have the same Sk. verse in common; while घ has रात्रिः कल्पशतायते etc., which is verse 78—printed text.

75. a. क. विरह करालीअ बालीय फालीअ चोलीअ चंगु; ख. विरहि करालीय फालीय वाळीय चोलीय अंगु; ग विरहकराळीअ बालीअ फालीअ चोलीअ चंगु; घ. विरहकरालीय; फालीय चोलीय चंग. In घ Ms. this OG. verse is No. 36. b. क विषइ गिणइ; ख. भंग; ग. तोलइ ए बोलइ ए ते सहू भंग; घ. बहु भंग.

76. क, ख, ग have this verse in common; while घ has also this verse, Sk. verse : No. 36.

77. a. तोरीअ जो अलि कोअलि स्युं वहु वास; ख. रहि २; स्युं for सिउं; ग. तोरी for तोरीय; स्युं; घ. कोइलि सिउं बहु वास. b. क. नाहलउ अजीअ न आवइ; ग. नाहलु अजीअ न आवए भावए मूं न विलास; घ. नाहु अजी नवि आवए भावए मूं न विलास. Ms. घ has this OG. verse : No. 37.

रात्रिः कल्पशतायतेऽपि दिवसो मन्वन्तराङ्गायते
शीतांशुर्दहनायते मलयजो लेपः स्फुलिङ्गायते ।
आहारो गरलायते प्रतिपदं कामोऽपि वैरायते
प्रेयस्याः प्रियविप्रयोगसमये किं किं न दुःखायते ॥ ७८

[४०] उर वरि हारु ते भारु मूं सयरि सिंगारु अंगारु ।
चीतु हरइ नवि चंदन चंद नही मनोहार ॥ ७९

कर्णे यन्न कृतं सखीजनवचो नैवादृता बन्धुवाक्
पादान्ते निपतन्नपि प्रियतमः कर्णोत्पलेनाहतः ।
तेनेन्दुर्दहनायते मलयजो लेपः स्फुलिङ्गायते
रात्रिः कल्पशतायते क्रिमपरं हारो भुजङ्गायते ॥ ८०

[४१] माइ मूं दूख अनीठउं दीठउं गमइ न चीरु ।
भोजनु आजु ऊछीठउं मीठउं सदइ न नीरु ॥ ८१

---

78. क, ख, ग have the same verse in common. ग *Ms.* does not possess last two lines of the verse. They have been put after Sk. verse: 80, through scribe's error; घ possesses the following Sk. verse: No. 39—

आयाता मधुयामिनी यदि पुनर्नायात एव प्रियः
प्राणा यान्तु वियासवो यदि पुनर्जन्मग्रहोऽभ्यर्थ्यये ।
व्याधाः कोकिलबन्धने विधुपरिध्वंसेऽपि राहोर्गणाः
प्रद्युम्ने हरनेत्रदीधितिकणाः प्राणेश्वरे मन्मथाः ॥

79. a क. हार ते भार मूं सइरि शृंगार अंगार; ख. मू; ग. उवरि सार ते हार मू सयर शृंगार अंगार; घ. हार ते भार; शृंगार. b. क चींतु; ख चंदनु चंदु नही मनोहारु; ग चींतु हरइ नवी चंदन चंद नही मनोहार; घ. चींतु; चंदु नहीं मनोहार. घ OG. verse: No. 39.

80. क, ख, घ have this verse in common. घ has also this Sk. verse: No. 38.

81. a. क. मू; अदीठऊ in the place of अनीठउं; दीठऊ; ग. न गमइ चीर; घ. सखि मुझ दूप अनीठउं दीठउं गमइ न चीर; b. क. भोजन आज अदीठउं मीठउं सदइ न नीर; ख. ऊचीठउं; ग. भोजन आज ऊवीठउं मीठऊं स्वदइ न नीर. The OG. verse in घ is No. 39.

इन्दुं निन्दति पद्मकन्दलदलीतल्पं न वा मन्यते
कर्पूरं किरति प्रयाति न रतिं प्रालेयधारागृहे।
किं चान्यत् सुभग त्वदीयविरहे सा दह्यमाना सती
त्वामन्तर्हृदि संस्थितं दवभयान्नेत्राम्बुभिः सिञ्चति॥　८२

[४२] सकल कला तुं निशाकर शा कर सइरि संतापु।
अवल म मारि कलंकीय शंकीय थ्यां हवि पाप॥　८३

उत्पत्तिः पयसां निधेर्वपुरपि ख्यातं सुधामन्दिरं
स्पर्धन्ते बिसबालनालसरला हारावलीमंशवः।
कान्ता कैरविणी तव प्रियसखः शृङ्गारसारः स्मरो
हंहो चन्द्र किमत्र तापजननं तापाय यन्मे भवान्॥　८४

[४३] भमरला छांडिन पाखल खांखल थ्यां अम्ह सइर।
चांदुला सइरसंतापण आपण तां नही वइर॥　८५

---

82. क, ख, ग contain the same verse. घ contains the following verse:

एकतो रचिता चिंता अन्यतो रचिता चिता।
अद्य कांतः कृतान्तो वा दुःखस्यान्तं करिष्यति॥

This is घ. Sk. St. 39.

83 a. ख. तुय in the place of तुं; निशाकर श्या कर सयरि संतापु; ग. शा करइ सयर संताप; घ. सोलकला तूं निशाकर स्या कर सइरि संताप. b. ख. कलंकिय शंकिज्या हिव पाप; क. शंकीय रे हवइ पापु; ग. अवला म मारि कलंकिअ शंकीअ थ्यां हवि पाप; घ. कलंकीय शंकीय भ्या हव पाप. The घ. OG. St. No. 40

84 क, ख contain the same verse as in the printed text, but ग. has a different verse as under:

हृदि लुठन्ति कला नितराममी विरहिणीवधपङ्ककलङ्किताः।
कुमुदसख्यकृताश्रुबहिष्कृताः सखि विलोकय दुर्विभवं विधोः॥

घ. has the same verse as क. ख. घ. Sk. St. No. 40.

85. a. क. खाखल; ख. पाखलि खांखल थ्यां अम्ह सयर; ग. छांडि म पाषल षांषल थ्यां अम्ह सयर; घ. भमरुला; षांषल थ्यां अम्ह सयर. b. ख. सयरसंतापण...वइर; ग. चांदला सइर संतापण आपण तां नही वइर; घ. चींतसंतापण; नहीं वयर. घ. OG. St. No. 41.

निपततापि न मन्दरभूभृता किमुदधौ शशलाञ्छन चूर्णितः ।
अपि मुनेर्जठरार्चिषि जीर्णतां बत गतोऽसि न पीतपयोनिधेः ॥ ८६

[४४] वहिनूए रहइ न मनमथ मन मथतउ दीहराति ।
अंग अनोपम शोषइ पोषइ वइर अराति ॥ ८७

दुर्वाराः स्मरमार्गणाः प्रियतमो दूरे मनोऽत्युत्सुकं
गाढं प्रेम नवं वयोऽतिकठिनाः प्राणाः कुलं निर्मलम् ।
स्त्रीत्वं धैर्यविरोधि मन्मथसुहृत् कालः कृतान्तोऽक्षमी
नो सख्यश्चतुराः कथं नु विरहः सोढव्य इत्थं मया ॥ ८८

[४५] कहि सखि मुझ प्रीय वातडी रातडी किमइ न जाइ ।
दोहिलु मकरनिकेतनु चेतु नही मुझ ठाइ ॥ ८९

दिनो विनोदान्तरितोऽपि याति न त्वां विना याति सुगात्रि रात्रिः ।
उदन्तमन्तर्दयितस्य वाचं चिरं स्मरन्तीव मुहुर्मुमूर्च्छ ॥ ९०

[४६] सखि मुझ फरकइ जांघडी तां घडी बिहुं लगइ आजु ।
दूख सवे हव वामिसु पामिसु प्रिय तणउं राजु ॥ ९१

---

86. क, ख, ग have the same verse in common. घ has also the same verse. घ. Sk. St. No. 41.

87. a. क. दिहराति; रहि for रहइ; मथतु for मथतउ; ख. बहिनू रहइ न मनमथु मन मथतउ दीहराति; ग. वहिनूए न रहिं मनमथ मन मथ दीह नइ राति. b. ख. वयरू in the place of वइर; ग. शोषइ ए पोषए वयरणि राति; घ. अंगु अनोपम शोषए पोषए वयरु अराति. घ. OG. St. No. 42.

88. क, ख, ग, घ contain the same verse in common. घ. Sk. St. 42.

89. a. क. सहि for सखि; ख. प्रिय for प्रीय; ग. प्रीय मझ वातडी. b. ख. दोहिलउ; मकरिनिकेतन; ग. दोहिलुं मकरि सकेतन चित नही मझ ठंयि; घ. मकरनिकेतन चेत नहीं etc. घ. OG. St. No. 43.

90. क, ख, ग, घ all contain the same Sk. St. घ. Sk. St. No. 43.

91. a. क. फरकइं; सखी for सखि; ग. सख मझ; बिहि लगइ आज; घ. सखि मुझ फुरकए जांघडी तां घडी बिहु लगइ आज; b. क. हवअं; प्रीय तणूं; ख. हिव; घ. दूष सवे मझ हवि वामसि पामिस प्री तणुं राज; घ. दूष सवे हव वामिसु पामिसु प्रीय पिउं राज. घ. OG. St No. 44.

किं बाले तव सव्रणोऽयमधरो गात्रं च किं ते श्लथं
रात्रावद्य विचित्रभोगपटुना दष्टा भुजङ्गेन वै ।
यद्येवं सहसा मृताऽसि न कथं कालेन दष्टा सती
जप्तस्तत्समये ह्यनङ्गरभसाद् हाहेति मन्त्रो मया ॥ ९२

[४७] विरहु सहू तिह भागलु कागलु कुरलतउ पेखि ।
वायस ना गुण वरणइ अरणइ त्यजीअ विशेषि ॥ ९३

प्रेयसः प्रविशतो हृदालयं मङ्गलाय किल काचिदङ्गना ।
तोरणस्रजमिवाकरोत् कुचस्तम्भयोरुपरि हारवल्लरीम् ॥ ९४

[४८] धन धन वायस तूं सर मूं सरवसु तूं देसु ।
भोजनि कूर करांवुलु आंवुलु ज रि हूं लहेसु ॥ ९५

कोटिं जीव पिबामृतं व्रज सखे शाखान्तरं वायस
आयाते दयिते मनोरथशतैर्दास्यामि दध्योदनम् ।
इत्थं जल्पति यावदध्वगवधूस्तावत् पतिः प्राङ्गणे
छिन्ना कञ्चुकसंधयस्तडतडद् रोमाञ्चविस्फूर्जिताः ॥ ९६

---

92. क, ख, ग contain the same Sk. verse as in the printed text, while घ contains the श्रोणी भारुरुथं etc. which is the St. No. 120 in the printed text. घ.Sk. St. No. 44. ग faultily numbers it 93 and the fault continues.

93. a. क. करलतु; ख. विरहु सहू तहिं भागलउ कागलउ...; ग. विरह ते सहु भागलु कागलु कुरलतु पेपि; घ. हवं in the place of तिह; कुरलंतु in the place of कुरलतउ. b. क. ताजीअ in the place of त्यजीअ; ख. ताजीय; ग. वायस ना गुण वरणए अरणः ए अतिहिं विशेपि; घ. वरणइ अरणइ त्यजीअ विशेषि. घ. OG. St. No. 45.

94 क, ख, ग and घ contain the same verse in common. घ. Sk. St. No. 45.

95. a. क. धिनु धिनु; सरवस तुंअ देस; ख. धन २ वायस तू सर; ग. धन २ वायस तूं सर मूं सरवस तू देसु; घ. तूअ देसु. b. क. करंबलु आंबलु जु रे हूं लहेस; ख. करंबलउ आंबलउ जइ हुं लहेसु; ग. मोजन कूर करंबलउ आंबलु जु हु लहेसु; घ. भोजनि कूर करांवुलु आंवुलु ज रि हूं लहेसु. घ OG. St. No. 46.

96. क, ख, ग, घ have the same verse in common. d. क. त्रुटत्रु-टरोमांच etc.; ख. त्रुटित्रुटद्रोमांच. ग. त्रुटत्रुटिद्रोमांच; घ. त्रुटत्रुटद्...विस्फूर्जितं. घ. Sk. St. No. 46.

[४९] देसु कपूरं ची वासि रे वासि वली सरु एउ।
सोव्रन चांच निरूपम रूपम पांखुडी वेउ॥ ९७

आगच्छन् सूचितो येन येनानीतश्च मे पतिः।
प्रथमं सखि कः पूज्यः काकः किं किं क्रमेलकः॥ ९८

[५०] शकुन विचारि संभाविआ आविआ नीहं वालंभ।
रसभरि निज प्रीय निरखीय हरखीय दिइं परिरंभ॥ ९९

गाढालिङ्गनवामनीकृतकुचप्रोद्भूतरोमोद्गमा
सान्द्रस्नेहरसातिरेकविगलच्छ्रीमन्नितम्बाम्बरा।
मा मा मानद माति मामलमिति क्षामाक्षरोल्लापिनी
सुप्ता किं नु मृता नु किं मनसि मे लीना विलीना नु किम्॥ १००

[५१] रंगि रमइं मनि हरिसीय सरिसीय निज भरतारि।
दीसइं ते गयगमणीय नमणीय कुचभरभारि॥ १०१

---

97. a. क. कपुर ची; रहु in the place of सरु; ग. वली सुर एक; घ. देसु कपूरि ची वासि रे वासि वली सर एउ. b. ख. सोवन; पांपडीउ; ग. सोवन चांच निरूपम रूपम पांपडी वेउ. घ. OG. St. No. 47.

98. क, ख, ग contain the same verse in common; while घ contains गाढालिङ्गनवामनीकृतस्तनः etc. which is the same verse as 100 in the printed text. घ. Sk. St. No. 47.

99. a. क. संभावीया आवीया; ख. तींहं for तीहं; संभावीया आवीया; ग. शकुनिविचारि... तीहे वालंभ; घ. शकुनिविचारि. b क निशभरि निज प्रीअ निरखीअ हरखीअ दिइं परिरंभ; ख. रसिभरि निज प्रिय निरपीय हरिपिय दिइं परिरंभ; ग. निसिभरि निज प्रिय निरपीअ हरपीअ दिइं परिरंभ; घ. रसभरि निज प्रीय निरपीय हरपीय दिइं परिरंभ. घ. OG. St. No. 48.

100. क, ख, ग contain the same verse गाढालिंगन etc. which is in घ. Sk. St. No. 47 = our printed St. 100; while घ contains here आगच्छन् etc. = printed St. 98. घ. Sk. St. 48. ग calls this No. 100 and the mistake of numbering begun with 92 stands corrected.

101. a. क. हरषीअ; ग. रमइ; हरषीअ सरसीअ...भरतार; घ. हरसीय सरसीय. b. क. नमंणीअ कुचयुगभारि; ख. कुचयुगभारि; ग. दीषइं ते गयगामिणीअ नामणीअ कुचफलभारि. घ. OG. St. No. 49.

स्विद्यन्मुखं स्वीकृतमन्दहासं वलत्कुचं व्याकुलकेशपाशम् ।
पुण्यातिरेकात् पुरुषा लभन्ते सम्भोगमम्भोरुहलोचनानाम् ॥ १०२

[५२] कामिनी नाहुलां जीं सुख तीं मुखि कहण न जाइ ।
पामीय नइ प्रियसंगम अंग मणोहर थाइ ॥ १०३

संदष्टेऽधरपल्लवे सचकितं हस्ताग्रमाधुन्वती
मा मा मुञ्च शठेति कोपवचनैरानर्तितभ्रूलता ।
सीत्काराञ्चितलोचना सरभसं यैश्चुम्बिता मानिनी
प्राप्तं तैरमृतं श्रमाय मथितो मूढैः सुरैः सागरः ॥ १०४

[५३] खूंप भरी सिरि केतकि सेत किया सिणगार ।
अंगद झलकइ कर वरि उर वरि मोतीअहार ॥ १०५

मालती शिरसि जृम्भणोन्मुखी
चन्दनं वपुषि कुङ्कुमाविलम् ।
वक्षसि प्रियतमा मदालसा
स्वर्ग एव परिशिष्ट आगतः ॥ १०६

---

102. क, ख, ग contain the verse स्विद्यन्मुखं etc; while घ contains उपरिनिपतितानां etc. घ. Sk. St. No. 49.

103. a. क. मुख कहण न जाइ; ख. नाहुला जीं सुख तीं मुखि कहण न जाइ; ग. कामिणि नाहुला जं सुख तं सुख कहण न जाइ; घ. कामिनी पामइ जीं सुख तीं मुखि कहण न जाइ. b. क. प्रामीय; मनोहरु; ख. मनोहर; ग. पामीअ नइ प्रीय संगम अंग मणोहर थाइ; घ. पामीय नइ प्रीयसंगम अंग मनोहर थाइ. घ. OG. St. No. 50.

104. क, ख, ग contain the same verse in common; while घ contains कान्ते तल्पमुपागते विगलिता etc. घ. OG. St. No. 50.

105. a. क. यूंप भर्या शरि कितकि; शणगार in place of सिंगार; ख. केतुकि; ग. पूंप भरी शिरि केतकि सेत कीआ शिणगार; घ. केतकि स्वेत किया सिणगार. b. क. दीसइं ते गयगमणीय नमणीय कुचभरभारि; ख. दीसइं ते गयगमणीय नमणीय कुसुम चइ भारि. The line b. of क, ख, may be well compared with the printed OG. St. 51. The repetition perhaps is an error, for ग. contains अंगद झलकइ कर वरि उर वरि मोतीअ हार, which is adopted in the above printed text. घ मिलीय ते मंडन सारीय नारीय स्युं भरतारि. घ. OG. St. 51.

106 क, ख, ग, घ contain the same stanza. घ. Sk. St. 51.

[५४] सहजि सलील मदालस आलसियां तीहं अंग ।
राग्नु रमइं अबला वनि लावनि सयरि सुरंग ॥ १०७

अभिमुखं मयि संहृतमीक्षितं
हसितमन्यनिमित्तकथोदयम् ।
विनयबाधितवृत्तिरतस्तया
न विवृतो मदनो न च संवृतः ॥ १०८

[५५] कान कि झलकइं वीजनउ वीज नउ चंद कि भालि ।
गल्ल हसइं सकलंक मयंकह विंबु विशाल ॥ १०९

चन्द्रचन्दनमयस्तव बाले बिन्दुरिन्दुरिव राजति भाले ।
रागसागरविलङ्घनहेतुर्जीवयन्निजमनःकुमुदानि ॥ ११०

---

107. a. क. आलखिया; तीइ; ख. आलसीयां तींहं अंग; ग. सहिजि...आलसीआं तेइ अंग; घ. आलखिआं तीहं अंग. b.. क. राच; ग. रास रमइ अंवला वनि लावन नयर सुरंग; घ. लावनि सयर सुचंग. घ. OG. St. 52.

108. क, ख, ग contain the same stanza a. क. संहित for संहृत; ख. अभिमुखे सति संहितमीक्षितं etc.; ग. अभिमुखे सति संहृतिमिक्षतं etc. घ contains यांती महेभवद etc. घ. Sk. St. No. 52.

109. a. क. वीजनु बीजनु चंद कि भालि; ख. अहो । कान ग. कानि झलकइ वीजनु बीज नु चंद कि भालि. घ has a different order of OG. verses with some changes. घ. OG. St. 57, = printed OG. 55; घ OG. St. 58 = printed St. 56. घ. OG. St. 56 = printed OG St. 59. घ. OG St. 54 = printed St. 63, घ. OG St. 55 = printed OG. St. 64. Here OG. St. 57 is equivalent to our OG. St. 55; the St. is : दंत कि झलकइं वीजनु बीज नुं चंद कि भालि । गल्ल हसइं सकलंक मयंकह विंब विशाल ॥ ... b. क. बिंब; ग. गाल हसइं सकलंक मयंक बिंब विशाल.

110. क, ख. ग have the same Sk. stanza; while घ which has printed text OG. St. 55 = घ OG. St. 57, has this Sk. St. No. 57 also. क. a. चन्द्रचन्दनभवस्तव भाले. क. b. रागसागरविवर्धनहेतुः; ख. a. राजितवाले. ख. b. बोधयन्युवमनःकुमुदानि. ग. a. चन्द्रचन्दन...स्तव वाले बिंदुरिन्दुरिव राजति भाले । ग. b. जीवयन् युवमनःकुमुदानि । घ. a. चन्द्रचन्दनभवस्तव भाले. घ. b. राजसागरतुरंगणहेतुर्बोधयन्निव मनःकुमुदानि ।

[५६] मुख आगलि तूं मलिन रे नलिन जई जलि नाहि ।
दंतह बीज दिखाडि म दाडिम तूं जि तमाहि ॥ १११
सुषमाविषये परीक्षणे निखिलं पद्मभाजि तन्मुखात् ।
अधुनापि न भङ्गलक्षणं सलिलोन्मज्जनमुज्झति स्फुटम् ॥ ११२

[५७] मणिमय कुंडल कानि रे वानि वसई हरियाल ।
पंचमु आलवई कंठि रे कंठि मुत्ताहलहार ॥ ११३
केशाः केकिकलापविभ्रमभृतः कर्णौ चलत्कुण्डलौ
वक्त्रं निर्जितचन्द्रबिम्बमधरो बालप्रवालारुणः ।
चक्षुः पर्वविकासि पङ्कजदलं कुम्भाभिरामौ कुचा-
वस्याः संप्रति वर्तते मृगदृशः किं किं न चेतोहरम् ॥ ११४

[५८] वीणि भणउं कि भुजंगमु जंगमु मदन कृपाण ।
कि रि विषमायुधि प्रकटीय भृकुटीय धणुह समाण ॥ ११५

---

111. a. क. तुं for तूं; नलि for जलि; ख. begins with अहो । मुख; न्हाइ; ग. तुं अमलि रे नलिन जई जल नाहि । घ. तूं अलिन रे मलिन जई जलि नाहि. b. क. तुं जि तिमाहि; a reader has corrected जि तमाहि into जि तिमाहि. ख. तुं जि तमाहि;ग. दंतह बीज दषाडि म दाडिम तुं जि तम्राहि । घ. has the same as the printed text. घ. OG. St. 58. Note that ख. OG. St. 55 to 67 begin with अहो except OG. St. 60, 61, 65.

112. क, ख, ग and घ. Sk. St. 54 have the same St. in common.

113. a, क. वानि वसइं हिरीयाल; ख. धानि हसइं हरियाल; it begins with अहो । मणिमय; ग. मणिमय कुल कानि रे वानि रे हसइ हरीयाल; घ. वानि हसइं हरीयाल; b. क. मुक्ताफलहार; ख. पंचमु आलत्ति कंठि रे कंठि मुत्ताहलमाल; ग. पंचम आलवइं कंठि रे कंठि मुक्ताफलहार; घ. पंचम आलवइ कंठि रे कंठि मुत्ताउलिमाल. घ. OG. St. No. 59

114. क, ख, ग have this verse in common along with घ. Sk. St. No. 60. c. ख. सूर्य विकासि; ग. पूर्वविकाशि; घ. c चक्षुर्निर्जितफुल्लपङ्कजदलं. ख. d. यस्याः. घ. Sk St. No 59 however is दोलागतागतविनोदरसेन etc.

115. a. क. वीणि भणूं कि भुजंगम जंगम मदन कृपाणु; ख. अहो । वीणि भणउं कि भुजंगमु जंगमु मदनकृपाण; ग. वीणि भणूं कि भुजंगम जंगम दहनकृपाण; घ. वीणि भणूं कि भुजंगम जंगम यमुनतरंग; b. क. करि विषमायुध प्रकटीअ भृकुटीअ धणह समान; ग. करि विषमायुध प्रगटीअ भृगटीअ धणुह समांन; घ. contains altogether a different line, viz. रायडी जडीअ कि माणिकि जाणि कि फणिमणि चंग, which is printed text OG. St, 59 b. घ. OG. St. 53 = printed text. OG. St. 58.

गतिर्वेणी च नागेन रूपमूरू च रम्भया ।
प्रवालैः पाणिरोष्ठौ च तस्यास्तुल्यत्वमागतम् ॥ ११६

[५९] सीइंथु सींदूरिहिं पूरीउ पूरीउ मोतीय चंग ।
राखडी जडीय कि माणिकि जाणि कि फणिमणि चंग ॥ ११७

अद्यापि तद् विकसिताम्बुजमध्यगौरं
गोरोचनातिलकमण्डितमध्यदेशम् ।
ईषन्मदालसविघूर्णितनेत्रपत्रं
कान्तामुखं पथि मया सह गच्छतीव ॥ ११८

[६०] तीहं मुखि मुनि मन सालए चालए रथ कि अनंगु ।
सूरसमान कि कुंडल मंडल कियां रथ अंगु ॥ ११९

---

116. क, ख, ग have the same verse; while घ. Sk. St. 53 is पंचाननं परिभवत्युदरेण वेणीदण्डेन etc., which is = printed text St. 128. b. क. तस्याश्च तुल्यतां गतौ; ग. ओष्ठपाणी प्रवालेन तस्यास्तुल्यत्वमायुयुः । The text is corrupt.

117. a. क. सीस सींदूरिहिं पूरीउ पूरीयु मोतीअ चंगु; ख. सीसु सींदुरिं पूरिय पूरिय मोतीय चंगु; ग. सीथुइं सींदूरिहिं पूरिअ पूरिअ मोतीअ चंग; घ. सइंथउ भरीय सिंदूरीय पूरीय मोतीय चंग. b. क. जडीअ; जांणि कि; चंगु; ख. चंगु; ग. रापडी जडीअ कि माणिकि जाणि कि फणिमणि चंग. घ. has altogether a different line: हाथि अहागर पान रे वान रे नव नवरंग; while for this OG. St. 59, see under reading-note–115. This is घ. OG St. 56

118. क, ख contain अद्यापि तद्विकसिताम्बुज etc. c. क. नेत्रपात्रं; ख. नेत्रपत्रं; while ग. contains the following verse:

सींदूरपूरारुणतां दधाना सीमन्तरेखा युवतेर्विरेजे ।
तत्केशपाशाद्भुतमेघमालामध्ये स्फुरन्तीह तडिल्लतेव ॥

[The Ms. ग. reads a. सिमंतिरेषा]

घ. contains the following verse as घ. Sk. St. 56:—

त्वामालि याचति भुजङ्गलतादलानि कृत्वा मुखे क्रमुकफालिमसौ भुजङ्गः ।
ब्रह्माण्डलोकविजयोद्यतपुष्पकाण्डदोर्दण्डताण्डवितकीर्तिविपाण्डुराणि ॥

119. a. क. तीहइं मुखि मुनिजन चालइं चालइं रथु कि अनंगु; ग. तेह मुखि मनि मन चालइं ए सालए विरहणी अंग घ. तिहं मुखि मुनि मन चालइं चालइं रथ कि अनंग. b. क. सूरसमानि; किया; वर अंग; in the place of रथ अंग; ख रथ अंग; ग. मंडल कियां वर चंग; घ, सूरसमान कि कुंडल कुंडल किअ वि रथंग. This is घ. OG. St. No

श्रोणीचारुरथं पयोधरद्वयं भ्रूकार्मुकं द्रक्शरं
पीनोरुद्विपमङ्गरागकवचं ताम्राधरोष्ठध्वजम् ।
काञ्चीनूपुरशङ्खदुन्दुभिरवाह्वक्वाणणादाकुलं
कामिन्या नखदन्तशस्त्रमतुलं प्राप्नोतु युद्धं भवान् ॥ १२०

[६१] भमहि कि मनमथ धणुहीय गुण हीय वरतणु हार ।
बाण कि नयण रे मोहइ सोहइ सयल संसार ॥ १२१

धनुषी रतिपञ्चबाणयोरुदिते विश्वजयाय तद्भ्रुवौ ।
नलिके न तदुच्चनासिके त्वयि नालीकविमुक्तकामयोः ॥ १२२

66. It may be noted as regards घ Ms. that the घ Ms. has after Sk. St. 53. the following additional stanzas:

दू०—ओढणि रेटइ पहुलीअ कुली अडागर पान ।
तिलकुसुमोपम नासिक वासि कपूरसमान ॥५४॥
श्लो०—तरुणी चैषा दीपितकामा विकसितजातीपुष्पसुगन्धिः ।
उन्नतपीनपयोधरभारा किं न वशीकुरुते भुवि रामा ॥५४॥
दू०—रोमाउली कतरतीय निरतीय काजलवानि ।
जीपए उदरि पंचानन आन नहीं उपमान ॥५५॥
श्लो०—लावण्यामृतसंपूर्णान्नाभिकूपात्प्रवर्तिता ।
रेजे कुल्येव रोमाली सेक्तुं यौवनकाननम् ॥५५॥

The above stanzas are not traceable in क. ख. ग. group of Mss.

120. क, ख, ग have the same verse in common; while घ Sk. St. No. 60 is केशाः केकिकलाप etc. which is equal to the printed text St. 114. क. c. हित्या for ह्वक्वा. ग. a. दृक्शराः c. ह्विक्वा for ह्वक्वा.

121. a. ख. भमह for भमहि; ग. भमहि मनमथ धणणीही गुण हअडइ वरहार. घ. भमहि कि मनमथ धणुहीय गुणहीय......। The rest of the line is obviously not read by the घ scribe in the original from which he copied. b. ख. मोहइ सोहइं सयल संसारु; ग. बाण कि नयणडे सोहइ ए मोहए सयलु संसार. घ. has entirely a different line. बाण कि नयण कडांष रे नाकु रची नळीयार घ. OG. St. 61.

122. क, ख, ग have the printed stanza in common; b. क. नाडीक for नालीक, while घ has the following stanza: घ. Sk. St. 61.

तालीदलं कांचनकर्णपूरे विश्रामयंती सुतरां कराभ्याम् ।
रराज कर्णान्तवसर्पि चक्षुः शाणे दधानेव कटाक्षबाणान् ॥

[घ. b. कटाक्षि for कटाक्ष; स्याणे for शाणे]

[६२] हरिण हरावइ जोतीय मोतीय नां शरि जाल ।
रंगि निरूपम अधर रे अधर कियां परवाल ॥ १२३
अधरं किल बिम्बनामकं फलमाभ्यामिति भव्यमन्वयम् ।
लभतेऽधरबिम्बमित्यदः पदमस्या रदनच्छदं वदत् ॥ १२४
[६३] तिलकुसुमोपम नाकु रे लांकु रे लीजइ मूंठि ।
किशलय कोमल पाणि रे जाणि रे चोल मजीठ ॥ १२५
तिलकुसुमसमानां बिभ्रती नासिकां च
द्विजसुरगुरुपूजां श्रद्दधाना सदैव ।
कुवलयदलकान्तिः कापि चाम्पेयगौरी
विकचकमलकोशाकारकामातपत्रा ॥ १२६
[६४] बाहुलता अतिकोमल कमलमृणाल समान ।
जीपइं उदरि पंचानन आनन नही उपमान ॥ १२७

---

123. a. क. हिरण हरावइं; मोतीय is wrongly written twice in the ms. ख. मोतीय ना शर जालि; र of शर is written almost like न in ms. ग. हरणि हरावइ जोअती मोतीअ ना शिर जाल; घ. हरिण हरावए जोतीय मोतीय नां सिरि जाल. b. क. अंगि for रंगि. and जिस्या for कियां; परिवाल for परवाल; ग. रंगिइं निरूपम अधर रे अधर कीआ ति प्रवाल; घ. रंगि निरूपम अधर रे अधर कियां परवाल. घ. OG. St 62.

124. क, ख, ग have the same verse in common; all the Mss. have this verse from नैषध. corruptly written. घ posesses altogether a different stanza which is as under:—

वाचं संवृणु हे पिक द्रुतमिह त्वं हंस खञ्जीभव
व्याकोशं विजहीहि पङ्कज भज त्वं भद्रनिद्रां मृग ।
वैवर्ण्यं व्रज राजचम्पक यतः साम्येति मे प्रेयसी
यद् वक्त्रेण कलङ्कितप्रतिकृतिः स्पर्धां दधानः शशी ॥

This is घ. Sk. St. 62.

125. a. ग. तिलकुसुमोपम नाक रे लांक रे लीजइ मूंठि; घ. लांकु जि लीजए मूंठि; b. क. किशिलय; ख. मंजीठ; ग. कसलय कोमल पाणि रे; घ. किसल जि कोमल पाणि रे जाणि रे चोल मंजीठ. घ. OG. St. 63.

126. क, ख, ग have the same verse in common; while घ. Sk. St. 63. is also the same stanza.

127. b. ख. नहीं उपमानु; ग. जीपइ...आन नही उपमान; घ जीपइ उदरि पंचानन आन नहीं उपमान. Cf. also the additional verses found in घ. in the reading-note No. 119, especially the second line of the घ OG. St 55, which is the same as the printed text. OG. St. 64. b.

पञ्चाननं परिभवत्युदरेण वेणी-
दण्डेन कुण्डलिकुलं शशिनं मुखेन ।
या सा जगत्त्रयजयप्रथिता नताङ्गी
बुद्ध्या कया बत बुधैरबला बभाषे ॥ १२८

[६५] कुच बेउ अमीकलसा पणि थापणि तणीअ अनंग ।
तीह चु राखणहारु रे हारु कि धवल भूअंगु ॥ १२९

कलशे निजहेतुदण्डजः किमु चक्रभ्रमकारितागुणः ।
स तदुच्चकुचौ भवन् प्रभाझरचक्रभ्रममातनोति यत् ॥ १३०

[६६] नमणि करइं न पयोधर योध रे सुरतसंग्रामि ।
कंचुक त्यजइं संनाहु रे नाहु महाभडु पामि ॥ १३१

निगदितुं विधिनापि न शक्यते
सुभटता कुचयोः कुटिलभ्रुवाम् ।
सुरतसंयति यो प्रियपीडिता-
वपि नतिं न गतौ गतकञ्चुकौ ॥ १३२

---

128. क, ख, ग have the printed text St. in common; while घ has the following Sk. stanza घ. [Sk. St. No. 64]:

अधरः किसलयरागः कोमलविटपानुकारिणौ बाहू ।
प्रच्छायसुलभनिद्रा दिवसाः परिणामरमणीयाः ॥

129. a. ख. कुच बि अमीयकलसा पणि थांपणि तणीय अनंग; ग. कुच वेअ अमी करिसां पणि थांपिणि तणी अनंग; घ अमीमय कुचकला पुणि थांपणि तणीय अनंग । b. ख तीहं चउ राखणहारु कि हारु कि धवल भुजंग; ग. तीहं च राखणहार रे हार कि धवल भुअंग; घ. तीहं चु राषणहार रे हार कि धवल भूअंग. घ. OG. St. 65.

130. क, ख, ग have this verse in common as in the printed text; while घ has the following stanza [घ. Sk. St. 65]:

अपि तद्वपुषि प्रसर्पतोर्गमिते कान्तिजलैरगाधताम् ।
स्मरयौवनयोः खलु द्वयोः प्लवकुम्भौ भवतः कुचावुभौ ॥

131. क, ख, both have योध र = obviously योध रे; ग. योध रे सरति संग्रामि; घ. नमणि करइ न पयोधर योध रे सुरतसंग्रामि. b. क. दंदुकु तिजइं; महाभड; ग. कुच बे तजइं सनाह रे नाह महाभड पामि; घ. महाभड घ. OG. St. 66,

132. क, ख, ग and घ. Sk St. 66, have all this St. in common. क c. वपि नतिं न गतिच्युतकच्चुकौ ।.

[६७] नाभि गंभीर सरोवर उदरि रे त्रिवलि तरंग।
जघन समेखल पीवर चीवर पहिरणि चंग॥ १३३

उदरं नतमध्यपृष्ठतास्फुटदङ्गुष्ठपदेन मुष्टिना।
चतुरङ्गुलमध्यनिर्गतत्रिवलीभाजि कृतं दमस्वसुः॥ १३४

[६८] निरुपमपणइं विधिइ तां घडी जांघडी उपम न जाइ।
करि कंकण पाइ नेउर केउर बांहडीआइ॥ १३५

वृत्तानुपूर्वे च न चातिदीर्घे जङ्घे शुभे सृष्टवतस्तदीये।
शेषाङ्गनिर्माणविधौ विधातुर्लावण्य उत्पाद्य इवास यत्नः॥ १३६

[६९] अलविहिं लोचन मींचइं हींचइं दोलिहिं एकि।
एकि हणइं प्रियु कमलि रे रमलि करइं जलि एकि॥१३७

[७०] एकि दिइं सहि लालीय तालीय छंदिहिं रास।
एकि दिइं उपालंभ रे वालंभ रहिं सविलास॥ १३८

---

133. a. क तुरंग for तरंग; ख उरवरि for उदरि रे; ग. उदरि रि त्रिवलि तुरंग; घ...सरोवरि उरवरि त्रिवलि तरंग. b क. पहिरणि चंगु; ख. पहिरिणि चंग, and ग. पहिरणि चंग घ. OG. St. 67.

134- क, ख ग and also घ. Sk. St. 67, have the same stanza in common.

135. a. क. निरुमपणइ विधि ता घडी जा घडी; ख. निरुपमपणइं विधि तां घडी जांघडी उपम न जाइ; ग. निरूमपणइं विधिइ तां घड़ी जांघडी उपम जाइ; घ. विधि तां. b. ग. करि कंकण पाए नेउरी केउर बांहडीआंइ; घ. केयुर बांहडीयाइ. घ OG. St. No. 68.

136. क, ख, ग have the same stanza in common; while घ has as Sk. St. 68 = printed text St. 116.

137. a क. मीचइ हींचइ दोलिहिइं एकि; ख. अलविहिं...दोलिहि; ग. अलवि लोचन मीचए हींचइं दोहिलइं कांइ; घ. अलविहिं लोचन मींचए हींचए दोलहं एकि. b. क. हणइ; कमलि रि जमलि करइ; ख. जलकेलि for जलि एकि; ग. एक हणइं कमलि रे रमलि करइं जलि एकि; घ. हणइ करि कमलि रे. घ. OG. St. No. 69.

138. This is an OG. stanza. There is no Sk. stanza in between 137 and 138 in क, ख, ग Ms. घ has however the following Pk. St. 69:

श्लो० गायन्तगोवयवहूपदपेंखिदासु दोलासु विभ्रमवदीसु नियद्धदिट्टी।
जं जादि खंजिदतुरंगरहो दिणेसो तेण च्च हाइ दिवहा अइदीहदीहा॥६९॥

मा पादान्ते विलुठ विरम स्वामिनो हि स्वतन्त्राः
कश्चित् कालः क्वचिदपि गतस्तेन कस्तेऽपराधः।
आगस्कारिण्यहमिति यतो जीवितं त्वद्वियोगे
भर्तुः प्राणाः स्त्रिय इव ततो यन्मयैवानुनेयः॥ १३९

[७१] मुरकलइं मुह मचकोडइ मोडइ ललवल अंगु।
वानि सोवन्न वखोडइ लोडइ नितु नवु रंगु॥ १४०

उन्नमय्य सकचग्रहमास्यं चुम्बति प्रियतमे हठवृत्त्या।
अंह अंह अह अंह मनोज्ञं जल्पितं जयति मानधनायाः॥ १४१

---

a. क. लालीअ; एकि रे दिइं; ख. छंदि रास; ग. एकिहिंइ सहि लालीय तालीय छंदिहिं रासु; घ सइ in the place of सहि; and छंदिसु in the place of छंदिहिं. b. क. एकि रे दिइ; वालंभ रहि; ख. उपालंभु वालंभ रहिं; ग. एक देइं उपालंभ रे वालंभरइं सविसाल; घ एकि दिइं उपालंभ वालंभ रहइं सविलासु. घ. OG. St. 69.

139. क, ख, ग have the same stanza मा पादान्ते etc. between OG. stanza. 70 and 71. घ, however, has a corrupt Pkt. stanza the text of the first line of which is given by the scribe and rest of it is not given by him. The text is:

श्लो० दोऊासु विभ्रमवदीसु नियइदिट्टी दिक्खंरिह...तुरंगरहो दिणेसो ॥७०॥

क. ख. b. कालं for काल; ख. c. प्रायः प्राणी ह्ययमिव जनो जीवितस्त्वद्वियोगे; क. d. भर्तुः प्राणाः स्त्रिय इति ततो यन्मयि वावानुनेयः can be correctly read भर्तुः प्राणाः स्त्रिय इति ततो यन्ममैवानुनेयः। ग. a. भर्तुः प्राणाश्रयमति तथा जन्मय यौवनेन. The text is corrupt in all the Mss. क, ख and ग. घ does not contain this stanza.

140 a. क. मह for मुह; ख. मुरकलइं मुख मचकोडइ मोडइ ललवल अंग; ग. मुरकलइ मुह मचकोडइ मोडइ ललवल अंग; घ मुरकलइं मुख मचकोडइं मोडइं ललवल अंग. b. क. सुवन for सोवन्न; ख. वानि स धनुष वखोडए लोडए चितु सुरंगु; ग. वानि सोवन्न वषोडए हूं ए लोडइ ए नितु नवा रंग. घ. does not give this line and closes up the इ० ॥७१॥. घ. OG. St. 71.

141. In क, ख, there is no Sk. stanza between OG. St. 71 and 72; while ग gives the stanza : उन्नमय्य सकचग्रहमास्य etc. after OG. verse 71–मुरकलइं...नितु नवु रंगु. घ also agrees with the ग in giving this verse. ख, however, gives this verse between OG. St. 72 and 73; while क does not give this stanza at all. ख. a. उन्नमन् in the place of उन्नमय्य; ख. b. प्रियतमो for प्रियतमे. ख. d. जल्पति for जल्पितं. ग. a. सकुचग्रहमास्यं; ग. c. मुंच मुंच ममेति मनोज्ञं. ग. d. जल्पितं जयंति मानधनायाः।; घ. c. अंहह अंहह अंह मनोज्ञं. घ. Sk. St. 71.

[७२] पाडल छइ अति कूंअलि तूं अलीअल म धंधोलि ।
तूं गुणवेध ते साचउ काचउं महीय म विरोलि ॥ १४२

केनैषा भुक्तमुक्ता प्रहसितवदना श्वेतवस्त्राञ्चलया
प्रत्यूषे वातिवाला मृग इव चकिता सर्वतः शङ्कयन्ती ।
केनेदं वक्त्रपद्मस्फुरदधरमुखं वाद्य केनेव पीतं
स्वर्गः केनाद्य भुक्तो हरनयनहतो मन्मथः कस्य तुष्टः ॥ १४३

[७३] कंटकसंकटि एवडइ केवडइ पइसीअ भृंगु ।
छयलपणइ गुण पामइ जाणइ परिमलरंगु ॥ १४४

---

142 क, ग give the verse : कंटकसंकटि etc. as 72 and पाडल छइ अति etc as 73. ख. gives पाडल छइ etc. as 72 and कंटकसंकटि etc. 73. In the text ख 's order is taken. a. क. तु for तूं; ख. कली in the place of छइ; अलीयल; ग. अतिकूअली; घ. अलीयल b. क. काचऊं; ख. तउं गुणवेध ति साचउं काचउं महीउं म रोलि; ग. तू गुणवेध ते साचउं काचउं महि म विरोल; घ. तूं गुणि विधओ साचूं अ काचूं अ मही म विरोलि. घ. gives this OG. St. as 74, while घ. OG. St. 72 is quite different :

दू० प्रीय रहइं दिइं ललसलतीय वलतीय ऊतरवाणि ।
वचन किरण निशाकर सा कर परसए जाणि ॥७२॥

श्लो० अयि सुतनु सलीलं तल्पमारुह्य तूर्णं विरचय मम कंठे बंधनं बाहुवल्ल्या ।
इति निगदति नाथे दीपमालोकयंती हरि हरि हरिणाक्षी ह्रीसमुद्रे ममज्ज ॥७२॥

143. See reading-note 141 for क–ख Sk. verse. ग gives after पाडल छइ etc the verse adopted in the printed text; while after घ. OG. St. 74 = पाडल छइ etc there is a remark: श्लो० त्यक्तः ॥ ग–c. has been corrected as वाद्य केनेव पीतं. c. has ⁻ घनदेनेव पीतं

144. In ग, as it has been pointed out, this verse is prior to कंटकसंकटि i. e. OG. St. 72 of the printed text. a. क. कंटक ..टि; the scribe has forgotten संक in between. ख. पइसी for पइसीअ, ग. भृङ्ग; घ पइसीय भृङ्ग. b. क. परिमलु रंगु, ख छयलपणइं गुण माणइ; ग. छयलपणइं गुण माणइ रे जाणइ रे परिमलरंगि; घ. छइलपणइ गुण माणए जाणए परिमलरंग. घ. OG. St. 73.

गुणाः कुर्वन्ति दूतत्वं दूरेऽपि वसतां सताम् ।
केतकीगन्धमाघ्राय स्वयं गच्छन्ति षट्पदाः ॥ १४५

[७४] वउलसिरी मद्भिंभल ईं भल पणि अलिराजु ।
संपति विणु सुकमाल ती मालती वीसरी आजु ॥ १४६

आपत्य चम्पकधिया नवकर्णिकार-
पुष्पेषु गन्धरहितेष्वपि चिञ्चिरीकः ।
प्रीतो मधूनि रसयत्ययमन्यपुष्प-
सौरभ्यसंभृतनिजाननवासितानि ॥ १४७

[७५] चालइ नेह पराणउ जाणउ भलउ सखि भृंगु ।
अलग थिकउ अति नमणइ दमणइ लिइ रसु रंगु ॥ १४८

---

145. After OG. St. 72 in क and ग, i. e. printed text OG. St. 73, गुणा कुर्वन्ति is put; but ख has it between OG. St. 73-74 because in ख the order of OG. St. 72, 73 is according to our printed text. घ has after OG. St. 73, आपत्य चम्पकधिया etc. (= printed text 147) as घ. Sk. St. 73.

146. a. क. बउलसरी मदभींभलु तुं भलु पणि अलिराजु; ख. बउलसिरी मदभींभल इं भल पणुं अलिराजु; ग. वउलशिरी मदभीमली भल पणुं तूं अलिराज; घ. बुलसिरी मदभींभल ईं भल पण अलिराज b. क. विण for विणु; विसुरी for विसरी; ख मालति वीसरि आजि; ग. संपति विण कुसमाल तो मालती वीसरी आज; घ. संपति विणु सुकुमाल ति मालति विसरी जाइ. घ. OG. St. 75.

147 क does not give this verse. ख, ग give this verse, while घ gives भ्रमन्नितांत नवमञ्जरीषु etc. = printed text verse. 153 ग. b. चंचिरीकः; ग. c. पीतो for प्रीतो. ग. d. सौभाग्य for सौरभ्य.

148. a. क. चालए नेहि पुराणु न जाणु भलु सखि भृंगु; ग चालइं नेहपराणुं जाणु भलु सखि भृंगि; घ चालए नेहपराहणु जाणु भलु सखि भृंग. b. क अलग थिकउ अति निपुणइ दमणइ गंध सुरंगु; ख अलग थिउ अति नमणइ दमणइ लिइ रसु रंगु. ग. अलग थिकु अतिनमणइ ए दमणइ ए लिइ रसगंध; घ अलग थिकु गुण विमणए दमणए लिइ रसरंग. घ. OG St. 78.

एलावने विचकिलस्तवके प्रियाले
कङ्केलके दमनके वनमालिकायाम् ।
पुष्पाणि जिघ्रति मुहुर्मधुपो भुजङ्गः
कामेन तुन्न इव बाणपरीक्षणाय ॥ १४९

[७६] वालए विलखिवा चिवर न भमरु निहालइ मागु ।
आवरीआं ईणइ निय गुण नींगुण स्युं तुझ लागु ॥ १५०

आयाति याति पुनरेव पुनः प्रयाति
पद्माङ्कुराणि च दुनोति धुनोति पक्षौ ।
उन्मत्तवद् भ्रमति गुञ्जति मञ्जुकण्ठः
कान्तावियोगविधुरः खलु चिञ्चिरीकः ॥ १५१

[७७] केसूअ गरवु म तूं धरि मूं सिरि भसलु बईठ ।
मालतीविरह वहू वहइ हूअवह भणीअ पईठ ॥ १५२

---

149. ख, ग. c. मधुपी for मधुपो. क has no verse. ख. and ग. both possess this verse; while घ has the following as Sk. St. 78:

श्लो०—इह शाखिनि त्रिनयनाभिमते नियतं निगूढवसतिर्दमनः ।
अतिपौरमेण रतिराजवतां मदयांचकार ह (यु ?) मनोऽपि मनः ॥

The meaning of घ. St. is not quite clear.

150. a. ख. चालइ विलखिवा विवरु रे भमरु निहालइ मागु; ग. चालइ ए विलखवा विवर न भ्रमर निहालए माग; घ. वालइ विलखिवा विमर न भमर निहालिन माग. b. क. निर्गुण in the place of निय गुण; स्यु तुझ; ख. आचरियां इणी निय गुण नींगुण स्यु तुझ लागु; ग. आवरीआं इणइ निरगण नागुणं स्युं तुझ लाग. घ. OG. St. 80.

151. क has no Sk. St. ख and ग both have this Sk. St. ग. c. कूजति रारटीति. ग. d. किल चंचरीकः घ also has this Sk. St. 80. घ. c. कूजति रारटीति; घ. d किल चिंचिरीकः.

152. a. क केसूअ गरव म तु धरि मूं शरि भमर वईठु; ख. केसूय गरवु; ग. केसूआ गरव तुं धरि म रे मू शिरि भमर वइठ; घ. गरव; भमर बईठ. b. क. मालती विरह बहू विहइ हूंहव भणीअ बइठु; ख. मालइ विरहि वहुअह हुअवहु भणीं वइठ; ग. मालइ विरह बहू वहइ हुंअवगह भणी पईठ; घ. मालतिविरह बहू वह हूअवह भणीय पईठ. घ. OG. St. 77.

भ्रमन् वनान्ते वनमञ्जरीषु न षट्पदो गन्धफलीमजिघ्रत् ।
सा किं न रम्या स च किं न रन्ता बलीयसी केवलमीश्वरेच्छा ॥१५३

[७८] सखि अलि चलणि न चांपइ चांपइ लिअइ न गंधु ।
रूडइ दोहग लागइ आगइ इस्यु निबंधु ॥ १५४

चन्द्रे लाञ्छनता हिमं हिमगिरौ क्षारं जलं सागरे
ग्रस्ताश्चन्दनपादपा विषधरैः पद्मे स्थिता कण्टिका ।
स्त्रीरत्नेषु जरा कुचेषु पतनं विद्वत्सु दारिद्रता
सर्वं रत्नमुपद्रवेण सहितं दुर्वेधसा निर्मितम् ॥ १५५

[७९] भमर भमंतउ गुणागर अगर ज कोरिउ कोइ ।
अलीयल तीणइं वरांसए वांस विणासइ सोइ ॥ १५६

---

153. क has no Sk. verse; ख, ग both have this verse. घ. Sk. St. 77 is as under :

श्लो० उपरि घनं घनपटलं तिर्यग् गिरयोऽपि नर्तितमयूराः ।
क्षितिरपि कन्दलधवला दृष्टिं पथिकः क्व पातयतु ॥७७॥

154. a. क. सषि अलि चलिणि ज चापइ चापइ लिअतु गंधु; ख. अलि चलण; ग. सखी अलि चरण न चंपइ ए चंपइ ए लिइ रसगंध; ध. सखि अलिअल वि न चांपए चांपए लिइ न गंध. b क. लागइ अगइ इसुअ निबंधु; ख. रूडउ in the place of रूडइ; ग. रूडइ ए दोहग लागइ ए आगए छइ अणुबंध; घ. रूडइ सोहग लागए आगए एह निबंध. घ. OG. St. 76.

155. There is no verse in क, while ख ग, have the same Sk. St. as in the printed text. ख. b. पद्मेषु कार्कश्यता; while ग. b. पद्मे स्थिता कण्टिका । घ. Sk. St. 78. is as under:

श्लो० शशिनि खलु कलङ्कं कंटकाः पद्मनालेः उदधिजलमपेयं पण्डिते निर्धनत्वम् ।
दयितजनवियोगो दुर्भगत्वं स्वरूपे धनपतिकृपणत्वं रत्नदूषी कृतान्तः ॥७८॥

156. a. क भमर भमंतउ गुण करइ अगर ज कोरीउ जोइ; ख. भमरि भमं भमंतउ गुणु करइ अगरु जि कोरीउ कोइ; ग. भमर भमंतु गुण करइ अगर ज कोरिउ कोइ; घ. भमर भमंत गुणागर अगर ज कोरिउ कोइ; b. क. अजीअ तीणइं विरासइ वंस विणासइ सोइ; ख. अजीय रे तींणि वरांसडइ वंस विणासइ सोइ; ग. अजवि तीणि वरांसडइ वंस विणास सोइ; घ. अजीअ ज तीण वरांसए वांस विणासए सोइ. घ. OG. St. 81.

[क, ख, ग do not possess any Sk. St. घ. has Sk. St. 81, as under :

[८०] मूरख प्रेमसुहांतीय जातीय गईअ म चींति।
विहसीअ नव नीमालिअ बालीअ मांडिन प्रीति ॥ १५७

अन्यासु तावदुपमर्दसहासु भृङ्ग
लोलं विनोदय मनः सुमनोलतासु।
मुग्धामजातरजसं कलिकामकाले
बालां कदर्थयसि किं नवमालिकां च ॥ १५८

[८१] एक थुडि वउल नइ वेउल बेउ लता नवि भेउ।
भमर विचालि किशा मर पामर विलसिन बेउ ॥ १५९

पातकोद्घृष्टवर्णानां शर्वरीकृतबन्धनम्।
मोक्षं न लभते कान्ते कम्पते तेन हेतुना ॥ १६०

श्लो० ये वर्धिताः करिकपोलमदेन भृङ्गाः प्रोत्फुल्लपङ्कजरजःसुरभीकृताङ्गाः।
ते सांप्रतं विधिवशाद् गमयन्ति कालं निम्बेषु चार्ककुसुमेषु च दैवयोगात् ॥७९॥

157. a. क. तुहां तीय for सुहांतीय; तीय in the place of जातीय; गइ in the place of गईय; ख सुहांतीय; जईय in the place of गईय. ग. मूरष प्रेमसहातीअ जातीअ गईइ म चींति; घ. पूरव प्रेमि सुहांतीय जातीय गइ अह्म चींति. b. क. माडि for मांडि; ख. विहसोय नवी य निवालीय बालीय मंडपि प्रीति; ग. विहसीअ वन नीअमालीअ बालीअ मंडि म प्रीती; घ. विहसीय वन निमालीय मालीय मांडि म प्रीति. घ. OG. St. 82.

158. क, ख do not possess this verse; ग. has this verse ग b. म for मनः. ग. c. मुंसजभरजसंकलिकामकाले. ग. d. नवमालिकायां; घ. writes after OG. 82. श्लो० त्यक्तः।

159. a. क. वालउ in the place of वेउल; नव in the place of नवि; ख. एक थुड वउल जइ वेउल बेउ लतां नव नेहु; ग. एकि थुड वउल नउल वेउ लता वन भेउ. घ. एक थुडि विलगिन वेउल वेउ लता नवि भेउ. b. क. भमर विचालि किशा मर... ख. भमर विचालइ किस्यां मरइं; ग भमर विचालइ किशा मर पामर चलिस न वेउ; घ. भमर विचालि किसा मर पामर विलसिन वेउ. घ. OG. St. 83.

160. There is no verse in Sk. in घ. ख has no Sk. St. क and ग have the St. in common. a. क. पावकोच्छाप्टवर्णानां शर्वरीकृतबन्धनम्. ग. पातकोद्घृष्टवर्णानां शरवरीभूतबंधनं। b. ग. कंपितुं तेन हेतुना.

[८२] मकरंदि मातीय पद्मिनि पद्मिनी जिम नवनेहु ।
अवसरि ले रसु मूंकइ चूकइ भमर न देहु ॥ १६१

अस्ति यद्यपि सर्वत्र नीरं नीरजराजितम् ।
रमते नैव हंसस्य मानसं मानसं विना ॥ १६२

[८३] नितु नितु चरीअ नइ मरूउओ गरूअओ गंध कुरंगि ।
भमर भमी भमी रीणओ लीणओ सुरतसुरंगि ॥ १६३

पिबन् रसं यथाकामं भ्रमरः फुल्लपङ्कजे ।
अध्यवसन् रससौरभ्यं नवं चुम्बति कुड्मलम् ॥ १६४

[८४] भमर पलास करांवला आंबला आंबिली छांडि ।
कुचभरि फलित कि तरुणीअ करणीअ सिउं रति मांडि ॥ १६५

---

161. a. क. मकरंद मातीअ; नेह in the place of नेहु; ग. मकरंदि मालती पदुमिनी पद्मिनी जिम नव नेह. घ does not possess this OG. St. b. क. लेव in the place of ले; रसुं for रसु; देह for देहु; ग. अवसरि ले रस मूकइ ए चूकइ ए भमरला देह.

162. क, ख do not possess any Sk. St. घ possesses this Sk. St. 79, and ग also possesses this St. after OG. St. 161. It is numbered in ग. 161.

163. क, ख do not possess this OG. St. a. ग. नितु र चरीअ नइ मरूउओ मरूउउ गंध कुरंगि; घ. नितु नितु चरचीय मरूउओ गरूअओ गंध कुरंगि. b. ग. रीणुउ for रीणओ; लीणउ; घ. भमर भमी भमी क्षीणओ लीणओ तस रस रंगि. घ OG. St. 79.

164. ग alone possesses this Sk. stanza. क and घ do not possess this Sk. stanza at all; ख, however, possesses the following stanza:

पयोधिलक्ष्मीमुषि केलिपल्वले रिरंसुहंसीकलनादसादरम् ।
स तत्र चित्रं विचरन्तमन्तिके हिरण्मयं हंसमबोधि नैषधः ॥

165 a. क. भमर पलांस करावला आवुला आंविली छाडि; ख. कसांवुला in the place of करांवला; ग. भमर पलांस करांवला आंवला आंबला आंबली छांडि. घ does not possess this OG. St. b. ख. कुचभर फलत कि तरुणीय करुणी स्युं रति मांडि; ग. कुचभरि फलित कि तरुणीअ करणीअ शुं रति मांडि.

यात यात किमनेन तिष्ठता
मुञ्च मुञ्च सखि सादरं कुरु।
केतकीकुसुमसौरभे रतो
नान्यतो रतिमुपैति षट्पदः ॥ १६६

[८५] दमणइ ए गुण मदिमातउ रातउ रूपिइं ए भृंगु।
कुंदकुसुम रमाडइं ए छांडए पारधिसंगु ॥ १६७

जयति मधुसहायः सर्वसंसारवल्ली-
जननजरठकन्दः कोऽपि कन्दर्पदेवः।
तदनु पुनरपाङ्गोत्सङ्गसंचारितानां
जयति तरुणयोषिल्लोचनानां विलासः ॥ १६८

[८६] इण परि निज प्रियु रंजवइ मुंजवयण इणि ठाइ।
धनु धनु ते गुणवंत वसंतविलासु जि गाइं ॥ १६९

---

166. This Sk. stanza is only found in ग. क, ख, and घ do not possess this verse. a. ग. सखि दारंकुर obviously corrupted text corrected in the printed text.

167. This OJ. verse is not found in क and ख. घ also does not possess this verse. But Dhruva Ms. as represented in शाळापत्र has this stanza as under:

दमणए गुणमदिमातउ रातउ रूपिहिं भृंग। कुंद कुम रंमाडए छांडए पारधि गंछ ॥

The लघुवाचना also possesses this OG. St. 50.

168. क. possesses this Sk. St. after the OG. St. 84 of the printed text. ख and घ have no such St., while ग. possesses it.

169. a. क. ईणइं परि नितु प्रिय रंजवइ मुंजवयण ईणि ठाइ; ग. इणि परि निज प्रीय रंज मुजवयण ईणं ठाहि; घ. ईण परि प्रिय जण रंजवइ मुंजवयण तीण ठाइ. b. क. धणु धणु; जे; ख. जि गांइ; ग. धन २ जे गुणवंत रे वसंतिविला जे गांइ; घ. धनु २ ते गुणवंत वसंतविलास जे गाई. क's final St. No. is 84; ख's final St. No. is 85. ग's final enumeration is 168 though the previous stanza is given number 167 and the last is not given the number. घ.'s final number is 84, the Ms. giving the same No. to OG. St. and Sk. St.

The Colophon : क. इति श्रीवसंतविलास समाप्तः ॥१॥ श्रीः ॥ च्छ ॥; ख. श्रीवसंतविलासः फागुः समाप्ताः ॥ छ ॥; ग. इति वसंतविलासः समाप्तः ॥; घ. इति वसंतविलासः ॥ छ ॥ and then घ Ms. begins बिल्हण's चौरपञ्चाशिका ॥

The Index of OG. Stanzas

[लघुवाचना]

[The serial No. of Stanza is given]

The Index of Sk. & Pk Stanzas

[लघुवाचना]

The Index of OG. Stanzas

[बृहद्वाचना]

The Index of Sk. & Pk. Stanzas

[बृहद्वाचना]

Index I

[The Smaller Version]

The index notes words occurring in the smaller version. The words marked with an asterik (*) are explained in the Notes.

किरि 15b 'as if' कि+रि (Sk. interjection रे)

किसलय 8b; किसल 16b; किशलय° 23b 'a branch, a creeper' Sk. किसलय

किसा 67b 'of what sort'

कुच 26a, 'breasts' Sk. कुच

कुचभर 19b 'heavy breasts' Sk. कुच+भर

कुंद° 30b 'a kind of flower' Sk. कुन्द.

कुरलंतु 37a 'cawing'

कुसुम° 56b; °कुसुमि 12a; 'a flower' Sk. कुसुम

कुसुमायुध 16a 'flower-weaponed god: i.e. the god of love' Sk. कुसुमायुध.

कूर 38b 'rice'. Pk. कूर

केउर 29b 'an anklet' Pk. केऊर; Sk. केयूर.

केतु 17a 'the Ketu, a planet in Indian Astrology foreboding evil' Sk. केतु

केतुकि 17a 'the Ketaki plant' Sk. केतकी

केरउ 36b 'of-a postposition for expressing a genetive relation'

केसर° 12a 'A Bakul-tree' Sk. केसर.

केसर 15b 'filaments in a flower' Sk. केसर.

केसुय 14a 'a Kims'uka flower'

कोइ 8a 'some'

कोइल 9a; कोइलि 31a 'a cuckoo' Pk. कोइल; Sk. कोकिला

कोमल 23b 'tender' Sk. कोमल.

गजगति 30a 'the gait of an elephant' Sk. गज

गंध 47a 'smell' Sk. गन्ध.

गमइ 33a 'to like'

गंभीर 28a 'deep' Sk. गम्भीर

गयगमणीय 19b 'a woman possessing the gait of an elephant' Pk. गयगमणिया; Sk. गजगमनिका

*गहगह्या 3a 'are roused'

गाइ 526 'to sing'. Pk गायइ; Sk. गायति.

गामटि 10a 'a rustic woman'

गुण° 50a; गुण 3a; 22b; 37b; 49b; गुणि 45b. 'merits' Sk. गुण

गुणवंत 52b 'meritorious'.

घडी 29a 'shaped' Pk. घडिया; Sk. घटिता.

घडी 30b 'a period of time' Pk. घडिया; Sk. घटिका G. घडी.

घुमइ 12a 'to whirl' Pk घुम्मइ; G. घुमवुं.

*च 5a; ची 14a 'of-a genetive postposition'

चंग 21b; 28b. 'fine, nice'

चंद 32b 'the moon' Pk. चंद; Sk. चन्द्र; Mg. चांदो

चंदनि 32b 'sandal-paste' Sk. चन्दन

चरणि 47a 'a foot' Sk. चरण.

चांच 39b 'a beak' Sk. चञ्चु

चांपइ 49a 'a Champaka flower' Sk. चम्पक

चांपइ 47a 'to tread upon'

चांपुला 13a 'a Champaka-tree'

चालइ 30a; चालतइ 12a 'to walk'. Sk. चालयति.

चीतु 32b 'mind'

चीरु 33a 'cloth'

चीवर 28a 'garment'

*चोल 23b 'the country of Chola'

छइ 45a; छइं 18b 'to be'

छांडइ 50a 'to abandon'

*छीछि 10a 'to reject in contempt, to molest'

ज 38b 'an emphatic particle' see जि.

जघन 28b 'loins'

जंगम 21a 'moving'

जमण° 21a 'right'

जयजयकार 3b. 'the applause of victory'

जाइ 29b; जाइं 41a 'to go'

जागइ 11a 'to awake'

जाघडी 29b; 36a 'loins' Sk. जङ्घा; G जांघ.

जाणि 14a; 21b; 23b; 44b 'as if'

जाल 24a 'an ornament of head'

जि 8a; 18b; 37b. 'an emphatic particle' Ap. जि = Sk. एव; G. ज; see ज. see Index.

जि 52b; जे 30a, 41a; जिण 49b 'who which-a relative pronoun'.

जिम जिम 6a 'just as' Ap. जिम जिम = Sk. यथा यथा; Mg. जेम जेम

जिसा 5b; 16b 'like; a relative adjective showing similarity' Ap. जइसउ = Sk. यादृशक.

*जीपइ 25b. 'to win'

*जोइलि 31a 'the note of a cuckoo.'

जोतीय 24a 'to see'

झबकइ 16a 'to startle' Ap. झबकइ

झलकइ 22a; झलकइं 16b; 'to shine brilliantly'.

तउ 42a 'from; ablative postposition'

तणउ 9b; तणा 3a; तणीय 2a; 26a. 'of-a genetive postposition'

तरकसु 15a 'slant, a sheath' Sk. तीर्यच्

°तरंग 21a; तरंगु 28a 'a ripple' Sk. तरङ्ग

तरुवर 13a 'a big tree'

*तलियातोरण 4b. 'a special kind of arch-pendent'

ताकइ 0b 'to aim' Pk. तक्केइ, Sk तर्कयति; Mg. ताकवुं.

ताणि 14b 'to stretch out'

तापणि 26a 'gold' Sk. तपनीय.

तार 9b 'big' Sk. तार.

ति 6b; 14a; 15a; 17b; 21b; 24b; 32a; 42b; 45a; 52a; ती 46b; तहिं 20a; तिह 26b; 37a; 40a; ते 7a; 15b; 19b; 30b; 40b; 41a; 44a; 52b. 'he, this, that in all genders'

तिजहि 27b 'to abandon'
तिलकुसुमोपमु 23a 'resembling a sesamum-flower'
त्रिभुवनि 3b 'three worlds-heaven, earth & nether world.' Sk. त्रिभुवन.
त्रिवलि 28a 'three folds on the stomach' Sk. त्रिवली
तु 40a; तउ 42a; तो 36a 'then'
तूं 34a; 45a; 45b; तुव 38a; तुय 38a; तूय 49b. 'thou' Ap. तुहुं
*तोरिय 31a 'your'
थक्कउ 41a 'having remained; i. e. from, an ablative postposition.'
थाइं 41b; थाहिं 6b; थ्या 2b. 'to become'
थाइ 52b 'place'
थापणि 26a 'a deposit'
थुडि 51a 'a trunk'.
दमणइ 48b; दमुणइं 50a 'a Damanaka creeper.' Sk. दमनक
दंपति 6b 'a pair of husband and wife' Sk दंपती
दल 17a 'a leaf, a petal' Sk. दल
दह 2b 'ten'
दारुण 17b 'terrible' Sk. दारुण.
दिसि 2b 'direction' Sk. दिश
दिसिअंत 2b 'the ends of directions' Sk. दिश्+अंत
दियइ 42b; देइ 40b; देसु 38a; 39a; 39b 'to give'
दीठउ 33a 'seen' Pk. दिट्ठ; Sk. दृष्ट
दीतु 23a 'shining' Pk. दीत्त; Sk. दीप्त
दीपक 13a 'a lamp' Sk. दीपक
दीसइं 19b 'to be seen'
दीहर 4a 'long'
दीहराति 35a° 'day and night'
*दुनीठउ 33a 'difficult to end'
दूख 36b; दूखु 33a 'misery' Sk. दुःख
देखिउ 18a 'seen'
दोहगु 47b 'ill-luck'.
धनु धनु 38a; 52a 'interjection-showing good luck. Pk. धन्न; Sk. धन्य.
*धंधोलि 45a 'to disturb'
धरइं 18b 'to hold'
धवल 26b 'white'
°धार 17b 'an edge'
धूम 11b. 'smoke'
न 8a; 10b; 27a; 29a; 31b; 33a; 35a; 47a; 47a[2]; 51a; नवि 32c; 33b; 51b; नही 25b; 32b 'not'
-नइं 41b 'a post-position showing dative case'
नउ 26b; ना 14b; 24a; 37b; नी 13a 'of, genetive postposition'
नमणि 27a; नमणीय 19b 'bending'
नयन° 7a 'an eye'
नवभंगिहिं 7b 'in new ways'
नाकु 23a 'a nose'
नाभि 28a 'a navel'
नाहु 10a; 27b; 52a; नाहलउ 31b 'a husband'
निज 19a 'own'
निनादु 9a 'sound'

निबंध 47b 'compact'
निमूल 15b 'certainly, without any objection' Skt. adv. निर्मूलम्
निय 49b. 'own' Pk. निय; Sk. निज
निरखि 40b 'to observe'
निरमल 2b 'clear'
निरुपमु 24b; निरूपम 39b 'incomparable'
*निरोपइ 8a 'to order
निशाकर 34a; 44a 'the moon' Sk. निशाकर
निषिधिपणइ 25a 'negation'
निहालइ 49a 'to observe'
नीकली 13a 'came out'
नीगुण 49b 'without merit'
नीरु 33b 'water'
नेउर 29b 'an anklet'
नेह° 48a 'love'

पइ 29b 'foot'
पंचानन 25b 'a lion'
पणु 49a 'but, even' Ap. पुणु; Sk. पुनः; Mg. पण
पथिक 17a 'a traveller'
पयड° 1b 'Prakrit'
पयबंधिहिं 1b 'composition of verse' Pk. पयबंध–; Sk. पद्बन्ध–
पयोधर 27a 'breasts'
*परतइ 44b 'is known'
परि 52b 'way'
परायणु 48a 'dependent' Sk. परायण
परिमल 2b 'fragrance'
परिरंभु 40b 'embrace'
प्रधानु 7a 'a chief'
प्रवाल 24b 'coral'
पसरइं 2b 'to spread'
पहिरणि 28b 'putting on'
पहिलउ 1a 'first'
पहुतिय 2a 'approached'
पांखुडी 39a 'a wing'
पाडइ 9b 'to make fall; in the idiom पाडइ सादु–'proclaims' Sk. पातयति; Pk. पाडेइ. Mg. साद पाडवो.

पाडल° 15a, 45a 'a kind of flower' Pk. पाडल; Sk पाटला
पाप 34b 'a sin' Sk. पाप
पामइ 41a; पामि 27b; पामिसु 39b; पामिय–नइं. 41b. 'to obtain' Pk. पावइ; Sk. प्राप्नोति. G. पामवुं.

पामर° 50a 'despicable'
*पारधि° 50b 'a kind of flower'
प्रिय 36b; °41b; प्रिउ 40b. 'a dear one' Sk. प्रिय
पीवर 28b. 'fat'
पूरइं 12b 'to fill' Pk. पूरेइ; Sk. पूरयति; Mg. पूरवुं.
पेखि 37a 'to see' Pk. पेक्खइ; Sk. प्रेक्षते, Mg. पेखवुं.
पोषइ 35b 'to sustain' Pk. पोसेइ; Sk. पोषयति; MG. पोषवुं.
फणि° 21b 'a serpent' Sk. फणिन्
*फाग 1b 'a kind of light Og. poetic composition extolling spring.' Pk. फग्गु; Mg. फाग.
फुरकइ 26a 'to throb'
फूल 15a 'a flower'

वलिय 39a 'an oblation' Sk. वलि+क (स्वार्थे taddhita)

वहिनूए 35a 'sister' Pk. वहिनी; Sk. भगिनी; Mg. वहेन.

वहु 31a 'much, many' Sk. वहु.

वहुयर 42a 'much more' Sk. वहुतर.

वहुभंगि 30b 'in many ways'

वाणि 10b 'an arrow'

वांधइ 15b 'to tie'

वालिय 30b 'a young lady'

वाहुलता 25a 'a creeper-like hand'

वांहडियाइं 29b 'a hand' Ap. वाह; Sk. वाहा

विहु 56a 'two'

वेउ 51a; 51b 'two'

वोलइ 30b; 44a; वोलावइ 42a (causal) 'to speak'

भंगि 42a 'a way'

भणउं 21a 'to speak' Pk. भणइ; Sk. भणति

भतार 41a 'a husband'

भमर 51a; भमरु 49a 'a bee'

भमुहि 22b 'an eyebrow'

भरतार 42a 'a husband'

भल° 1b; 46a; भलउ 48a 'good, well (adv.)' Ap. भल्लउ; Mg. भलुं

भागलउ 57a 'broken'

भारू 36a 'a burden'

भावइ 38a 'is pleasing' Pk. भावेइ; Sk. भावयति MG. भाववुं.

भास 1b. 'a form of a division Og. poetry; language' Pk. भासा; Sk. भाषा.

भिभल 49 a 'intoxicated'

भुजंगमु 21a 'a serpent' Sk. भुजंगम

भुयंगु 26b 'a serpent' Pk. भुयंग; Sk भुजङ्ग

भृंगु 48a; 50a 'a bee' Sk. भृङ्ग

भेउ 51a 'a difference' Pk. भेअ; Sk. भेद.

भोजनु 33b; भोजनि 38b 'meals, food' Sk भोजन.

म 10a; 34b; 45b 'not-with an imperative' Ap म; Skt. मा.

*मचकोडइ 43a 'to twist'

मजीठ 23b 'red madder' Sk. मंजीष्ठ; Mg. मजीठ

मणिय 21b 'a jewel' Sk मणि

मंडप 4a 'a pandal' Sk मण्डप

मथतउ 35b 'Churning, agitating'

मद° 46a; मदिहिं 6b; 'intoxication' Sk. मद.

मदालस 20a 'languid with intoxication'. Sk मदालस

मधु 43b. 'spring' Sk. मधु.

मधुकर° 2a. 'a bee' Sk. मधुकर

मधुप 12a 'a bee' Sk. मधुप

मन 19a; 35a 'mind'

मनमथ 22b; 35a 'god of love' Sk. मन्मथ

मनोरथ 41b 'a desire, a longing' Sk. मनोरथ

मयण 14a; मयणु 8a; 10b. 'god of love' Pk. मयण; Sk. मदन.

मयंकु 43b 'the moon' Pk. मयंक; Sk. मृगाङ्क.

मर 51b 'to die–used as an explative' Pk. मरइ; Sk म्रियते.

महमह्या 3a 'became fragrant'

महाभड 27b; महाभड़ 10b 'a great warrior' Pk. महाभड; Sk. महाभट

°महिमा 50a 'greatness' Sk. महिमन्

मही 45b 'earth'

महुयर 42a 'a bee' Pk. महुयर; Sk. मधुकर

मागु 49a 'the way' Pk. मग्ग; Sk. मार्ग

मांजरि 11a 'a cluster of buds' Sk. मञ्जरी; Mg. मांजर

माडइ 50b 'to establish' Sk. मण्डयति; Mg. मांडवुं

माण 8b; माणु 10a 'respect, pride' Pk. माण; Sk. मान.

माणिक 21b 'a jewel' Sk. माणिक्य; Mg. माणेक.

माणिणि° 8b 'a proud woman' Sk. मानिनी

मानिनि° 6b 'a proud woman' Sk. मानिनी

मानु 6a 'pride' Sk. मान.

मार° 13b; मारु 11b. 'god of love'

मारि 34b. 'to beat' Sk. मारयति

मारगि 13b 'a road' Sk मार्ग; Mg. मारग.

माल 4a; 10a 'a row' Sk. माला

मालति 46b. Mālati creeper' Sk. मालती

माहिं 15b; 'in'

°मिसि 8b 'pretext, excuse' Sk. मिष

मीठउ 33b 'sweet' Pk. मिट्ठअ; Sk. मृष्टक.

मुखु 43a; मुखि 41a; 42b 'a face' Sk. मुख

*मुरकुलइ 43a 'a twist of smile on the face'

मू 31b; 32b; मुझ 32b; मुझु 36a 'me, my' Ap. मह; मज्झु

मूकइ 11b 'to leave, to put'

मृणाल° 25a 'a lotus' Sk. मृणाल

मोडइ 43a 'to twist'

मोतीय 24a 'a pearl' Pk. मोत्तिय; Sk. मौक्तिक. Mg. मोती

यामुक 5a 'a pair' Sk. यामक

युवान 6b 'a young person'

यौवन° 6b 'youth'

योध 27a 'a warrior'

रंगु 24b; 43b; 48b; 50b; रंगि 5a, 20b; रंगिहिं 7b. 'pleasure'

रति 2a 'a season' Sk. ऋतु; Pk रितु.

रचइ 5b; रचिसु 1a; रच्या 15b 'to form, to make' Pk. रचेइ; Sk. रचयति

रमइं 19a रमहिं 20b. 'to sport' Pk. रमइ; Sk. रमते; Mg. रमवुं

रवु 3b 'sound' Sk. रव

रसु 48b; 48b²; 50b 'sentiment, the sensation of pleasure' Sk. रस

रसभरि 40b 'with the load of the sensation of pleasure.' Sk. रसभर.

रहइ 35a; रहि रहि 31a. 'to stop'

राउ 7a; 7b 'a king' Pk. राओ; Sk. राजन्

राखडी 21b 'an ornament of head'

राखणहारु 26b 'keeper'; an agent n. रक्षितृ

राजु 7b; 36b; 'kingdom' Pk रज्ज; Sk. राज्य

रातउ 50a 'attached' Pk. रत्तअ; Sk. रक्त+क cf. Mg. रातो

रासु 19a 'a dance accompanied with song and instrumental music.' Sk. रास.

रि 10a; 38b 'oh" see रे. Index.

रितु 2a 'a season' Sk. ऋतु

रितुपति 7a; 12b. 'the lord of seasons i. e. spring' Sk. ऋतुपति

रीझवी 52a 'to please'

रूडइ 39b. 'beautiful in form'

*रूपम 39b. 'silver'

रूपिहिं 50a 'beauty' Sk. रूप.

रे 23a, 23a²; 26b; 27a; 27b; 28a; 39a; 39a² 'oh' Sk. रे.

लगइ 36a 'upto'

लता 51a 'a creeper' Sk. लता

ललवलउ 43a; 'graceful'

ललवलतीय 44a 'gracefully bending'

लहेसु 38b 'to obtain' Pk लहइ; Sk लभते.

लागइ 11a; 47b 'to touch'

लागु 49b. 'relation' Pk. लग्ग; Sk. लग्न; Mg. लाग

*लांकु 23a 'waist'

लावनि 20b 'beauty' Pk लावण्ण; Sk. लावण्य

लीइ 48b; लेइ 47a 'to take'

लोडइ 43b 'to spread' Sk. लोटयति; Pk. लोडेइ.

लोपइ 8a 'to break' Sk लोपयति.

वचन 44b 'words' Sk. वचन

वणसइ 6a 'green trees' Pk. वणस्सइ; Sk वनस्पति

वन° 18a; 43b; वनि 4a; 5a; 20b 'forest' Sk. वन.

वदन° 43b 'a face' Sk. वदन

वंदुरवाल 4b 'a pendent on the door' Sk. वन्दनमालिका

वयणु 8a 'words' Pk वयण; Sk. वचन.

वयरु 35b 'revenge' Pk. वइर; Sk. वैर.

वर 5b 'beautiful, fine' Sk. वर.

वरणइं 37b. 'to describe' Sk. वर्णयति

वरमाल 22b. 'a beautiful garland' Sk. वरमाला

°वराल 11b 'vapour'

वरि 32a 'on' Pk. उव्वरि; Sk. उपरि.

वलतिय 44a 'in return'

वसंत 2a; 3a 'spring' Sk. वसन्त.

वसंतविलासु 1a; 52b 'the name of the present work'

°वानि 13a 'possessing the colour' see. सोवनवानि

वांकुडी 14a 'curved' Pk. वंक+डी; Sk. वक्र

वामिसु 36b 'to remove' Sk. वामयति.

वायस 37b; 38a, 'a crow' Sk. वायस

वार 42b 'times'

*वालइ 49a 'a kind of creeper'

वालंभ 42b, वालंभु 40a 'a lover'

वास 31a वासि 39a² 'to make sound'

वासि 39a 'offerings to a crow' Sk. वायसिका; Pk. वायसिआ.

विउलसिरी 45a 'a Bakul-tree'

विखोडइ 43b 'to put to shame'

विचालि 51b 'in the middle'

°विचारू 40a 'an idea' Sk. विचार.

विण 46b 'without' Ap. विणु; Pk. विण; Sk. विना

विणसइ 6a 'to come to destruction' Pk. विणस्सइ; Sk. विनश्यति.

विदारण 17b 'cutting' Sk. विदारण.

विधाता 29a 'Creator'

विमणइ 48b 'unwilling'

विरचिय 4a 'formed'

विरह° 17b; विरहु 37a; विरहि; 30b. 'separation' Sk. विरह.

विरहिय 11b; 14b 'of a separated person' Sk. विरहिन्.

विरहिणी° 18a; 30a; विरहिणीलोक 'a separated woman'

विरोलि 45b 'to churn' Pk. विरोलइ

विलसइ 5a; विलसि-न 51b; विलसिवा 49a 'to enjoy' Pk. विलसइ; Sk. विलसति

विलास 31b 'amorous pleasure' Sk. विलास

विवरु 49a 'a hole' Sk. विवर.

विशेसु 39a; विशेषि 37b 'speciality' Sk. विशेष.

विसरी 46b 'to forget' Pk. वीसरइ; Sk. विस्मरति; Mg. विसरवुं

विसाल 4b 'big' Sk. विशाल

विहसइ 6a 'to blossom' Pk. वियसइ; Sk विकसति

*वीधु 45b 'clever' pk. वियड्ढ; Sk. विदग्ध

वीर 16a 'a warrior' Sk. वीर.

वेउल 51a 'a kind of creeper' Sk. विचिकिल.

वेणि 21a 'a braid of hair' Sk. वेणी

वेस 5b 'a dress' Sk. वेश.

शाल 16a 'a kind of tree' Sk. शाल.

शोषइ 35b 'to dry up.' Sk. शोषयति; Mg. शोषवुं.

सकल 35a 'whole' S4. सकल

सकुन° 40a 'a good omen' Sk. शकुन.

सकेसर 12a 'possessing pollen-filaments.' Sk. सकेसर

सखि 33a; 38a; 47a; 48a 'a female friend' Sk. सखी

संकियइ 34b. 'to doubt' Sk. शंक्यते

संख 12b 'a conch' Sk. शंख

संगमु 41b 'union' Sk. संगम.

सनाथ 18b 'with a husband' Sk. सनाथ

संतापु 34a 'anxiety' Sk. संताप.

संधियमक 1b 'a repeated word at the link' Sk. संधि+यमक.

सन्नाहु 27b 'an armour' Sk. सन्नाह.

समरवि 2a 'having remembered' Sk. स्मृत्वा

समान 13b; 25a; 'resembling' Sk. समान.

समेखल 28b 'with a girdle' Sk. समेखल

संपइ 18a 'prosperity, splendour' Ap. संपइ; Sk. संपद्

सयरि 32a; 34a 'on the body' Og. सयर; Sk. शरीर.

सरनिकर 15b 'cluster of arrows' Sk. शरनिकर.

सरवसु 38a 'everything' Sk. सर्वस्व

सरसति 1a 'Sarasvatī, the goddess of learning' Pk. सरस्सइ; Sk. सरस्वती.

सरसिय 19a 'full of amour' Sk. सुरसिक

सरसिय 19a² 'with' Sk. सदृशक; Pk. सरिसय; Mg. सरसी

सरु 38a 'sound' Sk. स्वर; Pk. सर.

सरोवरु 28n 'a lake' Sk. सरोवर.

सलील 20a 'sportive' Sk. सलील.

सवि 3a; 5a; सवे 36a; सवि 42b 'all' Pk. सव्व; Sk. सर्व.

संसाविय 40a 'having forestalled' Sk. संशाययते

सहकार 3a 'a mango tree.' Sk. सहकार.

सहजि 20a 'by nature' Sk. सहज

सहिय 10b 'a female friend' Pk. सहि; Sk. सखी

सहिय 33b; सहियइ 10b 'to bear' Sk. सह्यते (pass.)

साकर 44b 'sugar' Pk. सक्कर; Sk. शर्करा; Mg. साकर.

साचउ 45b 'true' Pk. सच्च; Sk. सत्य+क; Mg. साचुं.

°साथ 18a 'company' Sk. सार्थ; Mg. साथ.

साद 9b 'sound' Pk. सद्द; Sk. शब्द

*सामटि 10a 'to withdraw'

सारु 32b 'good, pleasing' Sk. सार

सालइ 30a 'to pain as by a shaft' Sk. शल्यायते; Pk. सल्लेइ; Mg. सालवुं

सिंगारु 32a 'decoration' Sk. शृङ्गार; Pk सिंगार.

सिरि 24a 'head' Pk. सिर; Sk. शिरस्

सिवरति 2a 'Shiva-rātri-the night of Shiva, falling on the 15th bright half of the month of Māgha' Pk. सिवरत्ति; Sk. शिवरात्रि.

सीझवी 52a 'having won over' Pk. सिज्झइ; Sk. सिध्यति (causal); cf. Mg. सीझवुं = to ripen.

सुकमाल 17a; सुकुमाल 46b 'very tender' Pk. सुकुमाल; Sk. Sk. सुकुमार

सुख 41a 'happiness' Sk. सुख

सुंदर 4b 'fine, beautiful' Sk. सुन्दर.

सुभट 12b; 16a 'great warrior' Sk. सुभट

सुरंगु 7a; सुरंग 20b 'pleasant'

सुरतसंग्रामि 27a 'in the battle of amorous sport' Sk. सुरतसंग्राम.

सुविसालु 22a 'very large' Sk. सुविशाल

सूरइं 12b 'to herald, to call out' Sk स्वरयति; Pk सुरेइ.

सोल 22a 'sixteen' Pk. सोलह; Sk. षोडश. Mg. सोळ.

सोवन° 13a; 89b 'gold' Pk. सोव्वण; Sk. सौवर्ण.

स्यउ 49b; स्यउं 31a; स्या 34a; 34b 'what'

हउ 38a; हू 38b 'I' Ap. हउं; Mg. हूं

हणइ 10b 'to kill' Pk. हणइ; Sk. हन्ति; Mg. हणवुं

हरखु 18b 'joy' Sk. हर्ष.

हरखिय 40b 'became delighted' Sk. हर्षित.

हरावइ 24b 'to defeat'

हरिणि 24a 'deer'

हल 33a 'a female friend' Sk. हला

हंसगामिणि 18b 'a woman with the gait of a swan' Sk. हंसगामिनी.

हाकइ 8b. 'to call'

हारु 26b; हारू 32a 'a garland' Sk. हार

हियइ 10b; 11b; 37a; हियडइ 22b 'heart'

हिव 2a; 32b; 36b 'now'

हृदय 5a 'heart'

Index II

[The Larger Version]

अवभंगिहिं 16a 'without obsta cle' Sk. अविभङ्गेन
अवर 36b 'another' Sk. अवर.
अवसरि 82b 'an occasion' Sk. अवसर.
अशोक 35a 'As'oka tree' Sk. अशोक
असंख 29a 'endless' Sk. असङ्ख्य.
असि 35b 'a sword' Sk. असि.
*आइसु 23b 'such'
आगइ 78b 'formerly, before' Pk. अग्ग; Sk. अग्रे; Mg. आगे; Hindi: आगे
आगलि 56a 'in the front' Sk. अग्रिल; Pk. अग्गिल; Mg. आगळ
आंकुडी 34a 'hook' अङ्क; Mg. आंकडी
आजु 46a; 74b 'today' Pk. अज्ज; Sk. अद्य; Mg. आज
आण 14b; 21a 'an order' Pk. अण्णा; Sk. आज्ञा; Mg. आण.
आणंदिण 30b 'pleasure-giving' an. adj. Sk. आनंद; Pk. आणंद.
आनंदए 7b 'to give pleasure' Sk. आनन्दयति; Pk. आणंदेइ
आनन 64b 'a face' Sk. आनन
आपण 43b 'Our' Sk. आत्मन्; Pk अप्पण; Mg. आपण.
आंबुला 23a; आंवला 84a; आंबुलइ 35a. 'a mango tree' आम्र, Pk. अंब; Mg. आंबो
*आंबुलु 48b 'a mango-tree.'
आंबिली 84a 'a tamarind tree' Sk. आम्लिका; Pk. अंबिलिआ; Mg. आंबली
आयसु 23b 'an order' Sk. आदेश; Pk. आएस.
आयुध 35a 'weapon' Sk. आयुध
आलवइं 57b 'to sing' Sk. आलपति; Pk. आलवइ.
आलसियां 54b 'became full of lassitude' Sk. आलसितानि; Pk. आलसियाइं; Mg. आळस्यां.
आलिहिं 23a 'female friends' Sk. आलि
आवइ 39b 'to come'
आविआ 50a 'came'
आवरीआं 76b 'covered' Sk. आवरित; Pk. आवरिअ. Mg. आवर्यां
इ 25b 'this, he'
इण परि 86a 'in this way' see index further for परि.
इंणि 26a; 34b; 86a 'by him or it'; the form is both instrumental and locative.
इम 22a; 37a 'thus'.
इस्यु 78b 'such'
ई 74a 'this'
ईणइ 76b 'by him'
उदरि 64b; 67a 'stomach' Sk. उदर
उपम 68a 'comparison' Sk. उपमा

उपमान 64b 'a standard of comparison' Sk. उपमान
उपालंभ 70b 'a taunt' Sk. उपालम्भ.
उर 40a; 53b 'a breast' Sk. उरस्.
ऊदंप 27b 'full of pride' Sk उद्दर्प; Pk. उद्दप्प
ऊदीपक 31b 'lighting' Sk. उद्दीपक
ए 85a; 85a[2], 85b 'a rhythmic syllable added at the end of a musical stop.
एउ 49a 'this'
एक 81a; एकि 69a; 69b; 69b[2]; 70a; 70b 'one, some'. Sk. एक.
एवडइ 73a 'of such size' Ap. एवडउ; Mg. एवडो.
कइ 19b 'some, certain' Sk. का+अपि
*कइवार 30b 'praise'
कंकण 68b 'a bracelet' Sk. कङ्कण
*कचोलीय 12a 'a porringer'
कंचुक 66b 'bodice' Sk. कञ्चुक
कंटक° 73b 'thorn' Sk. कण्टक
कंठि 57b; 57b[2] 'a neck, a throat' Sk. कण्ठ
कद्लीहर 8a 'a plantain-grove' Sk. कद्लीगृह; Pk कद्ली-हर.
*कंद्प 7b 'to torment' Sk. कण्डु-यति; Pk. कंडइ; Mg. खांडवु.
कपूर 49a; कपूरिहिं 9b 'camphor' Sk. कर्पूर; Pk. कप्पूर.
कंपइ 37a 'to tremble' Sk. कम्पते; Pk कंपइ; Mg. कंपवुं.
कमल° 64a; कमलि 69b 'a lotus' Sk कमल.
कर 53b; करि 1b; 20a; 68b 'a hand' Sk. कर.
करइ 16b; 19b; 23a; करइं 4b; 15a; 30b; 66a; 69b; करि 23b; कर 42a 'to do' Sk. करोति; Pk करइ; Pāli. करति; Mg. करवुं.
करकसु 32a 'uneven, rough' Sk. कर्कश.
*करणीअ 84b 'a kind of flower plant' Sk. कर्णिकार
करवत 36b 'a saw' Sk. करपत्र; Pk. करवत्त; Mg. करवत.
*करांवला 84b 'a kadamba tree' Sk. कदम्ब; Pk. कयम्ब+ल (svārtha Taddhita' with posible र् addition in Og.)
*करांबुलु 48b 'gruel'
करालीय 28b 'tormented' Sk. करालित; Pk. करालिय.
°कलसा 65a 'a jar' Sk. कलश; Pk. कलस; Mg. कळसो.
कलंकीय 42b 'stained, blotted' Sk. कलङ्कित; Pk. कलङ्किअ.
कलामीय 6b 'languid, tired' Sk. *क्लामित; Pk किलामिय
कला 42a 'a digit' Sk. कला
कली 34a 'a bud' Sk. कलिका; Pk. कलिआ; Mg. कली.

कलीय 31b 'is understood' Sk. कल्यते; Ap. कलियइ; Mg. कळवुं.

कहि 45a; कहण 52a 'to say' Sk. कथयति; Pk. कहेइ; Mg. कहेवुं.

कागलु 47a 'a crow' Sk. काक; Pk. काग; Mg. कागडो; काग.

*काचउं 72b 'raw'

काढए 34b 'to draw out' Pk. कड्ढइ; Mg. काढवुं.

कान 55a; कानि 57a 'a ear' Sk. कर्ण; Pk. कण्ण; Mg. कान.

काम 11b; 22a: 23b; कामु 32a 'god of love' Sk. काम.

कामिनी 22a; 52a 'an amorous woman' Sk. कामिनी

कामीय 6b; 7b. 'a lover' Sk. कामिन्

कामुक 11a; 16a. 'an amorous man' Sk. कामुक.

कारण 24b 'a cause' Sk. कारण.

कारीय 10a 'was prepared' Sk. कारिता; Pk. कारिआ.

कालि 34b 'time' Sk. काल.

कालिज 34b 'a liver' Mg. काळजुं

कि 29b; 32a; 33b; 36a; 55a; 55a²; 58a; 59b; 60a; 60b; 61a; 61b; 65b; 84b 'or'

किरि 30b; 32b; 58b 'as if' कि+रि; Sk. किम्+रे.

किंनरकंठि 22a 'a woman with the voice like that of a Kinnara'. Sk. किन्नरकंठी

किमइ 28a; 45a 'with great difficulty' Sk. किमपि; Pk. किमवि; किमइ (Ap.); Mg. केमे.

किया 53a; कियां 60b; 62b. 'done' Pk. किय; Sk. कृत

किशल° 21b; 35b 'a twig' Pk. किसल; Sk. किसलय

किशलसंतान 17b 'a net-work of twigs'.

किशलय 63a 'a twig' Sk. किशलय.

किशा 81b 'why' Sk. कीदृश; Ap. किसिउ; cf. Mg. कशुं.

किशोर 26b 'a young person' Sk. किशोर.

किस्या 24b 'what' Sk. कीदृश; Ap. किसिउ

कुंकुम 10a 'saffron' Sk. कुङ्कुम.

कुच 65a 'breasts' Sk. कुच

कुचभरि 84b 'the heaviness of breasts'

कुचभरभारि 51b 'with the load of heavy breasts'.

कुंडल 60b 'an ear-ring' Sk. कुण्डल.

कुंदकुसुम 85b 'Kunda flowers' Sk कुंदकुसुम

कुरंगि 82a 'a lotus' Sk. कुरङ्ग

कुरलतउ 47a 'crying out' Ap. कुरुल्लइ.

कुसुम 20a 'a flower' Sk. कुसुम

कुसुमायुध 35a 'a flower-weaponed god, god of love' Sk. कुसुमायुध

कुहरिया 3b 'blossomed' Sk. कुड्मलित

कूजइ 26a; 26b 'to warble' Sk. कूजति; Pk. कूजइ.

कूर 48b 'boiled rice'

कृपाणइ 21b; 58a 'a sword' Sk. कृपाण

केउर 68b 'a bracelet' Sk केयूर; Pk. केऊर.

केतन 17b 'a banner, a mark' Sk. केतन

केतु 36a 'a banner' Sk. केतु

केतुकि 36a 'a Ketaki-creeper' Sk केतकी

°केलि 6b 'amorous sport' Sk. केली

केवडइ 73a 'a Ketaki-creeper'

केसर 32b 'filaments' Sk. केसर.

केसर° 29a 'Bakula tree' Sk. केसर

केसूअ 77a; केसूय 34a 'a Kimśuka flower' Pk. केसूअ; Sk. किंशुक; Mg. केसूडो.

कोइ 21a; 79a 'some one' Sk. कोपि; Pālī; कोचि (Sk. कश्चित्); Og. कोइ; Mg. कोइ

कोइलि 23a; 26a; 39a 'a cuckoo' Pk. कोइल; Sk. कोकिला; कोयल.

कोमल 63b 'tender' Sk. कोमल

कोरिउ 79a 'bored'

°क्षोभन 6a 'agitating' Sk क्षोभन.

*खांखल 43a 'wasted'

खूंप 53a 'floral head-crown'

खेलन 9a 'for sport'

गईअ 80a 'gone' Pk. गय; Sk. गत

गजगति 28a 'possessing gait like that of an elephant' Sk. गजगति

गंठि 22b 'a knot' Sk. ग्रन्थि; Pk. गंठि; Mg. गांठ

गणइ 38b 'to consider' Sk. गणयति; Pk. गणेइ; Mg. गणवुं.

गंध 83a; गंधु 78a; 'smell' Sk. गंध

*गमइ 41a 'to like'

गंभीर 67a 'grave; solemn' Sk. गम्भीर.

*गमारि 24a 'a churlish woman'

गयइ 3a 'gone' Sk. गत; Pk. गय.

गरवु 77a 'pride' Sk. गर्व

गरूअओ 83a 'big'

गरूउ 19a 'big'

गल्ल 55b 'a cheek'

गहगह्या 4a 'to be luxuriant, to multiply'

°गहेलीय 22b 'maddened'

गाइं 86b 'to sing'

*गामटि 25a 'a churlish woman'

गुखि 9a 'a niche, a small window' Sk. गवाक्ष; Pk. गवक्ख; Og. गुख; Mg. गोख.

गुण 4a; 47b; 76b 'merit' Sk. गुण.

गुण 61a; गुणह 20a; 'a string' Sk. गुण.

गुण 73a 'a hole' Sk. गुण.

गुण 85a = गुणि, गुणइ 'to hum'
गुणवेध 72a 'clever on account of merits' Sk. गुणविदग्ध; Pk गुणवियड्ढ; also pun; the borer of a hole.
गुणवंत 86b 'meritorious' Sk. गुणवत्
गुणागर 79a 'the mine of merits' Sk. गुणाकर; Pk. गुणागर.
घडी 46a 'time-division called घटिका' Pk. घडिआ; Sk. घटिका; Mg. घडी.
घडी 68a 'formed' Sk. घटिता; Pk. घडिआ; Mg. घडी.
घुमइं 29a 'to whirl' Pk. घुम्मइ; Mg. घुमवुं.
घोल 10a 'liquid mixture'
चइ 11a; ची 34a; 49a; चउ 18a; चु 65b; 'of'
चंग 59a; 67b; चंगु 38a; 59b 'good' Sk. चङ्ग
चंद 13a; 40b; 55a 'the moon' Sk. चन्द्र; Pk. चंद Mg. चांदो
चंदन° 13a; चंदन 18a; 40b; चंदनि 12b 'a sandal-tree' Sk. चन्दन.
चंपक 10b 'a Campaka-tree' Sk. चम्पक
चरीअ-नइ 83a 'having wandered'
चलणि 78a 'a foot' Sk. चरण; Pk. चलण
चांच 49b 'a beak' Sk. चञ्चु
चांदुला 43b 'the moon' Pk. चंद+उल्ल (Svārtha Taddhita)
चांपइ 78a 'to tread over' Pk. and Ap. चंपइ; Mg. चांपवुं
चांपइ 78a[2] 'the Campaka flower' Pk चंप; Sk. चम्पक; Mg. चंपो, from Pk. चंपअ < Sk. चंपक
चांपुला 31a 'the campaka-tree' Sk. चम्प; Pk. चंप+उल्लअ Svārtha Taddhita.
चालइ 28a; 75a 'to walk' Pk. चल्लइ; Sk चलति; Mg. चालवुं.
चालतइं 29b 'walking' see. चालइ index II.
चीवर 67b 'cloth' Sk. चीवर
चीतु 18b; 40b 'mind' Sk. चित्त
चींति 80a 'to think' Pk. चिंतेइ; Sk. चिन्तयति
चूकइ 20b; 82b; चूकए 25b 'to miss' Pk. चुक्केइ.
चेतु 45b 'mind' Sk. चेतस्
चोल 63b 'belonging to the country of Cola.' Hence in Mg. idiom रातुं चोळ
चोलीय 12b; 38b 'a bodice'.
छंदिहिं 70a 'musical note' Sk. छंदस्
छयलपणइ 73b 'cleverness' Pk. and Ap. छइलप्पण; Des'ya Pk. छइल्ल; Mg. छेलो, छेलडो.
छांडए 85b; छांडि 84a 'to abandon' Pk. छंडइ; Mg. छांडवुं.

छेद्ए 7a 'to cut' Sk. छिनत्ति.

ज 34b; 48b; 79b 'an emphatic particle' cf. and see Index II जि (= एव)

जई 56a 'having gone' see Index II जाइ.

जगति 19b 'the world' Sk. जगत्

जडीय 59b 'studded'

जन 6a; 16a; 21b 'people, a group of people' Sk. जन

जयजयकार 4b 'the cries denoting success' Sk. जय-जयकार.

जल 9b; जलि 56a; 69b 'water' Sk. जल

जलसइं 14b 'water-lake' Sk. जलाशय

जाइ 19a; 45a; 52a; 68a 'to go' Pk. जाइ; Sk. याति; Mg. जवुं.

जागीय 33a 'awoke' Sk. जाग्रत; Pk. जग्गिय

जांघडी 46a; 68a 'loins' Sk. जङ्घा; Mg. जांघ

जाणइ 73a; जाणउ 75a; जाणि 34a; 59b; 63b 'to know' Pk. जाणइ; Sk. जानाति; Mg. जाणवुं

जातीय 80a 'The Jāti flower' जाति; Pk जाइ; Mg. जाइ.

जामुक 11a 'a pair' Sk. यामक

जाल 62a 'an ornament for head' Sk. जालक

जालीय 9a 'a lattice' Sk. जालिका

जासु 1b 'whose' Sk. यस्य = Ap. जासु

जि 56b 'an emphatic particle' Ap जि Sk. एव; Mg. ज. cf. ज Index II

जि 86b 'who' Sk. ये; Pk. जे; Mg. जे

जिम 82a; जिम जिम 27a; 37b 'just as' Ap. जिम; Sk. यथा; Mg. जेम

जिस्या 11b; 15b 'like which' Ap. जिसिउ; Sk. यादृश.

जी 21a; जीं 52a 'which' Sk. यानि; Ap. जाइं

जीपइं 64b 'to conquer' Sk. जयति = जिप्प; from जित्त (a verb-past participle form in Pk.)

जीवनु 14a; 16a. 'life' Sk जीवन

जुगति 19b 'a plan' Sk. युक्ति

जुवति 26a 'a young woman' Sk. युवती

जे 28a 'who' cf. जि Index II.

*जोइलि 39b. 'the note of a cuckoo.'

जोतीय 62a 'to see'

झणकार 30a 'a jingling sound' Sk. झङ्कार.

झबकइं 35b; 35b[2] 'to startle'

झलकइं 55a 'to shine brilliantly' Ap. झलकइ

*झारीय 10a 'to sprinkle' cf. Mg. झारवुं.

डालिहिं 23a 'a branch'

ठाइ 45b; 86a 'a place'

तणउं 14a; 46b; तणूं 20a; 23b; तणीअ 65a; तणीय 2a; तणा 4b 'a postposition of genetive case.' Ap. तणउ.

तमाहि 56b 'to be pale' Sk. ताम्यति; Pk. तम्मेइ.

तरंग 67a 'a ripple' Sk. तरङ्ग

तरुणीय 84b 'a young lady' Sk तरुणी

तरुअर 17a; तरूअर 31a 'a tree'

*तलीआतोरण 8b 'a door-arch'

ताकए 21b 'to aim' Sk. तर्कयति; Pk. तक्केइ; Mg. ताकवुं.

ताणि 34b 'to drag' Sk. तनोति

तारुण 24b 'youth' Sk. तारुण्य, Pk. तारुण्ण.

तालीय 70a 'a clap' Sk. तालिका

तां 43b; 46a; 68a 'then, in the meantime' Sk. तावत्; Ap. ताम, तां.

ति 36b; तिह 47a 'he, she, it'

तिलकुसुमोपम 63b 'comparable to Tila flower' तिल-कुसुमोपम

तिहां 11a; 17a 'there'

त्रिभुवन 4b; त्रिभुवनि 'three worlds' Sk. त्रिभुवन

त्रिवली 67a 'three folds on the stomach' Sk. त्रिवली

ती 14a; 16a; 27b; 74b; तीय 80a; तीहं 50a; 54a; तीह 65b तीणइं 79b; तीं 52a 'she, it'

तुं 42a; 48a[2]; तुझ 76b; तूं 48a; तूं 56a; 56b; 72a; 72b; 77a 'thou' Ap. तउं; Sk. *त्वकम्; Mg. तुं

तृण 38b 'straw' Sk. तृण

ते 28b; 32b; 32b; 38b; 51b; 47b; 86b 'he'

तोलइ 38b 'weight' Sk. तोल

तोरीय 39a 'your'

त्यजइं 66b 'leave off'

त्यजीअ 47b 'having left off' Sk. त्यक्त्वा.

थंभण 24a 'stopping' Sk. स्तम्भन; Pk. थंभण. Mg. थंभवुं.

थापणि 65a 'deposit' Sk. स्थापन; Pk. थापण; Mg. थापण

थिकउ 75b 'remaining' Sk. स्थितक; Pk. थिअओ; Ap. थिकउ; in Og. used as a postposition; cf. Mg. थको

थुडि 81b 'trunk'

थाइ 52; थाइं 27b; थिय 24a; थ्या 2b; थ्यां 42b; 43b. 'to be, to become' Sk. *स्थाति; Pk. Ap. थाइ; Mg. थाय, थावुं.

दक्षण 13b 'southern' Sk. दक्षिण

दंतह 56b 'to the teeth' Sk. दन्त.

दमणइ 75b; 85a 'a name of a plant' Sk. दमनक; Mg. दमणो

दंपती 27b 'a couple of a husband and a wife' Sk. दंपती

°दल 36a 'a petal' Sk. दल.

दह 2b 'ten' Sk. दशन्; Pk. दह. Mg. दस

दाहिणि 1b 'right' Sk दक्षिण; Pk. दाहिण

दाडिम 56b 'a pomegranate' Sk. दाडिम; Mg. दाडम.

दारुण 36b 'rending, terrible' Sk. दारुण.

दिसि 2b 'direction' Sk. दिश् f.

दिइं 50b; 73a; 70b 'to give' Sk. ददाति

दिसिअंत 2b 'the ends of the quarters, horizon' Sk. दिगन्त.

दिखाडि 56b 'to show' Pk. दिक्खाडइ; Mg. देखाडवुं.

दीठउं 41a 'seen' Sk. दृष्टकम्; Pk. दिट्ठअं; Ap. दिट्ठउं; Mg. दीठुं.

दीपक 31b 'a lamp' Sk. दीपक

दीपत्ति 19a 'shine, brightness' Sk. दीप्ति

दीसइं 51b 'to be seen' Sk. दृश्यते; Pk. दीसइ; Mg. दीसवुं.

दीह 24b 'a day' Sk. दिवस; Pk. दियह, दीह; so also in Ap. in Og. दिहाडा; Mg. दहाडा.

दीहराति 44a 'day and night' Sk. दिवस+रात्रि; Pk. दीह+रत्ति.

दीहर 8a 'long' Sk. दीर्घ; Pk. दीहर.

दूख 41a; 46b. 'misery'. Sk. दुःख; Pk दुक्ख.

देखी 22a; देखीय 37a 'having seen' Sk दृष्ट्वा.

देहु 82b 'a body' Sk देह.

देसु 48a; 49a; 'to give' Sk. दास्यामि = Ap देसउं; Mg. देसुं with anunāsika not pronounced.

दोल 10b; दोलिहिं 'a swing' Sk. दोला; Pk. दोल.

दोहग 87b 'an ill-luck' Sk. दौर्भाग्य; Pk. दोहग्ग.

दोहिलु 45b 'pain-giving' Pk. दुक्खिल; दोहिल; cf. Mg. दोह्यलुं=दुर्लभकम्.

धणुह 20a; 58b 'a bow' Sk. धनुस्; Pk. धणुह.

धणुहीय 61a 'a small bow' Sk. धनुस्+इका f.

धन धन 41a; धनु धनु 86b 'Praise be to!' Sk. धन्य; Pk. धण्ण. Mg. धन धन

धंघोलि 72a 'to disturb' Pk. Des'ya-root धंघोलइ; Mg. ढंढोळवुं; धंघो

धरइ 1b; धरि 77a 'to hold' Sk. धरति; Pk. धरइ; Mg. धरवुं

धवल 65b 'white' Sk. धवल; Mg. धोळुं.

धार 36b 'edge' Sk. धारा

धाइं 5b 'to run' Sk. धावति Pk. धावइ; Mg. धाय.

धूजइं 26b 'to shake' Sk. धुनोति (pass.); Pk. धूज्जइ. Mg. ध्रुजवुं

धूम° 33b 'smoke' Sk धूम.

न 19a; 19b; 21a; 24a; 25b; 26b²; 39b; 39b²; 41b; 52a; 66a; 68a; 76a; 78a; 78b; 'not' Sk. न.

°नइ 52b 'used as a post-position appendage to the regular absolutive form e.g. पामीय नइ' cf. Mg. पामीने; in its meaning it is connected with नइ 'and.' See Index II–नइ

नइ 81a 'and' Sk. अन्यानि; Pk. अण्णाइं; Og. अनइं and later नइं, and नइ, cf. Mg. ने by the side of अने.

नगर 16a 'a town' Sk. नगर.

नमणइ 75b 'gracefully bent' Sk. नमनक; Pk. नमणअ; Mg. नमणुं

नमणीय 51b 'gracefully bent'; a feminine form; see Index II नमणइ

नमणि 66a 'bowing down' Sk. नमनिका; Pk. नमणिअ

नयण 37b; 61b 'an eye' Sk. नयन; Pk. नयण; Mg. नेण

नयरु 14a 'a town' Sk. नगर; Pk. नयर; cf. Mg. town –ending °नेर in चांपानेर etc.

नलिन 56a 'a lotus' Sk. नलिन.

नव 15a; 80b; 82a; नवी 19b; नवु 71b 'new' Sk. नव.

नवि 20a; 81a 'not even' Sk. न+अपि; Pk. वि; cf. Mg. नव in poetry to denote negation.

नही 40b; 43b; 45b; 64b. 'not'

नाकु 63a 'a nose' Pk. & Ap. नक्क; Mg. नाक.

नाथु 37b 'a husband' Sk. नाथ.

नाभि 67a 'a navel' Sk. नाभि.

नारीय 12a 'a woman' Sk. नारी (=नारिका*)

नाहि 56a; नाहीय 13a 'to bathe' Sk. स्नाति; Pk. नाहइ; Mg. न्हावुं

नाहु 25a; 66b 'a husband' Pk. नाह; Sk. नाथ.

नाहुलउ 39b; नाहुलां 52b 'a hus band' Pk. नाह+उल्लअ; Mg. नावलिओ.

निज 50b; 51a 'own' Sk. निज.

*निछींछि 25a 'to derogate, to trouble' (?) Pk. छुच्छ < Sk. तुच्छ fr. which noun-verb: *निस्तुच्छयति

निधुवन° 6b 'sensual pleasure' Sk. निधुवन.

निनादु 23a 'sound' Sk. निनाद.

निबंधु 78b 'arrangement' Sk. निबन्ध.

निय 76b 'own' Pk. निय; Sk. निज

निरखीय 50b 'having seen' Pk. निरिक्खइ; Sk. निरीक्षते; Mg. निरखवुं.

निरमल 2b 'pure' Sk निर्मल.

निरुपमपणइं 68a 'incomparable way' Ap निरुवमपणउं; Pk. निरुवमत्तणअ; Sk निरुपमत्व+क; Mg. निरुपमपणुं.

निरूपम 49b; 86a 'incomparable' Sk. निरुपम.

निरोपीय 14a; निरोपए 21a 'to fix, to order' Sk. निरोपयति cf. Mod. Marāthī; निरोप; also Og. निरोप.

निशां 37a 'night' Sk. निशा.

निशाकर 42a 'the moon' निशाकर.

निहालइ 76a 'to observe' Sk. निभालयति; Pk. निहालेइ; Mg. निहाळवुं,

नी 22a; 22b; 31a; ना 47b; नां 34b; 62a; नउ 55a 'genetive-obliqe postposition' cf. Mg. नुं see index : नइ.

नीर 13a; नीरु 41b 'water' Sk. नीर.

नीकली 31a 'came out' Pk. निक्कलेइ; Sk निस्+कलयति; Mg. नीकळवुं.

नींगुण 76a 'meritless' Sk निर्गुण; Pk. निग्गुण.

नीमालिय 80b 'Navamālika creeper' Sk. नवमालिका; Pk. नोमालिया

नेउर 68b 'an anklet' Sk. नूपुर; Pk. नेउरउ.

नेह° 22b; 75a; नेहु 22b 'affection' Sk. स्नेह; Pk. णेह

पइसीअ 73a 'Having entered' Pk. पइसइ; Sk. प्रविशवि; Mg. पेसवुं.

पईट्ठ 77b 'entered' Pk पइट्ठ; Sk. प्रविष्ट; Mg. पेठो.

पंचमु 57b 'the fifth note in the Indian music: प' Sk पंचम.

पंचानन 64b 'a lion' Sk. पञ्चानन

पणि 65a; 74a 'also again' Ap. पुणु; Sk पुनः; Mg. पण.

पथिक° 7b; 36a 'a traveller' Sk. पथिक.

पदमिनी 5a; 82a 'a lotusplant' Sk. पद्मिनी

पदमिनी 82a 'the highest of the four classes of women' Sk. पद्मिनी

पंथीय 5b 'a traveller' Sk. पथिन् (-Nom. Sg. पन्थाः)+इक.

पयोधर 66a 'breasts' Sk पयोधर.

पयोहर 24a 'breasts' Sk. पयोधर; Pk पयोहर

परधान 17a 'a minister' Sk. प्रधान.

परवाल 62b 'a coral' Sk प्रवाल.

पराण 7b 'soul' Sk प्राण.

पराणउ 75a 'engrossed' Sk. परायणक

परि 12a; 26a 'way' Sk. प्रकार; Pk. पयर, पयार; Mg. पेर

परिपंथीय 5b 'an enemy' Sk. परिपन्थिन्.

परिमल° 73a; परिमल 5b; 5a 'fragrance' Sk परिमल.

परिरंभ 50b 'an embrace' Sk. परिरम्भ.

पलास 84a 'a Palas'a tree' Sk पलाश.

पसरइं 2b 'to spread' Sk. प्रसरति; Pk. पसरइ; Mg. पसरवुं.

पहिरणि 67b 'dressing' Sk. परिधान; Pk. परिहाण; Mg. पहेरवुं; पहेरण.

पहिलउं 1a 'first' Sk. *प्रथिल्लक; Pk. पहिल्लओ; Ap. पहिल्लउ; Mg. पहेलो; neuter पहेलुं (as an abv.)

पहुतीय 2a 'to reach' Pk. पहुत्तइ; Sk प्रभवति; Mg. पहोंतवु = पहोंचवु.

पाइ 68b 'a foot' Sk पाद; Pk. पाअ; Mg. पाय.

पाखल 43a. 'aside' Sk. पक्ष; Pk. पक्ख+उल्ल; Og. पाखल.

पांखुडी 49b 'a wing' Sk. पक्ष; Pk. पक्ख+उड+ई fem. suffix; Mg. पांख and पांखडी.

पाडए 23b 'to throw down' Sk. पातयति; Pk. पाडेइ; Mg. पाडवुं.

पाडल 32a 'the name of a red flower' Sk. पाटला; Pk. पाडला.

पाणि 63b. 'a hand' Sk. पाणि.

पाप 42b 'a sin' Sk. पाप.

पामइ 73b; पामि 66b; पामिसु 46b; पामीयनइ 52b 'to obtain' Sk. *प्रापति; Pk पावइ = पामइ; Mg. पामवुं.

पामर 11b 'wretched, poor' Sk पामर.

*पारधि° 85b. 'the name of a flower.'

पिका 4b 'a cuckoo' Sk. पिक.

पीवर 67b 'fat, heavy' Sk. पीवर

पूजइ 26a 'to fulfil, to complete' Sk. पूर्यते; Pk. पूज्जइ

°पूरि 9b 'flood' Sk. पूर.

पूरिहिं 9b पूरीउ 59a; 59a[a] 'to fill up' Sk. पूरयति; Pk. पूरेइ.

पेखि 47a 'to observe' Sk. प्रेक्षते; Pk. पेक्खइ; Mg. पेखवुं.

पोषइ 44b 'to nourish' Sk. पोषयति; Pk. पोषेइ; Mg. पोसवुं.

प्रकटीय 58b 'became revealed' Sk. प्रकटित; Pk. पयडिय; Mg. प्रकटवुं.

प्रतापु 19b 'power' Sk. प्रताप.

प्रिय 46b; 52b; प्रियु 69b; 86a 'dear one' Sk. प्रिय

प्रीय 45a; 50b 'dear one' Sk. प्रिय.

प्रीति 18b; 80a 'love' Sk प्रीति.

प्रेम° 80a 'love' Sk प्रेमन्.

फणि° 59a 'a serpent' Sk. फणिन्

फरकइ 46a 'to throb' Pk. फुरकइ; Mg. फरकवुं; Sk. स्फुरति.

फलित 84b 'fructified' Sk. फलित.

फालीय 38a 'an upper covering garment'

फूल 32a 'a flower' Sk. फुल्ल 'blossomed'

वईठ 77a 'sat' Sk. उपविष्ट; Pk. वइट्ठ; Mg. बेठुं.

वउल 81a; वउलि 30a 'A Bakula tree' Sk. वकुल; Pk & Ap. वउल

वउलसिरी 74a 'A Bakula tree' Sk. वकुलश्री; Mg. बोरसली.

वंदिण 30b 'a bard' Sk. वंदिन्; Mg. वंदी.

वहिकइं 5a 'to smell' Mg. बहेकवुं by the side of महेकवुं. Ap. वहिक्कइ.

वहिनूए 3a; 44a 'a sister' Sk. भगिनी; Pk. वहिणी; Mg. बहेन.

वहु 28b; 38b; 39a 'many' Sk. वहु.

वहूअ 30a 'much' Sk वहु+क.

वाण 61b; 38a; वाणि 25b 'an arrow' Sk. वाण.

वांधइ 32a वांधीय 10b 'to bind, to tie' Sk. वध्नाति Pk. वंधइ; Mg. बांधवुं.

वालीय 28b; वालीअ 80b 'a girl' Sk. वालिका; Pk. वालिआ.

वाहुलता 64a 'a creeper-like hand' Sk. वाहुलता

वांहडीआइ 68b 'a hand' Sk. वाहा f; Ap. वाह; Mg. बांय.

विच्यारि 24b 'two or four' Sk. द्विचतुरः

विंवु 55b 'an orb' Sk. विम्व

विहु 46a 'two'. Sk. द्वि

वीज 55a; 56b 'a seed' Sk. वीज

वेउ 49b; 81a; 81b. 'two' Mg. बेउ by the side of बन्ने. Sk. द्वि-; Pk. वि,

वोलइ 28b; 38b. 'to speak' Pk वोल्लइ; Mg. बोलवुं.

भंगु 28b; 38b. 'a way' Sk. भङ्ग 'a part' cf. Sk. भङ्गी

भणउं 58a; भणीअ 77b 'to speak' Sk. भणति; Pk. भणइ; Mg. भणवुं.

भमहि 61a. 'an eyebrow' Sk. भ्रू; Mg. भम्मर

भमर 79a, 81b, 82b, 83b, 84a. भमरु 76a 'a bee' Sk. भ्रमर; Pk. भमर. Mg. भमरो

भमरला 20a; 43a 'a bee' cf. Index. भमर

भमंतउ 79a; भमी भमी 83b. 'to wander' Sk. भ्रमति; Pk. भमइ; Mg भमवुं.

भयंकर 36a 'terrible' Sk. भयंकर.

भरइं 12b; 37b; भरी 53a; 'to fill' Sk. भरति; Pk. भरइ; Mg. भरवुं.

भरतारि 51a 'a husband' Sk. भर्तृ; Mg. भरतार.

भल 74a; भलउ 75a 'good' Sk. भद्र; Pk. भल्ल; Mg. भलो.

भसलु 77a 'a bee' Pk. (Des'ya) भसल.

भागलु 47a 'broken' Sk. भग्न; Pk. भग्ग+लउ (in Ap.) Mg. भागलो

भारु 40a 'burden' Sk. भार.

भालि 55a 'forehead' Sk. भाल.

भावइ 39b 'is pleasing' Sk. भावयति.

भासुर 15b 'shining' Sk. भासुर.

भिंभल 74a 'agitated' Sk. विह्वल; Pk. विब्भल, Ap. भिंभल.

भुजंगमु 58a 'a serpent' Sk. भुजङ्गम.

भूअंगु 65b 'serpent' Pk. भुअंग; Sk. भुजङ्ग.

भ्रूकुटीय 58b 'an upper portion of eyebrows' Sk. भ्रूकुटी.

भृंगु 73a; 75a; 85a 'a bee' Sk. भृङ्ग.

भेउ 81a 'a difference' Pk. भेअ; Sk. भेद

भेदए 7a 'to split' Sk. भेदयति; Mg. भेदवुं.

भोजनि 48b 'meals, food' Sk. भोजन

म 24a; 25a; 42b; 56b; 72a; 72b; 77a; 80a 'not' Sk. मा Pk; Ap; Og. म.

*मइलु 25a 'pride' Sk. मद; Pk. मअ; मय+ल (Svartha Taddhita) cf. Mg. मेल.

मकरनिकेतनु 45b 'a fish-banneded god' Sk. मकरनिकेतन.

मकरंदि 82a; मकरंदिहिं 3b. 'pollen' Sk. मकरन्द.

*मचकोडइ 71a 'to twist' Ap., Mg. मचकोडवुं.

मजीठ 63a 'red madder' Mg. मजीठ

मणि 59b 'a jewel' Sk. मणि.

मणोर 26a 'bewitching, attractive'; cf. Mg. मनोर–in the proper name like मनोरदास; Sk. मनोहर.

मणोहर 52b 'attractive' Sk. मनोहर; Pk. मणोहर.

मंडन 12b 'a decoration' Sk. मण्डन

मंडप 8a 'a pandal' Sk. मण्डल.

मथतउ 44a 'churning, agitating.' Sk. मथ्नाति; cf. Mg. मथवुं.

मद° 74a °मदिहिं 27b 'pride, intoxication' Sk. मद.

मदिमातउ 85a 'intoxicated with pride' Sk. मदमत्तक cf. Mg. मदमातो; मातेलो etc.

मदन 19a; 58a 'god of love' Sk. मदन.

मदालस 54a 'full of langour on account of intoxication' Sk. मदालस.

मधुकर 33a 'a bee' Sk. मधुकर.

मधुप 29a 'a bee' Sk. मधुप

मन 6a; 7a; 16a; 21b; 44a; 60a; मनह 7b; मनि 51a 'mind' Sk. मनस्; Mg. मन.

मनमथ 44a; 61a 'god of love' Sk. मन्मथ

मनोहार 40b 'attractive to the mind' Sk. मनोहारिन् along with मनोहर.

मंद 13b 'slow' Sk. मन्द.

मयण 5a; मयणु 21a; 25b; 26b; 30b; 34a 'god of love' Pk. मयण; Sk. मदन.

मयंकह 55a 'the moon' Pk. मयंक; Sk. मृगाङ्क.

मर 81b 'to die–used as an expletive' Pk. मरइ; Sk. म्रियते; Mg. मरवुं.

मरूउओ 83a 'a kind of flower –plant Sk. मरुबक; Pk. मरुअअ

मलयसमीर 5a 'a breeze from the मलय mountain which is in the south' Sk. मलयसमीर.

मलिन 56a 'dirty, soiled' Sk. मलिन.

महमह्या 4a 'became fragrant' cf. Ap. महमहइ; Mg. महे-कवुं, मघमघवुं.

महाभडु 25b; 66b 'a great wa-rrior' Sk. महाभड; Pk महाभड; cf. Mg. भड.

महीपति 19a 'a king' Sk. महीपति.

महीय 72a 'curds' Sk. मथि-तक; cf. Mg. महीडां < Sk. मथितकानि with डअ as the Svartha Taddhita.

महुअर 30a 'a bee' Pk. महुअर; Sk मधुकर

माइ 19b 'to contain' Sk. मिमीते; Mg. मावुं.

माइ 41b 'mother' Pk. माइअ, माउ Sk. मातृ Mg. मा.

मागु 76a. 'space' Sk. मार्ग; Pk. मग्ग; Mg. माग.

मांजर 33a 'a cluster of blos-soms' Sk. मञ्जरी; cf. Mg. मांजर

मांडिन 80b; मांडि 84b 'to begin' Sk. मण्डयति; Mg. मांडवुं.

मातीय 82b 'intoxicated' Pk. मत्तिआ; Sk. *मत्तिका

मानिनी 6a; 7a; 21a, 22a; 27a 'a proud woman' Sk. मानिनी.

मानु 7a; मान 22b; 24b; 27a 'pride' Sk. मान

मार 31b; मारू 33b 'god of love' Sk मार.

मारग 31b 'a way' Sk. मार्ग.

मारि 42b 'to beat' Sk. मारयति; Mg. मारवुं

माल 8a; 20a; 33a 'a row' Sk. माला

मालती 74b; 77b 'the name of a flower–creeper.' Sk. मालती

मांहि 32b 'in, within' Sk. मध्य; Ap. मांहिइ (probably through. मध्य < *माध-माह; Mg. मांह्य

मिलइं 12a 'to meet' Mg. मळवुं.

मींचइं 69. 'to close' Mg. मीचवुं; Sk. म्लोचति

मीतु 18a 'a friend' Sk. मित्र; Pk. मित्त.

मुकुलि 29a 'a bud' Sk. मुकुल.

मुख 56a; मुखि 52a; 66b. 'a mouth, a face' Sk. मुख
मुंजवयण 86b 'sweet words' Sk. मञ्जुवचन.
मुझ 45a; 45b; 46a; 60b. 'my' Ap. मज्झु; Mg. मुज.
मुत्ताहलहार 57b 'a string of pearls' Sk. मुक्ताफलहार.
मुनि 60a 'an ascetic' Sk. मुनि
मुनिजन 7a 'ascetics' Sk. मुनिजन.
मुरकलइं 71a 'the twist of a smile' cf. Mg. मरकलडं; मरकवुं (verb)
मुह 71a 'a face; a mouth' Pk. मुह; Sk. मुख cf. Mg. म्हों.
मुहरिया 3b 'hummed' Sk. मुखरिताः; Pk. मुहरिआ
मूकइ 20b; 22b मूंकइ 33b; 82b 'to lay aside' Mg. मूकवुं.
मूरख 80b; 'a fool' Sk. मूर्ख; Mg. मूरख.
मूं 39b; 40a; 41b; 48a; 77a 'me' Ap. मह्नु cf. Mg. म्हने < Og. मुहनइ or मूंनइ
मूठि 63a 'a fist' Sk. मुष्टि; Pk. मुट्ठि
मृगमद° 9a 'musk' Sk. मृगमद
मृणाल 64a 'a lotus' Sk. मृणाल
मोडइ 71a 'to break; to twist' Ap. मोडइ; Marathi मोडणें
मोतीअ 53b; मोतीय 59a; 62a 'a pearl.' Sk. मौक्तिक; Pk. मोत्तिअ; Mg. मोती.
मोहइ 61b; मोहए 18a 'to infatuate' Sk. मोहयति
मोहु 24a 'infatuation' Sk. मोह.
युवान 14a; 27b 'a young man, Sk. युवन्
योध 66a 'a warrior' Sk. योध.
यौवन 15a; 27b 'youth' Sk. यौवन
रंगु 71b; 75b; रंगि 11a; 51a; रंगिहिं 16b 'pleasure' Sk. रङ्ग; Mg. रंग.
रंगि 62a 'colour' Sk. रङ्ग from रञ्ज् 'to make red'; Mg. रंग
रंगभूमी 19a 'pleasure-ground' Sk. रङ्गभूमि
रचइं 11b; 30a; रचउ 24a; 24b; रचिसु 1a; रच्या 32b 'to form, to compose' Sk. रचयति; Mg. रचवुं.
रंजवइ 86a 'to please' Sk. रञ्जयति.
रति 18b; 84b 'pleasure' Sk. रति.
रतिपति 29b 'god of love' Sk. रतिपति
रथ 60a; 60b 'a chariot' Sk. रथ.
रथ-अंगु 60b 'a wheel' Sk. रथाङ्ग
रमइं 15b; 51a; 54b 'to sport' Sk. रमते; Mg. रमवुं.
रमलि 69b 'sport' a noun from Sk. रमते
रमाडइं 85b 'to make one play' (causal of रमइ)
रव 4b 'sound' Sk. रव

रसु 74b; 82a 'pleasure, sentiment' Sk. रस

रसभरि 50b 'full of pleasure (or juice)'

रहइ 44a; रहि रहि 39b 'to stop' Mg. रहेवुं from Sk. रक्षति perhaps.

रहइं 30b; रहिं 70a 'for–a postposition for dative; it has the same sense as नइ

राउ 16b 'a king' Pk. राओ; Sk. राजन् Mg. राव, राय

राखणहारु 65b 'a preserver' An agent–noun from राखइ, Pk. रक्खइ; Sk. रक्षति; Mg. राखनारो

राजु 46b 'rule, reign' Sk. राज्यम्; Pk. रज्ज; Mg. राज.

रातउ 85a 'attached' Sk. रक्तक; Pk रत्तअ; Mg. रातो

रातडी 45a 'a night' Sk. रात्रि; Pk. रत्ति; Mg. रात

रामति 15a 'sport'

रास 70a; रासु 15b; 54b 'a kind of dance' Sk. रास.

रि 30b; 32b; 48b; 58b 'Oh, a metrical expletive' Sk. रे

रीणओ 83b 'tired' Pk. रीण (Des'ya word)

रितु 2a 'a season' Sk. ऋतु

रिधि 22a 'prosperity, exuberance' ऋद्धि; Mg. रिद्धि

रूडइ 78b 'the beautiful' Sk. Sk. *रूपटक > Pk. रूवडअ > Og. रूडअ; Mg. रूडुं.

रूपम 49b 'good looking' Sk. रूपमय.

रूपिइं 85a 'form' Sk. रूप.

रे 19b; 20a; 20a[2]; 56a; 57b; 62b; 63a; 63a[2]; 6 b; 63b[2] 65b; 66a; 66b; 67a; 69b; 70b 'Oh, a metrical expletive' Sk. रे

रेसि 12b 'for–a postposition for dative.' Ap. रेसि

°लक्षण 13b 'a characteristic, a trait' Sk लक्षण.

लख 20b 'an aim' Sk. लक्ष्य.

लगइ 46a 'upto'

लता 81a 'a creeper' Sk. लता

ललवल 71a 'pliant' Sk. ललत्+चलत्

लयउ 3a 'to take' (Og. लिउ)

लहेसु 48b 'to obtain' Sk. लभते; Pk. लहइ; Mg. लहेवुं

लहकइ 5a 'to blow'. Mg. लहेकवुं.

लागइ 78b; लागीय 33a 'to attach' Pk. लग्गइ; Sk. लगति; Mg. लागवुं.

लागु 76b. 'attachment'

लाघवि 20b 'cleverness' Sk. लाघव

लालीय 70a 'to bend gracefully' Sk. लालयित्वा; cf. Mg. लळवुं.

लावनि 54b. 'grace, handsomeness' Sk. लावण्य; Pk. लावण्ण.

लांकु 63a 'a waist'

लिइ 75a लिअइ 78a; 'to take' Mg. लेवुं.

लीजइ 63a 'is taken' passive form of लिइ

लीणओ 13b 'absorbed' Sk. लीन; Pk. लीनअ.

ले 81a 'having taken' Ap. लेवि = Og. लेइ, लेइ (in Mg.)

लोक 35b 'a group of people' Sk. लोक.

लोचन 69a 'eyes' Sk. लोचन

लोडइ 71a 'turns out' Sk. लोटयति

लोपए 21a 'to transgress' Sk. लोपयति; Mg. लोपवुं.

वइर 43b; 44b 'enmity' Sk. वैर.

वखोडइ 71b 'to deride' Sk. *विक्षोटति; Mg. वखोडवुं.

वन 37a; वनु 14a, 16a; वनि 8a; 18a; 54b 'forest' Sk. वन

वंदुरवालि 8b 'an arch–pendent' Sk. वन्दनमालिका (perhaps originally वानरमालिका)

वयण 21a 'a word, an order' Sk. वचन; Pk. वयण; Mg. वेण

वर 11b 'good, beautiful' Sk. वर.

वरअंगि 15b 'a beautiful–bodied woman.' Sk. वराङ्गी.

वरणइ 47b 'to describe' Sk. वर्णयति

वरतनु 61a 'a woman with a beautiful body.' Sk. वरतनु

*वरांसए 9b 'thought' = Sk. विमर्श.

वरि 40a; 53b; 53b² 'on' Sk. उपरि; Pk. उप्परि; cf. Maratht वरि; Mg. पर

वली 49a 'again' Sk. वलित्वा 'having turned' i e. again. cf. Mg. वली=पुनः

वसइं 17a 'to dwell' Sk. वसति; Pk. वसइं; Mg. वसवुं

वसंत 2a; 4a; 17a; वसंति 3a 'spring' Sk. वसंत.

वसंतविलासु 1a; 86b 'the name of the present poem.'. Sk. वसन्तविलास.

वहइ 77b 'to carry' Sk. वहति; Pk. वहइ

वाइं 6a; 13b 'to blow' Sk. वाति; Pk वाइ; Mg. वावुं.

वाउला 6a 'breezes' Sk. वात– Pk. वाअ+उल्ल (Svartha Taddhita) : Ap. Og. वाउल. cf. Mg. वायरा

वांकुडी 34a 'curved' Sk. वक्र; Pk. वंक; Mg. वांकुं; वांकडुं

वातडी 45a 'a talk; a story' Sk. वार्ता; Pk. वत्ता; Mg. वात and वातडी

वानि 71b 'body' Sk. वर्ण; Pk. वण्ण; Mg. वान

वामिसु 46b 'to throw out' Sk. वामयति 'to make one vomit' cf. Mg. वामवुं.

वायस 47b; 48a 'a crow' Sk. वायस

वावि 9a 'a well' Sk. वापी; Pk. वावि; Mg. वाव.

*वालप 76a 'a kind of flower'

वालंभ 50a; 70b 'a lover' Sk. वल्लभ; cf. Mg. वालम.

*वास 39a; वासि 49a² 'to make a sound'

वासि 49a 'an offering given to crows' Sk. वायसिका; cf. Mg. वास.

वासनिकेतन 17a 'the pleasure-hall' Sk. वासनिकेतन cf. Sk. वासगृह.

वांस 79b 'a bamboo' Sk. वंश; Pk. वंस; Mg. वांस.

वाहणि 1b 'a vehicle' Sk. वाहन used also in Mg.

विचारि 50a 'a thought' Sk. विचार.

*विचालि 91a 'between'

विणसइ 27a 'the trees etc.' Sk. वनस्पति; Pk. वणस्सइ.

विणसइ 27a 'to be destroyed, to perish,' Sk. विनश्यति; Pk. विणस्सइ; cf. Mg. वणसइ.

विणु 74b 'without' Sk. विना; Ap. विणु; Mg. विण

विणासइ 79b 'to destroy' Sk. विनाशयति; Pk. विणासइ Mg. विनाशवुं.

विदारण 36b 'breaker, one who tears' agent-noun. Sk. विदारण.

विधुर° 26b 'tormented' Sk. विधुर.

विधिइ 68a 'Brahma, creator' Sk. विधि.

वियोगिनी 39b 'a woman in separation' Sk. वियोगिनी

विरच्यां 8a 'made' Sk. विरचितानि

विरह 28b; 36b; 77b. विरहु 47a 'separation' Sk. विरह.

विरहिणी 28a; 34b; 35b; 37a 'a woman in separation' Sk. विरहिणी

विरहीय 33b 'a separated person' Sk. विरहिन्.

विराल 33b 'vapour' Mg. वराळ

वरोलि 72b 'to churn' Pk. Ap. विरोलइ; Mg. वलोववुं; Sk. विलोडयति

विलसइ 18a; विलसइं 11a; विलसिन 81b; विलसिवा 76a 'to enjoy' Sk. विलसति

विलास 39b 'pleasure' Sk. विलास

विलूधला 30l 'greedy; greedily attached' Sk. विलुब्ध Pk. विलुद्ध+लउ (Svartha Taddhita)

विवर 76a 'a hole' Sk. विवर.

विशाल 8b; 55b 'large' Sk. विशाल

विश्राम 9a 'rest' Sk विश्राम.

विशेषि 47b 'particularly' Sk. विशेषेण

विषय 38b 'an object of sense' Sk. विषय

विसमायुधि 58b 'god of love lit. One whose weapons are odd'. Sk. विषमायुध

विसेसि 12a 'particularly' Sk. विशेषेण

विहसइ 27a; वीहसीअ 80b 'to blossom' Sk विहसति or विकसति; Pk. विअसइ; Og. विहसइ

*वीजनक 55a 'an ear-ornament' Sk. व्यजनकम्

वीणि 'a lute' Sk. वीणा

विणी 58a 'a plait of hair' Sk. वेणी.

वीर 35a 'a brave man' Sk. वीर.

वीसरी 74a 'to forget' Sk. विस्मरति; Pk. विसरइ; Mg. विसरवुं.

वेउल 81a 'a kind of flower-tree' Sk. विचिकिल.

वेध 72b 'clever' Sk विदग्ध; Pk. वियड्ढ; but by pun 'a borer' Sk. वेधक; then गुण means 'a hole'

वेस 11b 'dress' Sk. वेष.

शकुन 50a 'a good omen' Sk. शकुन.

शंकीय 42b 'to doubt' Sk. शंक्यते (pass.)

शर 20b 'a shaft, an arrow' Sk. शर

शरि 62a 'a head' Sk. शिरस्

शा 42a 'what' cf. Mg. शुं (pl) शा

शाल 35a 'the name of a tree' Sk. शाल

शिवरति 2a 'the night dedicated to god S'hiva' Sk. शिवरात्रि

शोभन 6a 'pleasant' Sk. शोभन

शोषइ 44b 'to dry up' Sk. शोषयति

श्रीय नंदन 18a 'the son of Laxmī, i e. Pradyumna, god of love.'

स 33b 'she' Sk. सा

सइर 43a; 43b; सइरि 42a 'a body' Sk. शरीर. Og. सइर.

सकल 42a 'all' Sk. सकल.

सकलंक 55b 'with a stain' Sk. सकलङ्क

सकेसर 29a 'with filaments' Sk. सकेसर

संकटि 73a 'adversity' Sk. सङ्कट.

सखि 45a; 46a; 75a; 78a 'a female friend' Sk. सखी

संख 29a 'a conch' Sk शङ्ख

संगम 52b 'union' Sk. सङ्गम

संगु 85b 'companionship' Sk. सङ्ग

सज 10a 'ready, prepared' Sk. सज्ज

संतापु 42a 'heat, anxiety' Sk. सन्ताप.

संतापण 'heating' Sk सन्तापन

संनाहु 66b 'an armour' Sk. संनाह.

समरति 2a 'to remember' Sk. स्मरति

संपइ 37a; 'prosperity' Sk. संपद्; Ap. संपइ.

संपत्ति 74a 'prosperity' Sk. संपत्ति

संभाविआ 50a 'guessed' Sk. संभाविताः

समाण 54b 'similar, equal' Sk. समान; Pk. समाण

समान 31b; 60b; 64a 'similar, equal' Sk. समान.

समीर 13b 'a breeze' समीर.

समेखल 67b 'with a gridle' Sk. समेखल.

सयरि 40a; 54b 'a body' Sk. शरीर.

सयल 61a 'all' Sk. सकल; Pk. सयल

सर 48a; सरु 49a 'voice' Sk. स्वर; Pk. सर.

सर° 32b 'an arrow' Sk. शर; Pk. सर

सरनिकर 32b 'a collection of arrows' Sk. शरनिकर.

सरवसु 48a 'all' Sk. सर्वस्व

सरसति 1a 'Sarasvatī–the goddess of learning' Sk. सरस्वती; Pk. सरस्सइ.

सरिसीय 51b 'with' cf. Mg. सरसी

सरोवर 67a 'a lake' Sk. सरोवर.

सलील 54a 'graceful, sportive' Sk. सलील.

सवि 3b; 4b; 11a; सवे 49b 'all' Sk. सर्व Pk. सव्व.

सविलास 70b 'full of amour' Sk सविलास

संसार 61b 'world' Sk संसार.

सहकार 3b; 4b 'a mango–tree' Sk. सहकार.

सहजि 54a 'naturally' Sk. सहजेन

सहण 19a 'to bear' Sk. सहते

सहीइ 25b 'to be borne' Sk. सह्यते.

सही 25b; सहि 70a 'a female friend' Sk. सखी; Pk. सखी

सहू 47a 'all' Mg. सौ

स्वर्गि 15b 'heaven' Sk. स्वर्ग

*स्युं 76b 'with'

सांकल 10b 'a chain' Mg. सांकळ

साचउ 72b 'true' Mg. साचो

साथु 37a 'a collection' Sk. सार्थः

सादु 23b 'a word; a cry' Sk. शब्द; Pk. सद्द; Mg. साद.

सांधीय 10a 'tied' Mg. सांधवुं.

सामटि 55a 'to retract. to withdraw' cf. Mg. सामटु 'Collected;' समेटवुं.

सांभरइ 37b. 'to remember' Sk. संस्मरति; Pk संभरइ; Mg. सांभरवुं.

सालइ 28a; सालए 60a 'to pain as pierced shaft would do' Sk. शल्यायते.

सिउं 18b; 84b. 'with' Mg. शूं (in poetry).

सिउं 39a 'why, what' Mg. शूं

सिणगार 53a 'decoration' Sk. शृङ्गार; Mg. सणगार

सिणगारीय 12a 'decorated' Sk. शृंगारित; cf. Mg. सणगारवु.

सिंगारु 40a 'decoration' Sk. शृंगार

सिरि 53a 'on the head' Sk. शिरसि.

सीइंथु 59b 'the parting line of the hair Sk. सीमंत; Mg. सेंथो.

सीदूरिहिं 59a 'saffron' Sk. सिंदूर.

सुकुमार 36a; सुकुमाल 20b; 74b 'very tender' Sk. सुकुमार; cf. Mg. सुंवाळुं and Ap. सोमालउं.

सुखालीय 9a 'pleasure-giving' Sk. सुख+आलिक. (a suffix for turning a noun into adj.)

सुंदर 8b 'beautiful' Sk सुन्दर.

सुभट 59b; 35a 'a great warrior'

सुर 15b 'a god' Sk सुर

सुरंग 54b; सुरंगु 16a; सुरंगि 10a 'good pleasure'

सुरभि 13b 'fragrant'

सुरतसंग्रामि 66a 'in the battle of amorous sport' Sk. सुरतसंग्राम

सुरतसुरंगि 83b 'in the good pleasure of amorous sport'

सूर 60b 'the sun' Sk सूर

सूरइं 29b 'to sound' Sk स्वरयति

सेत53a; 67b 'white' Sk. श्वेत; Pk. सेअ.

सोइ 79a 'he indeed' Sk. सः+अपि; Pk. सोवि

सोवन्न 71b; सोव्रन 10b; 49b 'gold' Sk. सौवर्ण

सोव्रनवानि 31a 'of golden hue' Sk. सौवर्णवर्णी

सोहइ 61b; सोहए 18b 'to appear beautiful' Sk. शोभते; Pk. सोहए; Mg. सोहवुं.

हणइं 69b 'to kill' Sk. हन्ति; Mg. हणवु.

*हव 2a; 46b; हवि 42b 'now' Mg. हवे.

हरखीय 50b 'became glad' Sk. हर्षिता.

हरावइ 62a 'to defeat' Mg. हरावबु.

हरिण 62a 'a deer' Sk. हरिण

हरिसीय 51a 'became glad' Sk. हर्षिता

हसइं 55a 'to laugh' Sk. हसति; Mg. हसवु.

हाकप 21b ' to call' Mg. हाकवुं; noun हाक.

हारु 40a; 65b; हार 53b; 91a ' a string of pearls ' Sk हार.

हांसलु 1a ' a swan ' Sk. हंस.

हिअइ 33b ' a heart ' Sk. हृदय; Pk. हिअअ.

हिम° 13b ' ice ' Sk. हिम

हिमवंति 3a ' the season ot हेमन्त i. e. winter ' Sk. हेमन्त.

हीय 61a ' heart, breast ' Sk. हृदय; Pk हिअअ

हींचइं 69b ' to swing ' Mg हींचवुं.

हूं 41b ' I ' Mg. हूं.

हूअवह 77b ' fire ' Sk. हुतवह; Pk. हुअवह.

हृदय 11a ' heart ' Sk. हृदय.

Notes

[लघुवाचना]

These Notes are confined to Og. stanzas only and hence the No. of an Og. stanza is given for reference and the lines are referred to as a and b.

For notes, also refer to the notes on parallel stanzas of बृहद्वाचना.

1a. पहिलउ–as an adverb it should be पहिलउं; but the dropping of the अनुस्वार points out that it had ceased to be pronounced as in Mg. which has अनुस्वारs in writing but in speech they are not pronounced.

1b. भास–it means 'a poetic division' and not 'language' as is interpreted by Prof. Vyāsa: e. g. see. प्रा. फा. सं. (स्थूलिभद्रफागु of जिनपद्म; प्रथमनेमिनाथफागु of जयसिंहसूरि etc.). भास = Sk. भाषा was a normal division of the फागुबंध.

The whole St. is found in the घ Ms. (Pāṭaṇa) as contradistinguished from St. 1. of क, ख, ग Mss. (बृहद्वाचना). If in 1a. रचिसु and अरचिसु are taken as fut. 1st. pers. sing., then they should be रचिसुं and अरचिसुं; here too dropping of the अनुस्वार points out the tendency of its non-pronunciation in spoken language.

2. a. समरवि सिवरति etc. 'Now the season of spring, having remembered the Śiva-rātrī, has approached.' In बृहद्वाचना we have समरति which may mean 'having nights equal (to the days) Sk. समरात्रिः; but this meaning may not apply to the reading in लघुवाचना if the reading is correct and not a scribal error for समरति which is more possible.

रति = Sk. ऋतु– Og. रितु but the change is due to समरति and सिवरति; note how तणीय the postposition is treated as a separate word and is put even before वसंत (gen.obl. case) हिव वसंत तणीय रति 'Now there is the season of spring.'

3b. पिका त्रिभुवनि अपार जयजयकार रवु करहिं: 'The cuckoos make interminable notes of victory in three worlds. Prof. Vyāsa's translation seems to be loose.

4b. तलिया तोरण 'A kind of door pendent on the arch.' cf. गुर्जररासावली (G. O. S. CXVIII. Index. P. 207 though there the meaning of तलियां is doubtful).

5a. हृदय च< चि or चइ the genetive postposition and यासुक means 'a couple' < Sk. यमक; अ in य lengthened metri causa.

5b. अलवेसर वेस रचइ वरअंगि – Grammatically रचइं as found in बृहद्वाचना is correct : The beaux (अलवेसर). (handsome) like the god of love arrange their dress on (their) handsome bodies. But वरअंगि is used in बृहद्वाचना St. 15b. where it means वरअंगि = Sk. वराङ्गी 'a woman having a beautiful form' according to the context. Now if in this stanza वरअंगि means 'a beautiful woman' then it may mean 'The beaux (handsome) like the god of love compose (or, stage) a dramatic piece (वेस cf. वेश in भवाइ = the dramatic piece) along with beautiful women.' 'वेस रचवो' is also an idiom in that sense.

Read वर अंगि as वरअंगि if the last explanation is accepted.

अलवेसर – 'a beau, a finely dressed man' cf. अल् – to decorate in Sk. अलक, अलका, अलंकरोति etc. See गुर्जररासावली (G. O. S. CXVIII Index. P. 130) Also cf. Mg. अलवेलो.

6a. विहसइ< Sk. विकसति; Pk. वियसइ; the ह–प्रक्षेप is due to स in वियसइ: blossoms.

7a. राउप्रधानु – 'the minister of the king (the god of love) < रावप्रधानु with व-श्रुति which is changed to उ. = Sk. राजप्रधानः; Read instead of राउ प्रधानु, राउप्रधानु in P. T.

8a. निरोपइ 'orders' Sk. निरोपयति 'to fix, to order'.

8g. हाकइ माणिणिमान 'drives away the pride of proud women. (For हाकइः See. गुर्जररासावली G. O. S. CXVIII. Index. P. 342.).

Read किसलयमिसि in P. T.

9a. Read डालिहिं in P. T. आलिहिं 'with friends' Sk. आलि a female friend.

9b. आइसु (1) < Pk. आएस : Sk. आदेश 'an order;' आइसु (2) < Sk. ईदृश or एतादृश. Ap. अइसउ.

10a. म छीछि 'to disregard, to put aside' Probably connected with तुच्छय. Prof. Vyāsa quotes : छिछ(प)इ–छुपति, स्पृशति but the word is छिपइ cf. छिवइ छुपते(ति) स्पृशति च (P. 215 प्राचीनगुर्जरगद्यसंदर्भ, औक्तिकपदानि).

सामटि – cf. औक्तिकपदानि (P. 214. Column. 1.) साम(समे)टइ समः संवेष्टते। to bring together. cf. ND. 588. a. Prob. fr. Sk. < संवर्तयति; Pā संवट्टेति... perh. contaminated with संवेष्टयति rolls up; Pā संवेढेति.

10b. सहिय = संहिए 'O friend' cf. वहिनूएँ (V. V. बृ. वा. St. 3.) So also in Ap. वहिणुए तं घरु कित्र नन्दउ । (Hc. IV. 422 in. 12.)

12a. घूमइ : to wander about, to turn round. < Pk. घुम्मइ. cf. ND. 158.b. under घुम्नु 'MI घुम्म–घूर्–म् and thus connect with घूर्–णति.'

12b. चालतइ रितुपति – Loc. absl. When the lord of seasons is walking. सरइं – connect it with मधुप. < Sk. स्वरयन्ति.

13b. कलिय 'is understood' < Sk. कल्यते. Can it not be : कि लिय i. e. कि लियइ 'as if the god of love takes with himself the lamp, which may light the way.' (?)

15a. तरकसु 'a quiver' Hindi तरकस from Persian. Correct the word-index. cf. ND. 274 b. under तर्कस्.

15b. निमूल 'priceless' by the side of अमूल 'priceless' in St. 32. of वृहद्वाचना. Correct word-index. 'As if the filaments formed in it are the priceless bundle of arrows."

16a. आयुधशाल Read आयुध शाल in P. T. 'the Śāla trees and Aśoka trees are the weapons'.

18a. देखिउ = Sk. दृष्ट्वा; Ap. absolutive.

18b. जिस नाथ Read जि सनाथ in P. T. who are in the company of their husbands. 'Having thus observed the laxuriance of forest, the group of separated women tremble; the amorous women, possessing the gait of a swan, being in the company of their husbands are in joy.

19a. मन सरसिय – वृहद्वाचना St. : has 'हरिसिय' which bears a better sense. Here it should mean : मनसि सुरसिकाः "full of amorous feelings at heart they play रास – dance in the company of their husbands."

19b. Read गयगमणीयं in P. T. < Sk. गजगमनिकाः,

20a. तहिं a scribe's variation of तिहं.

21b. राखडी 'a head-ornament' cf. गुर्जररासावली (G. O. S. CXVIII. P. 109. विद्याविलासपवाडउ) करअलि चूडी खलकती ए सिरि सोवन राखडी झलकती ए । (St. 137.)

22a. The उपमान 'चन्द्र' 'the moon' is to be taken as understood.

23a. लांकु रे लोचन दीतु – बृ. वा. reads : लांकु रे लीजइ मूंठि which is more

correct; as लांकु 'a waist' will not fit in the context unless लांकु may be read as वांकु.

23b. Read किशलयकोमल in P. T. 'soft like tendrils.' चोल मजीठ – Red madder, probably coming from the चोल country in the south; later चोल came to mean 'red' e. g. cf. Mg. idiom : रातुं चोळ. For मजीठ < Sk. मञ्जिष्ठ cf. ND. 489 a. under मजिठो cf. प्रा. फा. सं. शब्दकोश under चोल मजीठ.

24a. हरिण हरावइ जोतीय – While seeing, she defeats a deer. i. e. her eyes excel in beauty the eyes of a fawn. मोतीय ना सिरि जाल – for जाल cf. नेमिनाथफाग. P. 71. I. 154. सिरवरि सोवन वालिय जालिय तिलक निलाडि (गुर्जररासावली. G. O. S. CXVIII).

25a. Read कमलमृणाल समान 'like the lotus' कमल and मृणाल mean the same; a sort of poetic repetition.

25b. With the stomach, she has gained victory over a lion and hence he being not the fit standard of comparison lives in the forest. बृ. वा. reads आनन नही उपमान.

27a. करहि = करहिं < Sk. कुर्वन्ति.

29a. कहणु न जाइ - can not be described, as the thighs are so fashioned as to negative all comparisons.

30a. जे किमइ – Even if with great difficulty. If she having the gait of an elephant, with great difficulty walks, it pains the separated woman in her limbs' जइ किमइ cf. जइ किमइ = यदि किमपि चेत् (प्रा. गु. ग. सं. P. 148 Column. 1.)

31a. 'Stop, stop, O cuckoo, thy note; why dost thou warble much? The husband does not come yet and pleasure does not give me delight.' Tessitori notes that sometimes तोरउ and तेरउ are found due to the Braja and Bundeli inflnence in O. W. R. जोइलि – a note; it is difficult to trace the derivation but the cross-reference decides the meaning : cf. प्राचीनफागुसंग्रह P. 234. St. 12. विरहदेसाउरीफागु : म लवि कोइलि **जोइलि** ताहरी etc. स्यउं < Ap. किसिउं < कीदृशकम्. Tessitori : Notes § 94(1); Divatia GLL. II. 97; Dave : Study : P. 192 किस्यउं & स्यउं are both found in Og.

वास = वासि cf. प्रा. फा. सं. P. 239 : रे कूकडा **वासि** म इणि रातिइ (विरह-देसाउरीफाग.); Op. cit. P. 122 : निशि अंधारी एकली मधुर म वासिसि मोर। (St. 2 नेमिनाथफाग) Originally it meant the note of a cock and then the meaning

was extended to the notes of all birds cf. प्रा. गु. ग. सं. (औक्तिकपदानि P. 213. Column. 1.) वासइ–वास्यते ताम्रचूडः ।

32a. वरि – On < Pk. उप्परि cf. Mg. पर, Mod. Mārathī वर. cf. ND. 51. a. under उपर्.

मू is used here in gen.obl. case.

33a. दुनीठउ cf. प्रा. गु. ग. सं. P. 191. Column. 2. (औक्तिकपदानि) नीठइ निस्तिष्ठति । 'comes to an end'; < Sk. दुर्निष्ठितम् – difficult to bring to an end. cf. प्रा. फा. सं. P. 77. St. 11a. अहे पाप सवे हव नीठउ दीठउ गोयमसामि । The वृ. वा. text is : अनीठउं. 'unending' < Sk. अनिष्ठितम्.

33b. उविठउ – it can be read as उचीठउ as Og. Mss. write च and व similarly. < Pk. उच्छिट्ठअं. Sk. उच्छिष्टकम्. 'that which is left of food after eating.'; सहिय contracted from सहियइ < सह्यते.

34. cf. प्रा. फा. सं. (आगममाणिक्यसूरि's जिनहंसगुरुनवरंगफाग. St. 19.) P. 81 : पूनिमरयणि निशाकर, स्या करइं विरहि संताप । मलयानिल मांम माहरी मा हरि करि तूं पाप ॥ स्या – may be taken as pronominal adj. in pl. going with संताप, if संतापु is read as संताप (pl.); otherwise adverbially. करइ = करहिं. cf. the readings of the Mss. of वृ. वा. which point out that हिव is the variant of हवइ. if this is accepted, the line should be read : संकिय इस्या हवइ पाप : "Having suspected that such sins would result (the sins that have already made you कलंकित), O tainted one, don't kill a helpless woman."

37b, वरणइं – grammatically वरणइ; अरणइं – अरणइ 'anxiety' प्रा. गु. ग. सं. P. 149 Col. 1. अरणइ = अरति. In संदेशकरास (Singhi Series No. 22) St. 105 there is अणरइ = Sk. अरति. Is अरणइ due to the metathesis of अणरइ ? The word is used in Og. cf. गुर्जररासावली Index.

तिहजि is the contamination of तिजिय if वृ. वा. Mss. readings are considered.

38. तुव = Sk. तव contam. Ap. तुहु; again तुय < तुहु Ap. हउ सरवसु तुय देसु (Note the dropping of अनुस्वार in हउ and देसुं) I shall give you everything.

38a. करंबुलउ 'A kind of food – prepared by mixing flour or rice with curds' Sk. करंभक n; Pk. करंब = दध्योदनः cf. देशीनाममाला 2.14. Mg. करमो, करमलडो, करमलो, कलवो; cf. Divatia : Gujarati Language & Lit. Vol. I. P. 384 : Sk. कल्यवर्त rather doubtful.

आवुलउ – Originally 'a mango tree' Here it means 'the dear one, husband' जरि = जुरि < यदि रे 'if': Blessed, blessed is your voice, O crow; I shall give you everything, in food rice and gruel if I get my dear one.'

हू लहेसु : Note the drop of अनुस्वार.

39a. कपूरिहिं वासि – made fragrant with camphor. वासि – Sk. वायसिका an offering (वलिय) made to a crow. In बृ. वा. we have : वासि वली सरु एउ : Utter again that note

41b. Having obtained the union of the dear one with her body, (her) desires are fulfilled (थाइं).

42a. Then she calls her husband addressing him in many more (वहुयर) ways as a bee.

42b. One woman gives taunts all the times to the dear one on his face. The reading in बृ. वा. एकि दिइं उपालंभ रे वालंभ रहिं सविलास; the reading of ल. वा. is much simplified and even later cf. सुवि वार : प्रा. गु. ग. सं. P. 207. Column. सवइ वार – सर्वदा सदा ।

43a. मुरुकुलइ cf. Mg. (poet.) मरकलडुं; cf. Mg. root मरकवुं 'to smile'; also Sindhi मर्कणु to smile. cf. Pk. root : मुरइ = (सि. हे. viii. 4. 114) हासेन स्फुटति.

मचकोडइ 'to twist' Sk. मुचत् + करोति; Pk. मुचक्कडइ; Og. मचकोडइ; Mg. मचकोडवुं cf. however ND. 488.a. Under मच्कनु. cf. Mg. noun मचक (आपवी); cf. गुर्जररासावली Index P. 286.

मोडइ 'to twist, to bend' Pk. मोडेइ 'to twist'; perhaps Sk. मोटयति from Pk. cf. ND. 520b. Under मोर्नु. गु. रा. Index P. 289.

ललवलउ < Sk. ललत् + वलितम् cf. Mg. लळवुं 'to bend down' and वलवुं 'to bend'. 'loosely bent' cf. प्रा. गू. ग. सं. P. 137. L. 5. पृथ्वीचंद्रचरित्रः सइरनी ललवलाइ 'the agile nature of the body.' Also काजलसामंल ललवलउ सुललिय मुहकमलो (नेमिनाथफाग. G. O. S. xiii. 83); Also cf. the next St. वोलइ ते **ललवलतीय** वलतिय उत्तरवाणि.

43b. विखोडइ 'to slander, to put to shame, to blame' cf. Mg. वखोडवुं ND. 414.a. connects it with व्याक्षिपति also Mg. and H. वखेडो. Can it be connected with विक्षोदयति ? cf. क्षुद्र 'low'.

लोडइ cf also with Sk. adj. लोल

44b. साकर परतइ जाणि – as if (जाणि) it deceives (परतइ) sugar cf. प्रा. गु. ग. सं. औक्तिकपदानि P, 216. Column. परत(?)इ प्रात्तरे: [प्रतरयति]; cf. प्रतारयति 'to deceive'. In the Index 'is known' connecting it with Sk. प्रति + एति = प्रत्येति > Og. परतइ; जाणि – as if. < Sk. जाने for उत्प्रेक्षा.

The St. 44 is not found in वृ. वा.

45a. अली अलि – Oh bee: but it is perhaps the contamination of अलीअल of वृ. वा. < Skt. अलि + अल Svārtha Taddhita. cf. प्रा. फा. सं. P. 53. St. 2. जिणि विहसइ सवि विणसइ **अलीअलि** आलि कराय।

म धंधोलि – do not disturb. cf. प्रा. गु. ग. सं. P. 214. Column. 1. line. 16. धंधोलइ = द्रुतं धूनति cf. Hc. 4. 161. ढण्ढल्लइ, ढुण्ढुल्लइ = भ्रमयति G. ढंढोळवुं; H. ढंढोरना; M. ढांढुळणें. See. गु. रा. Index. P. 227. also cf, धंधा, धांधळ etc. See. गु. रा. Index. P. 227, under धंधइ.

45b. गुणि वीधु – वृ. वा. reading गुणवेध. There seems to be a pun on this word: गुणवेध – a borer of a hole, गुणविदग्ध > Pk. गुणवियड्ढ – OG. गुणवेध 'clever in finding good qualities,' प्रा. फा. सं. P, 239. St. 55. रसीया रसि वेध्या रहि, भमर भमीं रस लेउ। रसक सवेध न जांणतां, ते नर जीवइं कांइ ? Op. Cit, P. 63. St, 56. **वेध** वयण सवि बोलइं ए, डोलइं ए सुचतुर नरिंद। Op. Cit. P. 240. St, 57. अणहिलवाडी पुरपाटणि वसइं ति **वेधीया** लोक। There is also a reading सवेधी for वेधीया. etc.

काचउ 'unripe, raw' cf. ND. 82. b. under कांचो. म विरोलि – don't churn. विरोलइ = मथ्नाति Hc. 4.121. connected with Sk. विलोडयति.

Read वृ. वा. No, 72 for 73 in the text,

46a. भिंभल < Sk. विह्वल – Pk; भिब्भल Hc. 2.58; Pischel: § 209; cf. ND, 477.b. 27. गु. रा. P. 274. भींभली (Index)

विउलसिरी – 'the Bakul tree' In Mg. वोरसळी presupposes < Sk. वकुलसल्लकी but here < Sk. वकुलश्री (?) cf. आसोपालव < Sk. अशोकपल्लव.

ई भल पणु अलिराज etc. This bee-king is also good! That Mālatī without the luxuriance (of flowers) is forgotten by him to day.

47. निवंध – a rule, a compact. cf. गु. रा. P, 239, index under निवंधु. आगइ – formerly cf. गु. रा. P, 133. index under आगइ; also ND, 6. a. cf. Mg. आगे. रुडइ दोहग लागइ – An ill-luck attaches to the good one–such is the rule of old,

48a. In वृ. वा. all Mss. have चालइ or चालए for छाजइ here, छाजइ 'to be fit' Pk. छज्जइ Hc. 4.100 = राजति < Skt, सज्जति; Mg. छाजवुं. cf. गु. रा. P. 189. Index under छाजइ.

नेहपरायणु is also the simplification of वृ. वा. < Sk, स्नेहपरायणः. I understand, O friend it behoves well the good-hearted bee full of love that keeping itself at a distance, it takes the pleasure of amour from the Damanaka, which is averse to love.

रसु विमणइ = रसविमणइ and रसु रंगु is = रसरंगु.

49. वालइ – a kind of flower. प्रा. फा. सं. P. 231. अरे पाडल वालउ वेउल सेवत्री जाइ मुचकुंदु ।. Op. cit. P. 53. St. 4. वालउ वेउल वउलसिरि सोवनकेतकी जाइ । पाडल परिमल महमहइ वाउ सुगंधउ वाइ ॥ Op, Cit. P. 48. St. 10. वालउ गंधि अपार सार पुणि वरणइ कालउ । Op. cit. P. 38. St. 3. अरे वालउ वेउलु विउलु, सिरी केतकी तहि जाए ; etc. The flower seems to be dark in colur and hence perhaps described as without merit.

In order to have amorous sport with Vālaka-flower, the bee does not see a hole by way of a space; your attachment is with a meritless (= (pun) hole-less) one who has covered all its merits (=: pun : holes).

50. The bee, (formerly) attached to Damanaka-flower more in its beauty than to (तउ) the greatness of its merits, abandons the pleasure with Kunda-flower and begins the pleasure with Pāradhī-flower.

तउ – a postposition of Ablative case. तउ – OG. Ap. हुन्तउ, होन्तउ cf. गु. रा. P. 210. Index under °तु; Tessitori : Notes : § 72(2). It meaning etc. ततः; but here according to the context that meaning should be corrected.

रूपिहिं – in the beauty – हिं Loc. Sg. & Pl: termination. cf. Tessitori : § 65. remarks in the last para : "quite probably" arises from Sk. स्मिन्.

छांडइ – to abandon Pā. छड्डेति; Pk. छड्डेइ (Hc. 2.36) = Sk. छर्दयति, छर्दति; Mg. छांडवुं; M. सांडणें; P. छांडना, छडना cf. ND. 194.b. 1–13. गु. रा. Index under छंडइ P. 188.

माडइ – to begin. Sk. मण्डयति; cf. गु. रा. Index P. 278 मंडइ; P. 283. मांडइ.; also ND. 502.a. 4 off.

पारधि – a kind of a flower : cf. प्रा. फा. गु. P. 62. St. 46 : पारधि पाडल परिमलि रमलि करइं मधुकार ।; P. 118, St. 6, बुलसरीगंध सीअलु रे, पारध गंधि विहीण [रे] ।; P. 122. St. 7. मधुकर मालती परिहरी पारधि पुंठि भमंति रे । etc.

51. थुडि – On the tree-trunk. Mg. थड; Pk. थुड – a tree-trunk; connected with: स्था – 'to stand' cf. ND. 299. a. 47-49. under थुड्. वेउल < Sk. विचिकिल a kind of jesmine: गु. रा. Index. P. 317, under वेउल; विचालि किसा मर – why do you die (= suffer pain of hesitation : colloquial use)between the two? विचालि – between; cf. गु. रा. Index P. 313; ND. 440. a. 49; H. C. Bhāyāṇī: वाग्व्यापार. P. 313-314. मर – मरि imprt. 2nd. pers. sg. √मर् = Sk. मृ. विलसिन्न – वि+लस् 2nd pers. sg. imprt. 'to enjoy' बेउ < Sk. वि + हु < Sk. द्वि + खलु "two'.

52. इणि परि – in this way. sec. गु. रा. index under : अणि परि. रीझवी – having pleased. गु. रा. index under रीझउं; also ND. 537. a. 32-42. सीझवी – causal Sk. सिध् 'to accomplish'; cf. Mg. सिझववुं 'to cook properly' Here it means 'having made them quite ready' cf. औक्तिकपदानि. प्रा.गु.ग. सं. P. 213 सीझइ–सिध्यति. आणइं–to bring.

Correct थाइं to ठाइं and also correct index-to the place. Loc. sg. of ठाउ see. गु. रा. index ठाउ; also ND. 250 b. 23-28.

II

[बृहद्वाचना]

2a. समरति < Sk. समरात्रिः; The Śivarātri having nights equal (to days) has approached; now is the season of spring. The good smells spread in ten directions; and the ends of quarters have become clear.

घ. Ms. reads : पसरइं दह दिशि परिमल etc. In the reading notes under 2. line 1. 'The क Ms. has a विन्दु on the previous vowel' etc. and in the last line drop 'first and then'.

Correct reading notes under 3 : हवइं दूंआल्इं.

3a. वहिनूए – O sister; a conventional mode of address : गयइ हिमवंति (loc. absl.) < Sk. गते हेमन्ते 'When the season of हेमंत was gone; हेमन्त = winter. शिशिर and हेमन्त form 4 months of winter. मकरन्दिहिं गुहरिया – The bees hum on the pollen; and all mango-trees have blossomed. कुहरिया < Sk. कोरकिताः blossomed.

4.a. गहगह्या fr. Og. root. गहगहइ 'to be glad, to be pleased' Ap. गहगहइ. H. गहगहान. cf. गु. रा. 178 under गहगहइ. Onomato. root. महमह्या – became fragrant. Pk. महमहइ Hc. 4. 78. cf. गु. रा. 281 under. महमहइं.

4.b. Prose-order : पिका त्रिभुवनि अपार जयजयकार रव करइं : The cuckoos make unending notes (to declare) victory in the three worlds,

5a. वहिकइं – spread. cf. ND. 426. b. 40ff. considers it an extension of वहति; connected with बृंह् or बृहत् – to become large, to spread, to extend beyond limit. लहकइ – to blow gracefully cf. गु. रा. P. 300 under लहकइ. Connected with लसत् + करोति.

5b. परिपंथीय – an enemy cf. प्रा. फा. सं. P. 242-2. st. 15 पेपिय जिन परिपंथिय पंथिय पंथि सशोक ।

6b. निधुवनकेलिकलामीय – languid with amorous sports. कलामिय < Sk. *क्लामित cf. Mg. करमावुं cf. औक्तिक-पदानि. प्रा. गु. ग. सं. P. 213. Column 2. कुरमाइ म्लायति क्लाम्यति । सुहाइं – gives happiness to the limbs of lovers. सुहाइं < Sk. सुखयन्ति cf. प्रा. गु. ग. सं. P. 211. औक्तिकपदानि–सुहाइ सुखादेवं [सुखाकरोति, सुखयति] cf. Mg. सुहावुं cf. गु. रा. P. 337. under सुहाइ; ND. 618. b. 21.

7b. Mark acc. Sg. मनह; कंदए cf. Sk. निबन्दन; connected : with sk. क्रन्तति; Pk. कंदइ; also see index where it is connected with कण्डयति but perhaps क्रन्तति is better. Ms. घ reads कामीअ.

8b. तलीयातोरण – A kind of decorative arch-pendent. The reference to this sort of arch is made often in Og. poetry.

वंदरवालि < Sk. वन्दनमालिका: an arch made of leaves such as those of Aśoka etc. cf. अपभ्रंशपाठावली उद्ध. १. पं. २.१८. वानरमालिय साहावन्दिहिं ।. In the Sk. verse that follows it is described to have been made of blue lotuses (इन्दीवरैः).

9.b. पूरिहिं – पूरयन्ति fill in.

10a. सज कारीय : Sk. सज्जा कारिता : the pleasure ground is made ready. झारीय – having sprinkled; absl. fr. the causal form of झरइ cf. गु. रा. Index P. 109. under झरइं. ND. 230.b. 8ff. झर्वु; < Pk. झरइ : Sk. क्षरति. घोल – paste cf. Mg. घोळवुं cf. गु. रा. Index under : घोलण.

10b. सोव्रन – (Metathesis) सुवर्णः gold. सांधीय and वांधीय both are absl.

11 b. वर अंगि – for this cf. St. 15 वरअंगि and see also notes in the लघुवाचना St. 5.

12 b. कचोलीय cf. प्रा. फा. सं. P. 238 St. 49 : चंदनि भरीय कचोलीय मुंकीय सेज विच्छाहि । इसइ प्रीय आविउ हीडलइ हूअउ उच्छाह । गु. रा. Index P. 154. under कचोलां 'a cupshaped vessel, a porringer.' प्रा. फा. सं. P. 242. St. 14. हींचइं हेजि हींचोले कचोलि धरइं सिरिपंड ।.

चोलीय – a bodice; to connected with चोल signifying 'red colour' cf. ND. 185 b. 26ff. under चोलो. Mg. चोळी.

मंडन रेसि – for decoration; रेसि an Ap. and Og. postposition for dative case ' for ' cf. Hc. 4.425.

14.a. निरोपीय < Sk. निरूपित; if may be also connected with निरोपित (= fixed).

14b. वासभुवनि – Probably (रात्रि–) वासभुवन and fr. that in general ' a pleasure - hall ' cf. अमरुशतक : शून्यं वासगृहं विलोक्य शयनादुत्थाय किंचिच्छनैः etc. जलसइं – in the water - lake. < Sk. जलाशये : perhaps the water - tank is compared with the pleasure - hall and the young people play there, in that pleasure - hall, namely, the water - lake. There is the order of bees i. e. the bees are like guards whose order prevails there. St. 16, 17, 18 are also the extension of the idea contained in St. 14. K. B. Vyāsa : जलसइं < Sk. जलशय ' a lotus.'

15a. रामति ' sport ' गु. रा. index under रामति P. 296. रासु रमइं वरअंगि – They play Rāsa - dance in company of women (वरांगीभिः).

17. Innumerable bees in the form of inhabitants dwell there; the spring is the minister; the trees are the pleasure-halls; flags are the extended lines (संतान) of creepers.

18a. श्रीय – gen. obl. of श्री; श्रीय नंदन – The son of Laxmī i. e. प्रद्युम्न : god of love. चंद् चउ मीतु – the friend of the moon.

18.b. रति and प्रीति are the wives of the god of love.

19.a. दीपति सहण न जाइ; – cf. प्रा. फा. सं. P. 53. St. 8. दंति पंकति हीराउली दीपति सहण न जाइ; प्रा. फा. सं. P. 57. St. 2. चंदा दीपति जीपती etc. कइ : Sk. कापि : some; cf. घ Ms. reading. कइं.

20a. गुणह – acc. Sg. of गुण ' a string ' cf. मनह in St. 7. वृ. वा.

20b. लख लाघवि नवि चूकइ – He does not miss the aim on account of his dexterity. In case of reading लघुलाघवी, which is also possible, it is also referred to as लघुलाघवी कला (वर्णकसमुच्चय P. 184 प्रा. गु. ग्रं. माला Vol. 4). possessed by beautiful women.

21a. निरोपए – orders; जी = घ Ms. जीं i. e. जइं : Nobody transgresses words which the god of love orders out ; आण लोपए – breaks the order; transgresses.

21b. हाकए – reprimands, threatens cf. ND. 634. a. 41ff. < Pk. हक्केइ ' drives away, shouts.'; Pk. हक्का – a cry; a shout.

तांकए – to aim at. < Sk. तर्कयति; Pk. तक्केइ ND. 277.b. 28ff.

22b. नेहगहेल्लीय – cf. प्रा. का. सं. P. 5. St. 16. नवजोवनविलसंतदेह नवनेहगहिल्ली।; Op. cit. P. 6. St. 12. नेहगहिल्ली गोरडी हियडइ विहसेई. < Sk. स्नेह + ग्रहिल्ला Mg. घेली.

24. मोहु रचउ – प्रा. फा. सं. P. 26. St. 20. फलदलभारि मनोहर मोह रचइ सहकार. – to create an illusion; to misunderstand. cf. प्रा. फा. सं. P. 208. St. 20. भाणाषडहडी दोहिली जोवन दिवस विच्यारि।. गमारि – a foolish woman. cf. गु. रा. index P. 177. Sk. गम + कार 'a loser'; ND. 135.b. 17ff. < Sk. ग्राम + दार 'a village-boy'.

25a. निछींछि म – Don't belittle, O rustic woman, your husband < Sk. निस्तुच्छय. The च Ms. reading makes clear this derivation.

मइछ – cf. प्रा. फा. सं. P. 236. St. 31. एकमनु घरि आवि रे, मेल्हि हैआनु मयल। स्त्रीरस जीणि न माणीउ पुरुष नहीं ते वयल ॥ < Sk. मद 'pride' + अल्ल (svārtha taddhita).

27b. Those young couples become (थाइं) highly intoxicated with the intoxication of youth.

28b. वहुभंगु – in many forms (adverb).

30a. विलुधला < Sk. विलुब्ध + अल्ल (Svārtha-taddhita) cf. लवधुला in प्रा. फा. सं. P. 103. St. 16 : कोइल कलिरवि वासइ मंजरिया सहकार। कुसुम तणइ रसि लवधुला भमर करई झणकार ॥

30b. कइवार – praise. see. प्रा. फा. सं. index P. 250 under कइवार : As if the bards sing praises pleasing to the god of love.

33.b. As if the god of love puts in the heart of a separated person, smoke and vapour. विराल – vapour; also cf. Pk. विरल्ल (= sk वितान) a spread-out.

34.b. कालिज – a liver; secondarily : a heart < Sk. कालेयः; Mg. कलेजुं and काळजुं; cf. ND. 79a. 38 under कलेजो.

35b. झवकइं (1) shine; झवकइं (2) startle.

36b. विरहिविदारण should be a better emendation.

38a. फालीय 'a piece of cloth used as a covering garment' < Pk. फालिअ cf. Mg. फाळियुं; (चो-) फाळ etc. cf. गु. रा. Index. P. 266. see under फाल. 'The young woman tormented by separation considers fine objects

of pleasure such as upper dress and bodice, as insignificant as a straw; and she speaks in various ways.

39a. Correct : कोइलि सिउं वहु वास.

40b. Compare : प्रा. फा. सं. P. 36. St. 48 : मह तनि सीयलु चंदन चंद न फेडइ दाह.

41.a. अनीठउं – unending; गमइ – to please. The sight even of a garment does not please me. cf. Mg. गमवुं; गु. रा. P. 177. index under गमइ. सदइ – to agree < Sk. स्वदते 'to taste' Mg, सदवुं.

42. cf. प्रा. फा. सं. P. 81. St. 19. पूनिम रयणि निशाकर स्या करइं विरहि संताप। मलयानिल मांम माहरी मां हरी करि तूं पाप ॥ शंकीय थ्यां हवि पाप – having now looked upon with doubt the sins (already) committed. The reading भ्यां = भयां < Sk. भूतानि.

43a. छांडिन पाखल (Sk. पक्ष + ल) – leave my side. खांखल – broken down < Sk. संस्खलितानि (?); more probably onomato.

43b. cf. प्रा. फा. सं. P. 81. St. 21. चंदन मझ कांइं तपावइ ? आप वइर नथी रोस.

45.b. ठाइ – at the place.

46a. cf. प्रा. फा. सं. P. 74. St. 44 विषतरु विषम तजां घडी जांघडी परिहरि बेउ.

47.a. कुरलतउ – crying out Og. कुरलइ < Ap. कुरुळइ; Og. usage : प्रा. फा. सं. P. 15 st. 24. देपिवि घण कुरलंत जीव वाडा मज्झारे।; कुंजडियां कुरलाइयां – 'जूना गुजराती दुहा' (Ed. M. C. Modi : बुद्धिप्रकाश पु. ८० पृ. ७३.) : करलइ सारस जलि पंषिया। प्रा. फा. सं. P. 112. St. 13. ete.

अरणइ त्यजीअ = Sk. अरतिं त्यक्त्वा 'having given up anxiety.'

48a. मूं (my) सरवसु तूं देसु – I shall give thee everything of mine.

आंवुलु – cf. अंवणु लाइवि जे गया पहिय पराया केवि। (Hc. iv. 376. iu. 2.) > आंवण : love; आंवुलु < Sk. आम्लक 'a lover, a husband.'

जरि = जु + रि < Sk. यदि रे.; कूर – boiled rice; करांवलउ – the rice mixed with curds; gruel.

49.a. कपूर ची वासि < Sk. कर्पूरस्य वायसिका an offering given to a crow made fragrant with camphor.

वासि वली सरु एउ – Warble that note again.

49b. cf. जसु मुखकमलु निरूपम रूपम दिउ ससिबिंबि । प्रा. फा. सं. P. 33 St. 24. रूपम < Sk. रूप्य + मयट् taddhita : of silver.

50a. शकुनविचारि संभाविआ – forestalled by the idea of a good omen.

52a. जीं – जइं < Sk. यानि; similarly तीं < Sk. तानि.

53a. खूंप – 'a flower network on the head' cf. Mg. खुंप; गु. रा. Index P. 175. खूंपु; प्रा. फा. सं. Index under खुंप P. 254; also see K. B. Vyāsa; V. V. Phāgu – a further study P. 145 note 16.

55a. वीजनउ – it cannot be connected with 'lightning' as K. B. Vyāsa has done. Perhaps < Sk. व्यजनकम् – a fanshaped ear-ornament (?)

गल्ल हसइ सकलंक – like the moon, the cheeks are also सकलंक perhaps due to dimples.

56.b. तमाहि < Sk. ताम्यस्व 'be dull; be pale.'

57a. हरियाल < Sk. हरिताल : yellow orpiment.

59a. सीइंथु < Sk. सीमंत 'a parting of the braid-hair' cf. प्रा. फा. सं. P. 206. St. 8. सिर सिंथो फूली, वहुमूलीं रापडी सार ।; Op. cit. P. 107. St. 21. मस्तकि सोहइ रापडी तु नवरंग सइथइ घालि सिंदूर तु ।; Op. cit. P. 53. St. 9. सिरि सींदूरीय सयथलउ ।.

60b. कुंडलमंडल – round ear-rings.; रथ-अंगु – wheels. sg. form but pl. in meaning.

61.a. गुण हीय वरतणु हार – A garland on the breasts of the beautiful-bodied one is the string.

61.b. The eyes are as it were the arrows; he infatuates and the whole world becomes beautiful.

62.a. जोतीय – while seeing cf. गु. रा. index under जोअइ; also ND. 644.a. 22–27. शरि < Sk. शिरसि.

62.b. अधर कियां – made low.

63.a. लांकु रे लीजइ मूठि – the waist can be grasped with a fist. cf. प्रा. फा. सं. P. 103. St. 9. कडलिए लाकु ग्रहीजइ कडियडि लहकइ वीणि ।. लांकु cf. also लंकाउली प्रा. फा. सं. P. 9. St. 10; P. 13. St. 12a. Perhaps belonging to Austro-Asiatic origin cf. ND. 545.b. 14–22.

55b. कंचुक त्यजइं संनाहु रे – they give up the armour in the form of a bodice, having obtained the great warrior in the form of a husband.

69a. अलविहिं – delicately; see गु. रा. Index. P. 130. under अलवेसर. K. B. Vyāsa : V· V. Phāgu – a further Study P. 148. note. 14. हींचइ to swing; ND. 629.a. under हच्कनु.

69b. रमलि 'sport' cf. गु. रा. Index P. 291 under रमलि.

71a. ललवल – cf. घरि घरि खेलइ रास भास ललवलती बाला । प्रा. फा. सं. Page. 242-3 St. 26.. काजलसामल ललवलउ सुललिय मुहकमलो । Op. cit. P. 8. St. 29.

72b. cf. प्रा. फा. सं. P. 55. St, 2 and 3.

कामिणि कारणि भमरलु भमतु माझिम राति
काची कलिय म भोगवी भोगवी नवि नवि भाति ।

चांपां कुलीं अति कूअली परिमल रहिणु न जाइ
वालि योवनि प्रिय गयु, तु दुःख हीयडि न माइ ।

Also cf. प्रा. फा. सं. P. 108. St. 8 and 9.

काची कुली न ऊगरइ तु नवरंग भोगवि नवनवी भाति तु ।
चांपा कुलीं अति कूंयलीं तु नवरंग परिमल पूर अपार तु ।

73b. छयलपणइ 'by cleverness' Pk. छइल्ल = विदग्ध + त्तण or प्पण noun-suffix. गु. रा. Index P. 188 under छयलपणइं. गुण – (1) hole (2) merit. (pun).

74a. मदभिंभल – agitated with intoxication (of passion) cf. प्रा. फा. सं. P. 114. St. 34.

मधुरवाणि वोली भींभली करइ विलास ते प्रेम आकुल ।

The Bakula is agitated with intoxication and this bee-king is also (पणि) good! Today that tender Mālatī without any luxuriance is forgotten (by him).

75 O friend, I know, being under the sway of love, the good bee moves away and without touching it, he takes the amourous pleasure in the very gracious Damanaka flower!

नेहपराणउ < Sk. स्नेहपरायणक: being under the sway of love.

77. भसलु – a bee Pk. भसल = Sk. भ्रमर:

O Kims'uka, don't carry pride : 'A bee has sat on my head.' He feels bor the separation of Mālatī and has entered (you) understanding (you) to be fire.

78 चांपइ – cf. प्रा. गु. ग. सं. P. 216. Clumn. 1. चांपइ संवाहयति cf. गु रा. Index under. चांपीयइ.

79a. Only घ Ms. has गुणागर; otherwise all Mss. agree with regard to गुण करइ – bores holes.

The bee wandering bores a hole; he had bored some Aguru tree; even now (अजीय ज), with that very mistaken idea (वरांसए) that very (bee) destroys a bamboo.

अजीय ज is the right reading; Correct अलीयल to अजीय ज.

वरांसए – cf. प्रा. गु. ग. सं. P. 215. औक्तिकपदानि Column. 1. वरांसीयइ – विपर्यस्यति ।; Op. cit. P. 192. वरासीयि विपर्यस्यते ।; P. 189. Column. 2. वरांसिउ – विपर्यस्त; वरांसउ विपर्यासः । Correct Index P. 87. वरांसए a contrary idea; a mistaken idea. There it is connected with विमर्श which is wrong in the face of this meaning. The word has also beeu used by प्रेमानंद and is still colloquially used in Mg.

80. It is better to read this line as : मूरख प्रेमसुहां तीय जातीय जईय म चींति ।; in the next line read मांडि म प्रीति will be better. It is supported by the Sk. verse.

O fool, don't hasitate having gone to the Jātī in the happiness of love; don't begin your amourous overtures with that young, fresh and blooming Navamālikā.

82. पद्मिनी – a lotus-plant; also पद्मिनी < Sk. पद्मिनी a woman of highest type : four kinds of women : पद्मिनी, हस्तिनी, चित्रिणी and शङ्खिनी.

ले – absl. of लेइ or लेइ 'to take' cf. गु. रा. Index-under लेयइं: cf. 5·71. एक नी देवी एक ले जाइ; cf. क Ms. लेव; and the new D. Ms. reading. लेई.

Full of new love, the bee, having taken held at the proper time, of the lotus plant, bursting (मातीय < Sk. मत्तिका) with pollen (and) resembling the Padminī-type of women, puts in his juice (his love); the bee does not miss its body.

83. मरूअओ – a king of flower cf. गु. रा. P. 66. St. 11. मरूउ वरूउ दमनकि मन किहिं नहींय विश्रासु ।

कुरंगि – in a lotus.

Having frequently moved over the मरुवक, heavy with fragrance, the

bee tired after too much wandering is engrossed in a lotus (कुरंग) out of great amorous pleasure.

84. करांबला – The ख Ms. and the new Devaśa-Pādā Ms. have कसांबला. It is difficult to decide the meaning though it is possible that it may be the tree-name.

O bee, give up, Palāśa, Karāmbalā, mango-trees and tamarinds; and begin your love with young Karanī, which is as it were fructified with the load of breasts.

करणीय – shortened form cf कर्णीकार to कर्णी.

85. गुण = गुणि or गुणइ – hums. The bee, intoxicated with pride, and attached to Damanaka on account of its beautiful form, (now) gives pleasure to Kunda-flower and abandons the company of Pāradhī-flower.

86. In this way, they (these women) give pleasure to their dear ones with sweet words, at that place. Blessed are those appreciative ones, who sing Vasantvilāsa.

Appendix I

I was aware of the second Ms. in the Devaśā Pādā Bhaṇḍāra, Ahmedabad. But while I searched for the Mss. of V. V. I could find only one Ms. on account of the incomplete state of catalogue and unsatisfactory arrangement of Mss. Thanks to the painstaking efforts of Mahārāja Śrī Puṇyavijayajī that now the Bhaṇḍāra is organised and proper cataloguing is done. He came across this Ms. and showed it to me. I got the photostat copy of the Ms. from him. To give the idea of the Ms. I have given the block of the first and the last page. The colophon does not give any information about the date but the Ms. belongs to the 16th century on the basis of script and some other peculiarities such as changing of postposition रहइ into नइ, writing ष and ख etc. The text does not differ from the P. T. very much but as there being very little scriptal and scribal corruption, the text of this Ms. helps at many places the clarification of textual interpretation by giving correct textual readings. Below I give the readings of the Ms. text. I have refrained from noting the corruptions in writing Sk. verses as readings and have satisfied myself if the Sk. St. is the same as one in P, T. 1 have carefully noted the readings of the Og. stanzas.

[The readings of Ms. च — the second new Ms. of the Devaśa-Pādā's Bhaṇḍāra, Ahmedābād.]

The Ms. begins with ॥ ई० ॥

1a. वसंतविलास; 1.b. जासु; वाहिणि.

The numbering fs serially given without distinction between Og. and Sk. verse. e. g. पहिलउं सरसति etc. is numbered ॥ 1; and next Sk, verse या कुंदेंदुतुषार etc. is numbered ॥ 2 and so on. P. T. Og. verse 51· रंगि रमइं मनि हरिसीय etc. is numbered ॥ 100; The enumeration then begins with ॥ 1; and the last Og. verse is numbered ॥ 61, which means serially altogether there are 161 verses in the text.

2. The Sk. stanza is या कुंदेंदुतुषार etc.

3a. सिवरति; हिव ऋतु तणी वसंत लिउ; 3b. दिसि पसरइ; दिशि अंत.

5a. गिउ हिमवंत वसंत लिउ; 4b महुरिया.

5c. वट्टंति; 5d. वसंतोस्सवो.

8c. ध्यानप्रदायिषु.

9a. वहिकइं ए लहकइं ए मिलइं समीर; 9b. थाइं.

11a. वांइ.

13a. छेदए भेदए मानिनी मान; 13b. मन for मनह.

14a. कुंचिकाभिरुत्फुल्ल... etc.

15b. वंदरवाल.

17a. गउष; 17.b. मृगमदपूर; पूरिया जलि.

19b. सोवन; चंपकि.

20c. प्रतिध्वनिरवो...

21a. विलसइ; हृदि रचइ रंगि

24a. परिताडिता; 24c. कामिनि for भामिनि.

25b. दक्षण तणइ समीरि ।

27a. निरूपीय; वन जीवन तणुं; 27b. विलसइं २ instead of विलसइ जलसइं of P. T.; अलीयल.

28c. सुरतजनितखेदाक्लांतगल्लसुलीनां; 28d. पुण्यवंतः

15b. नंदनि जिम सुर भासुर रास रमइं नवभंगि.

31a. सुरंग; 31b. नवभंगिहिं; अनंग.

33b. तरूयर.

35a. वनि विरचइं श्रीनंदन चंदन चंद च मीतु.

37a. सुहण for सहण; 37b. युगति रे युगति प्रताप न माइं.

39a. तणुं; गुणह is missing; 39b. लघु लाघवि नवि चूकए मूंकए.

41a. जे वयणु.

43a. कामिनी २; 43b. नेहगहिल्लीय; मूंकए.

45a. आंबला; निनाद; 45b. तणुं लहि आइसु आइसउ पाडए साद.

46a. पतिविरहखिन्ना 46b. वधभावी भवतु कः

47a. थिर for थिय; पयोधर मोह रचउ.

49a. निच्छीच्छि; माणु for मइछ; 49b. मयण महाभड न सहीइ सही हणइ हीइ वाणि ।

51a. कूजइं पूजइं युवति.

53a. जिम २ विहसए वणसए विणसए... 53b. ऊ of ऊदंप is forgotten; ति दंपती थाइं युवान.

55a. जइ किमइ; चालए सालए; 55b. बोलइं विरहि वहुभंगि.

57b. चालतइ रतिपति सूरइ पूरइ सुभट कि संख ।

58a. मुंजुगुंजन्मधुव्रतः;

59a. वउल; महूयर वहू रचइ; 59b. मयण हूंइं करइं आणंदिण वंदिण करइं कइवार.

61a. चापला तरूयर नीकलीर सोवनवनि; 61b. उद्दीपक.

63a. वांधए ... करकस तरकस; 63b. माहि; सवि for किरि.

65a. आंवलइ मांजरि; 65b. मूकए; हीय कि धूमवराल.

67a. किंसूय कलीय अति वांकडी; 67b. विरहिणि नां इणि कालि जु कालिजु.

69b. विरहणी.

71a. केतकि २ दल सुकुमाल; 71b. ते for ति.

72a. त्वदग्रशूच्याभिभवेन.

73a. देषीय इम: विरहणीसाथ; 73b. जिम२ नाथ.

74a. निर्दहति; 74b. संरक्षतां.

75a. चंगि; 75b. तोलए वोलए; भंगि.

77b. आवए भावए.

79. This verse is forgotten by the scribe in the Ms.

81a. चीर; 81b. नीर.

83a. सा कर सइरि संताप; 83b. थ्या हिव पाप.

85a. खांखल थ्यां एह सर; 85b. चांदला सइरि सु तापण आपण तां नही वइर.

87a. शोषए पोषए वइरु.

89a. सहि for सखि; मझ प्रिय; 89b. दोहिलुं मकरनिकेतन; थाइ for ठाइ.

91a. मझ फुरकइ; विहु; आज. 91b. हिव; केरुं for तणउं; राज.

93a. विरह सहू तेह भागलउ कागलउ करलतउ पेषि; 93b. वरणए अरणए तिजइ.

94b. वाहुवल्लरीम्.

95a. हूं सरवसु तुझ देस; 25b. करंवलु आंवलु जुरि हुं ल्हेसु.

96c. प्रियः प्रांगणे.

97a. सर; 97b. सोवन; रूपमइ पांखडी बेइ.

98b. किं वा for किं किं.

99a. शकुनविचार संभावीय आवीय तिहां वालंभ; 99b. प्रिय.

103a. नाहुला. जां for जीं; तां मुख कहण न जाय; 103b. प्रिय; अंग मनोहर.

105a. भूप; 105b. कचभर जलद निरोपम ऊपम वगलीय सार.

107a. सहिजि; आलसीयां तिहिं; 107b. रास; ला is forgotten; वनि सइरु सुरंग.

109a. कुंडलि झलकङ वीजनु; 109b. गाल हसइ; विंव.

113a. वानि हसइं हरीयाल; 113b. पंचम; मुत्तावलिहार.

115a. भणुं; भुजंगम जंग अनंगकृपाण; म of जंगम is forgotten by the scribe; 115b. करि विषमायुध; धणुह समाणु.

117a. सीमंत सीदूरिं पूरीय पूरीय मोती चंग; 117b. पणि मणि.

119a. तीह मुखि मुनि मन चालए ... अनंग; 119b. सूरसमान वि कुंडल मंडल किया वि रथंग.

121a. हीयइ; 121b. वाण कि नयणि रे सोहए मोहए सयल संसार.

123a. हरावइं; 123b. अधर किया ति प्रवाल.

125a. तिलकसमोपम; 125b. किसलय; जाणि कि.

129a. वे for वेउ; थांपणि; 129b. तीह कुच रायणहार रे हार रे धवल भुयंग.

131a. न is wiped by Ms; 131b. तिजइं सनाह रे नाह महाभड पामि.

133a. गभीर; उयरि; 133b. पाहिरणि is not written.

135a. निरुपमपणइ; ऊपम; 135b. पय for पाइ; वांहडीयाइं.

137a. अलिभुइ; मीचइं; 137b. प्रिय.

138a. सह for सहि; रासु; 138b. वालंभ नइं सविलास.

140a. मुरकुलइं; मचकोडइं मोडइं; 140b. सुवर्ण वषोडइं लाडइं ते वहुरंग.

142. This stanza is given in the place of St. 144 followed by Sk. stanza. 145; the number of this St. according to this Ms. is given 143 in the Ms.

142a. पाडल छइ अजि; 142b. गुणवेधिउं साचउं; after this, the Sk. St. is 158 (P. T.) viz. अन्यासु तावदुपमर्द etc. and not केनैषा etc. of P. T.

144a. संकट; पइसीउ भृंग; 144b. छइलपणइ गुण माणए जाणए परिमल रंग.

146a. वउलसिरी मदभिंभली ई भली ए अलिराज; 146b. विण सकमाल; आज.

148a. चालए नेहि परायण जाण न भलउ सखि भृंग; 148b. थकउ; नमणए दमणइ ए लिइ रस रंग.

150a. भमर निहालए माग; 150b. आवरिया इणि; नीगुण सिउ.

152a. किंसूय; भसल; 152b. वहुविह; भणी.

154a. चांपए चांपए नवि लिइ गंध; 154b. रूडए; लागए आगए एउ निवंध.

156a. भमर भमंतई गुण कर अगुर जउ कोरीउ कोइ; 156b. अजीय रे तीणि वरांसए वंस.

157a. प्रेमि; जईइ; 157b. विहसीय नवीय निमालीय वालीय मांडि म प्रीति ।. After this the Sk. St. अन्यासु तावदुपमर्द etc. is dropped; cf. reading. note on 142.

159a. थड वउल जि वेउल वेउ लतां नव नेह; 159b. भमर विचालइ किस्या मर पामर विलसि तु वेउ.

160. Sk. St. is dropped.

161a. नवनेह; 161b. अवसरि लेई रस मूकइ चूकइ भमर तु देह. This St. is followed by Sk. St. पयोधिलक्ष्मीमुषि etc.

163 and 164 are not found in this Ms.

165a. कसांवुला आंवुला; 165b. कुचभरभलीय कि तरुणीय करुणिय सिउ रति मांडि.

166, 167 and 168 are dropped.

169a. प्रिय रंजवइ मुंजवयण इण ठाइ; 169b. वसंतविलास जि गाइ.

The last St. is numbered 61 i. e. 161. Og. and Sk. stanzas are serially numbered in the Ms. The colophon : इति वसंतविलासः ॥ श्रीः ॥

Corrections

Coorrect and read :

[लघुवाचना]

4b. तलियातोरण

5b. वरअंगि.

7a. राउप्रधानु

8b. किसलयमिसि

9a. आंबुलाडालिहिं

16a. आयुध शाल

18b. जि सनाथ

19b. गयगमणीय

23b. किशलयकोमल

25a. कमलमृणालसमान

31a. तोरिय जोइलि

33b. उवीठउ

37b. तिहजि

43b. वदन मियंकु

44a. ललवलतीय वलतिय

45b. (72)

50a. भृंगु

52a. ठाई

[बृहद्‌वाचना]

10b. (Sk) श्रुतवीथीः

8b. तलीयातोरण

11b. वरअंगि

28b. त्रिरहकरालीय

39a. जोइलि कोइलि सिउं वहु वास

59a. मोतीय

60b. रथअंगु

74a. पणि

75a. नेहपराणउ

77a. मालती

79b. अजीय ज in the place of अलीयल

80a. जईय

80b. मांडि म

[Index I : Smaller Version :]

P. 59. l. 3a. ई 46a 'this'.

P. 62. l. 10a. (add) *छाजइ 48a. 'to appear fit'

P. 62. l. 14b. (add) ठाइं 22a 'a place'

P. 62. l. 20b. (correct) *तरकसु 15a 'a sheath'

P. 63. l. 18a. (drop) थाइं 52b 'a place.'

P. 62. l. 2a. (correct) निमूल 15b 'priceless' Sk. निर्मूल्य

P. 64. l. 10. (read under मेउ) Pk. मेअ

P. 64. l. 21. (read under मथतउ) 'churning'

राजस्थान पुरातन ग्रन्थ-माला

प्रधान सम्पादक–पद्मश्री मुनि जिनविजय, पुरातत्त्वाचार्य

++++++++++

प्रकाशित ग्रन्थ

१. संस्कृत, प्राकृत, अपभ्रंश

१. प्रमाणमंजरी, तार्किकचूड़ामणि सर्वदेवाचार्यकृत, सम्पादक – मीमांसान्यायकेसरी पं० पट्टाभिरामशास्त्री, विद्यासागर। मूल्य–६.००

२. यन्त्रराजरचना, महाराजा-सवाईजयसिंह-कारित। सम्पादक–स्व० पं० केदारनाथ ज्योतिर्विद्, जयपुर। मूल्य–१.७५

३. महर्षिकुलवैभवम्, स्व० पं० मधुसूदनओझा-प्रणीत, भाग १, सम्पादक–म० म० पं० गिरिधरशर्मा चतुर्वेदी। मूल्य–१०.७५

४. महर्षिकुलवैभवम्, स्व० पं० मधुसुदनओझा प्रणीत, भाग २, मूलमात्रम् सम्पादक–पं० श्रीप्रद्युम्न ओझा। मूल्य–४.००

५. तर्कसंग्रह, अन्नंभट्टकृत, सम्पादक–डॉ. जितेन्द्र जेटली, एम.ए., पी–एच. डी., मूल्य–३.००

६. कारकसंबंधोद्योत, पं० रभसनन्दीकृत, सम्पादक–डॉ० हरिप्रसाद शास्त्री, एम. ए., पी-एच. डी.। मूल्य–१.७५

७. वृत्तिदीपिका, मौनिकृष्णभट्टकृत, सम्पादक–स्व.पं. पुरुषोत्तमशर्मा चतुर्वेदी, साहित्याचार्य। मूल्य–२.००

८. शब्दरत्नप्रदीप, अज्ञातकर्तृक, सम्पादक–डॉ. हरिप्रसाद शास्त्री, एम. ए., पी-एच.डी.। मूल्य–२.००

९. कृष्णगीति, कवि सोमनाथविरचित, सम्पादिका–डॉ. प्रियबाला शाह, एम. ए., पी-एच. डी., डी. लिट्। मूल्य–१.७५

१०. नृत्तसंग्रह, अज्ञातकर्तृक, सम्पादिका–डॉ. प्रियबाला शाह, एम. ए., पी-एच. डी., डी. लिट्। मूल्य–१.७५

११. शृङ्गारहारावली, श्रीहर्षकवि-रचित, सम्पादिका–डॉ. प्रियबाला शाह, एम. ए., पी-एच.डी., डी.लिट्। मूल्य–२.७५

१२. राजविनोदमहाकाव्यम्, महाकवि उदयराजप्रणीत, सम्पादक–पं० श्रीगोपालनारायण बहुरा, एम. ए., उपसञ्चालक, राजस्थान प्राच्यविद्या प्रतिष्ठान, जोधपुर। मूल्य–२.२५

१३. चक्रपाणिविजय महाकाव्य, भट्टलक्ष्मीधरविरचित, सम्पादक–पं० श्रीकेशवराम काशीराम शास्त्री। मूल्य–३.५०

१४. नृत्यरत्नकोश (प्रथम भाग), महाराणा कुम्भकर्णकृत, सम्पादक–प्रो. रसिकलाल छोटालाल पारिख तथा डॉ० प्रियबाला शाह, एम. ए., पी-एच. डी., डी. लिट्। मूल्य–३.७५

१५. उक्तिरत्नाकर, साधसुन्दरगणिविरचित, सम्पादक–पद्मश्री मुनि श्रीजिनविजयजी, पुरातत्त्वाचार्य, सम्मान्य संचालक, राजस्थान प्राच्यविद्या प्रतिष्ठान, जोधपुर। मूल्य–४.७५

१६. दुर्गापुष्पाञ्जलि, म०म० पं० दुर्गाप्रसादद्विवेदिकृत, सम्पादक–पं० श्रीगङ्गाधर द्विवेदी, साहित्याचार्य। मूल्य–४.२५

१७. कर्णकुतूहल, महाकवि भोलानाथविरचित, इन्हीं कविवर की अपर संस्कृतकृति श्रीकृष्णलीलामृतसहित, सम्पादक–पं० श्रीगोपालनारायण बहुरा, एम. ए., मूल्य–१.५०

१८. ईश्वरविलासमहाकाव्यम्, कविकलानिधि श्रीकृष्णभट्टविरचित, सम्पादक–भट्ट श्रीमथुरानाथशास्त्री, साहित्याचार्य, जयपुर। स्व. पी. के. गोडे द्वारा अंग्रेजी में प्रस्तावना सहित। मूल्य–११.५०

१९. रसदीर्घिका, कविविद्यारामप्रणीत, सम्पादक–पं० श्रीगोपालनारायण बहुरा, एम.ए. मूल्य–२.००

२०. पद्यमुक्तावली, कविकलानिधि श्रीकृष्णभट्टविरचित, सम्पादक–भट्ट श्रीमथुरानाथ शास्त्री, साहित्याचार्य। मूल्य–४.००

२१ काव्यप्रकाशसंकेत भाग १ भट्टसोमेश्वरकृत, सम्पा०–श्रीरसिकलाल छो० पारीख, अंग्रेजी में प्रस्तावना एवं परिशिष्ट सहित मूल्य–१२.००

२. राजस्थानी और हिन्दी

[Index II : Larger Version]

P. 70. l. 7a. (add under अजीय); 79b.

P. 70. l. 23b. (drop under अलिअल) अलीयल 79b.

P. 71. l. 20a. (add under आजु); 41b.

P. 71. l. 1b. (add under आंवुलु); a husband.

P. 72. l. 9a. (add) उछीठउं 41b 'left after eating' Sk. उच्छिष्टकम्.

P. 73. l. 25b. (add under कुंडल) 57a.

P. 77. l. 9a. (add) *तरकसु 32a 'a sheath'.

P. 80. l. 3a. (under निरूपमपणइं) Ap. निरुवमप्पणउं

P. 80. l. 10a. (under निरोपीय) Sk. निरोपयति or निरूपयति

P. 80. l. 29a. (under नीमालिय) Navamālikā.

P. 80. l. 2b. Sk. प्रविशति

P, 83. l. 20a. (add under भोजनि) भोजनु 41b.

P. 83. l. 2b. (add) मणिमय 57a 'made of jewels'

P. 84. l. 6a. (correct मांडिन) मांडि 80b;

P. 84. l. 32b. (add) मीठउं 41b. 'sweet' Sk. मिष्टकम्

P. 84. l. 4b. (correct under वरांसए) 'a wrong idea'.

P. 87. l. 12b. (add under वसइं) 57a;

P. 87. l. 32b. (add under वानि) 57a;

P. 89. l. 15a. (read) वीजनउ

P. 90. l. 2a. (add) सदइ 41b 'to taste, to suit' Sk. स्वदते

P. 90. l. 4a. (correct) समरति 2a 'having nights equal (to days)' Sk. समरात्रिः

P. 91. l. 31b. (add) हरियालु 57a 'Yellow orpiment' Sk. हरिताल.

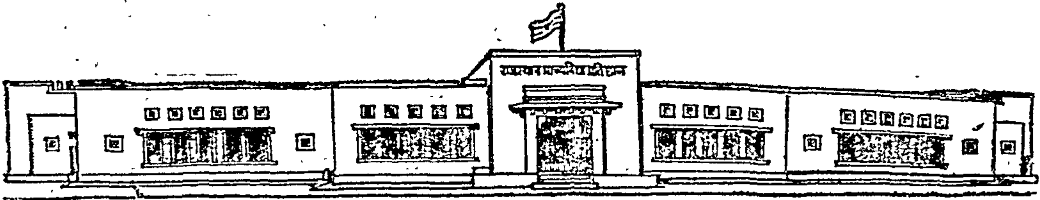

राजस्थान सरकार

राजस्थान प्राच्यविद्या प्रतिष्ठान

(Rajasthan Oriental Research Institute)

जोधपुर

सूची-पत्र

राजस्थान पुरातन ग्रन्थमाला

प्रधान सम्पादक–पद्मश्री जिनविजय मुनि, पुरातत्त्वाचार्य

मई, १९६३ ई०

प्रेसों में छप रहे ग्रंथ

संस्कृत

१. शकुनप्रदीप, लावण्यशर्मरचित, सम्पा०—पद्मश्री मुनि श्रीजिनविजय ।
२. त्रिपुराभारतीलघुस्तव, धर्माचार्यप्रणीत, सम्पा०—पद्मश्री मुनि श्रीजिनविजय ।
३. बालशिक्षाव्याकरण, ठक्कुर संग्रामसिंहरचित, सम्पा०—पद्मश्री मुनि श्रीजिनविजय ।
४. पदार्थरत्नमंजूषा, पं० कृष्णमिश्रविरचित, सम्पा०—पद्मश्री मुनि श्रीजिनविजय ।
५. नन्दोपाख्यान, अज्ञातकर्तृक, सम्पा०-श्री बी.जे. सांडेसरा ।
६. चान्द्रव्याकरण, आचार्य चन्द्रगोमिविरचित, सम्पा०—श्री बी. डी. दोशी ।
७. प्राकृतानन्द, रघुनाथकविरचित, सम्पा०—पद्मश्री मुनि श्री जिनविजय ।
८. कविकौस्तुभ, पं० रघुनाथरचित, सम्पा०—श्री एम. एन. गोरे ।
९. एकाक्षर नाममाला—सम्पा०—मुनि श्री रमणिकविजय ।
१०. नृत्यरत्नकोश, भाग २, महाराणा कुंभकर्णप्रणीत, सम्पा०—श्री आर. सी. पारीख और डॉ. प्रियबाला शाह ।
११. इन्द्रप्रस्थप्रबन्ध, सम्पा०—डॉ. दशरथ शर्मा ।
१२. हमीरमहाकाव्यम्, नयचन्द्रसूरिकृत, सम्पा०—पद्मश्री मुनि श्रीजिनविजय ।
१३. स्थूलिभद्रकाकादि, सम्पा०—डॉ० आत्माराम जाजोदिया ।
१४. वासवदत्ता, सुबन्धुकृत, सम्पा०—डॉ० जयदेव मोहनलाल शुक्ल ।
१५. वृत्तमुक्तावली, कविकलानिधि श्रीकृष्ण भट्ट कृत; सं० पं० भट्ट श्री मथुरानाथ शास्त्री ।
१६. आगमरहस्य, स्व० पं० सरयूप्रसादजी द्विवेदी कृत, सम्पा०—प्रो० गङ्गाधर द्विवेदी ।

राजस्थानी और हिन्दी

१७. मुंहता नैणसीरी ख्यात, भाग ३, मुंहता नैणसीकृत, सम्पा०—श्रीबद्रीप्रसाद साकरिया ।
१८. गोरा बादल पदमिणी चऊपई, कवि हेमरतनकृत सम्पा०—श्रीउदयसिंह भटनागर, एम.ए.
१९. राजस्थानमें संस्कृत साहित्यकी खोज, एस. आर. भाण्डारकर, हिन्दी अनुवादक—श्रीब्रह्मदत्त त्रिवेदी, एम.ए.,
२०. राठौडांरी वंशावली, सम्पा०—पद्मश्री मुनि श्रीजिनविजय ।
२१. सचित्र राजस्थानी भाषासाहित्यग्रन्थसूची, सम्पा०—पद्मश्री मुनि श्रीजिनविजय ।
२२. मीरां-बृहत्-पदावली, स्व० पुरोहित हरिनारायणजी विद्याभूषण द्वारा संकलित, सम्पा०—पद्मश्री मुनि श्रीजिनविजय ।
२३. राजस्थानी साहित्यसंग्रह, भाग ३, संपादक—श्रीलक्ष्मीनारायण गोस्वामी ।
२४. सूरजप्रकाश, भाग ३, कविया करणीदानकृत सम्पा०—श्रीसीताराम लाळस ।
२५. रुक्मिणी-हरण, सांयांजी झूला कृत, सम्पा० श्री पुरुषोत्तमलाल मेनारिया, एम.ए.,सा.रत्न ।
२६. सन्त कवि रज्जबः सम्प्रदाय और साहित्य, डॉ० ब्रजलाल वर्मा ।
२७. समदर्शी आचार्य हरिभद्रसूरि, श्री सुखलालजी सिंघवी ।
२८. पश्चिमी भारत की यात्रा, कर्नल जेम्स टॉड, अनु० श्रीगोपालनारायण बहुरा, एम.ए.

अंग्रेजी

29. Catalogue of Sanskrit and Prakrit Manuscripts Part I, R.O.R.I. (Jodhpur Collection), ed., by Padamashree Jinvijaya Muni, Puratattvacharya.
30. A List of Rare and Reference Books in the R.O.R.I., Jodhpur, compiled by P.D. Pathak, M.A.

विशेष—पुस्तक-विक्रेताओं को २५% कमीशन दिया जाता है ।